

Puitling Sabbath Sikul Zirlai Bu

MATTHAIA LEHKHABU

By

Andy Nash

**Kuartar 2-na
April, May, June
2016**

A CHHUNGA THU AWMTE

Thuhmahruai	4
1. Davida Fapa	7
2. Rawngbawlna chu ãan a ni ta	17
3. Tlâng chungã thusawi	27
4. Tho la, i ke-in kal rawh	37
5. Hmuh theih leh hmuh theih lova indona chu..	48
6. Kristaa chãwlin	58
7. Juda-te leh Gentail-te Lalpa	68
8. Petera leh Lungpui chu	78
9. Thinlungin a duh berte	88
10. Jerusalem-ah Isua a kal	99
11. Ni hnuhnũnga thil thlengte	1 10
12. Isua hun hnuhnũngte	120
13. Khenbeh a ni a, mahse a tholeh	131

Principal Contributor: Andy Nash

Translator: Lalãanpuia Kiangte

Editor: Clifford R. Goldstein

Associate Editor : Soraya Homayouni

Publication Manager : Lea Alexander Greve

Editorial Assistant : Sharon Thomas-Crews

Pacific Press® Coordinator : Wendy Marcum

Art and Design : Lars Justinen

Come visit us at our Web site : <http://absg.adventist.org>

HE *Puitling Sabbath Sikul Zirlai Bu* hi Adult Bible Study Guide Office, General Conference of Seventh-day Adventists buatsaih a ni a. A buatsaih hna tak tak chu General Conference-a sub-committee pakhat, Administrative Committee (ADCOM) kaihhruaina hnuai kalpui thîn a ni. Anni kutchhuak chu khawvêl pum huapa a endiktu pâwlin (evaluation committee) an lo thlîr ve leh phawt a, chumi hnu chuan Sabbath School Publications Board-in a lo pawmsak ta thîn a. Chutiang taka thil kalpui a nih avâng chuan a chhûng thute pawh hi a ziaktu mi mal ngaih dân ang ngau ngau kha chu a nih tawh chiah thîn lo.

Bible Lehlin Hmante

He Zirlai Bu-a Bible châng tarlante hi Mizo Bible lehlin hlui zâwk, The Holy Bible: Mizo (Lushai) – O.V. Reference atanga lâk chhuah a ni deuh ber a. Hmun thenkhatah chuan lehlin (version) dangte pawh hman zeuh zeuh a ni bawk, chûngahte chuan a lehlin hming lamtawi târlan zêl a ni.

CL. The Holy Bible, Mizo (Lushai) – Common Language, Re-edited, Copyright © 2005 by The Bible Society of India.

ISV. International Standard Version Copyright © 1995-2014 by ISV Foundation. ALL RIGHTS RESERVED INTERNATIONALLY. Used by permission of Davidson Press, LLC.

NIV. Texts credited to NIV are from the Holy Bible, New International Version, Copyright © 1973, 1978, 1984 by the International Bible Society. Used by permission of Zondervan Bible Publishers.

NKJV. Texts credited to NKJV are from the New King James Version, Copyright © 1979, 1980, 1982 by Thomas Nelson, Inc. Used by permission. All rights reserved.

NLT. Holy Bible. New Living Translation copyright © 1996, 2004 by Tyndale Charitable Trust. Used by permission of Tyndale House Publishers.

Thuhmahruai:

MATTHAIA LEHKHABU CHU

WINCHESTER, Massachusetts-a a lo pian khân Rick Hoyt-a chu a ngâwnğa a lâihruì invêtu chuat chungin a lo chhuak a, chu chuan a thluak a tichhiat avângin a kut leh a kê chêt vêl dân pawh a thuhnun theih loh phah ta a ni. Thla eng emaw zât hnu-ah doctor-te chuan Rick-a chu a bîk taka siam khâwl puihna hmang chauhva a nun a ùl tûr thu leh, amah chu damdawi hmanga inenkawlna hmuna a damchhûng zawng a awm a ngaih tûr thu an hrilh ta a.

Nimahsela, chu thu chu Hoyt-a te chhûngkua chuan an lo pawm mai hauh lo niin *Sport Illustrated* (June 20, 2005) chanchin bu-a Hoyt-a te chhûngkaw chanchin ziaktu Rick Reilly-a chuan a sawi a. “Pindan chhûnga an che vêl chu Rick-a mit chuan a lo melh kual ve reng a ni tih an hria a. Kum 11 a lo nih chuan Tufts University-a engineering department-ah an hruai a, a thil sawi duh angte a mi dang hnêna a hriattîr theih dân kawng zawnsak tûrin an ngên ta ngawt mai a ni.

“Nimahsela, chuta thawk scientist-te chuan, ‘Tih ngaihna a awm lo vang. A thluakah hian engmah a lûtin a chhuak thei lo hrim hrim alâwm’ tiin Rick-a nu leh pate chu an hrilh a.

“Chutah Rick-a pa chuan, ‘Fiamthu eng emaw han sawi chhin mah teh u,’ tiin a cho lêt a. A sawi ang chuan an han ti a, Rick-a pawh chu arawn nui ve sak a. A thluakah chuan thil tam tak a lûtin a chhuak ve reng a ni tih a chiang reng mai.”

Tichuan, “a beka a tawh a, a cursor a control theihna tûr computer pakhat nêan an thlun zawm a, a tâwp a tâwpah chuan Rick-a chu mi dangte nêan an lo inbe pawp ve thei ta a ni. He khâwl hian nun thar bulñan thei tûrin a pui a. Chu a nun thara thil a tih tam tak zînga pakhat chu ãnpui ngaite ãnpui nâna intlânsiak an huaihawta a pa-in wheelchair-a chuantîra a tânpui ve kha a ni a. Intlânsiak a zawh hnu-ah Rick-a chuan, ‘Ka pa, kan tân

lai kha chuan pianphunga rualbanlo kan ni ta lo emaw ka ti hial asin!’ tiin a hrilh a ni,” tiin a ziak.

Chutianga inhriatna chu Rick-a’n a neih fo theih nân Dick-a chuan theihtâwp chhuah zêl a tum a. Kum lí a liam leh hnu chuan Boston Marathon-an an tlân dún leh ta a. Chutah mi tute emaw chuan, thil chi hrang hrang pathum (tuihleuh, thîrsakawr khalh, leh intlânsiak pangngai) ti-a intlânsiakna, triathlon-a tel ve tûrin an râwn a. Chumi a chin chu an pafa hian intlânsiakna chi hrang hrang za chuang fê-ah an tel ve tawh a, a pa zâwk chuan a fapa wheelchair-a chuang chu a nawr emaw, pawt emaw a, ‘tiang chuan an lo tlân dún ve tawh thîn a ni.

Rick-a chuan, “Ka pa hi tûn kum zabi chhônga pa ropui ber a ni tih chu sawi buai tûr awm lo khawpa chiang a ni’ tiin a sawi hial rêng a ni.

Rick Hoyt-a nêh hian inanna tam tak kan nei, min hmangaihtu, min ngaihsaktu, leh kan tâna amah leh amah inhlân hial duh Pa kan nei a. Dik tak chuan Dick Hoyt-a’n a fapa Rick-a a hmangaih âia nasa zâwk daihin kan Vân Pa khian min hmangaih a ni.

Rick-a ang bawk hian sual avângá chhíatna leh lungngaihna chuan kan zavai mai hian min tizeng vek tawh a. Tûna nun kan hman dân hi chuan kan hman dân tûra Pathianin a ruahman ang tak kha chu a pha lo hle mai. Eng ang nasa pawhin han bei thîn mah ila, keimahni ringawt hi chuan chhandam ni thei tûrin hmâ kan sâwn thei ngai chuang lo vang. “Tûna kan dinhmun, sual avângá kan lo chan tâk hi kan nihna tûr rêng a ni lo va, kan dinhmun ngaia min dah lêt lehtu tûr pawh mihringte âia chungchung zâwk a nih ngei a ngai tlat; a nih loh chuan hlutna engmah a nei lo vang.”—Ellen G. White, *Tihdam Rawngbawlina*, p. 421.

Hei vâng hian ania mi thenkhat chuan zânah vân lam an han thlîr chho va, khawvêl pâwna awm ni-a an rin Chhanchhuaktu chu an auh thîn rêng ni. Thlarau lama min thlahtu Israel-te khân

he Chhanchhuaktu an beisei hi Davida Fapa tiin an lo sawi mai thîn a, chu chu keini'n Nazaret Isua tia kan hriat hi a ni.

Thlarau Thianghlim uapna hnuaia ziak Isua chanchin chu tân kuartar-a kan zir tûr Chanchin Tha Matthaia ziakah hian kan hmu a. Matthaia chu Juda mi, Isua'n zirtîr ni tûra a thlan hmasak berte zînga tel ve kha a ni a, ani hian Isua chanchin chu amah Isua Thlarau uapna a channa aţangin a sawi a ni. Marka te, Luka te, leh Johana te ziah dân nêen inanna lai tam tak awm bawk mah se, Matthaia'n thupui bera a neih chu Isua mihringa a lo channa, a nun, a thihna, a thawhlehna, leh vâna lâk chhoh a nihna te kha a ni a, Isua kha tiam tawh Messia ngei chu a nihzia uar takin a sawi. Isuaah hian Israel-te tlanna chu a awm a, ani chu zâwlneite'n an lo hrilhlâwk leh Thuthlung Hluia hlimthla rawngbâwlna zawng zawngte'n an kawh chu a ni tih a lehkhabu chhiartute hian hria se a duh hlê a ni.

A thuziak chhiartu atâna a tinzâwn ber chu Juda-te ni tho mah se, beiseina leh tlanna thuchah a sawi hi chu kan tân pawh a pawimawh ve tho va; Rick Hoyt-a te ang keiniho hian keimahni ngawta kan tih theih miah loh tûr thil chu min tihsak tûrin mi tu emaw kan mamawh tlat. Chumi min tihsak mêktu Isua chanchin chu Matthaia hian min hrilh a ni.

Andy Nash-a (PhD) hi Southern Adventist University, Collegedale, Tennessee-ah Journalism & Communication professor a ni a; tin, he University Kohhranah hian church pastor a ni nghâl bawk. Lehkhabu eng emaw zât a ziak tawh a, chûng zînga mite chhiar hlawh zual deuhte chu *The Haystacks Church* leh *The Book of Matthew: "Save Us Now, Son of David"* tihte hi a ni.

* * *

DAVIDA FAPA

CHÂNGVAWN: “Ani chuan a mîte an thil tihsual lakah a chhandam dâwn sî a” (*Matthaia 1:21*).

SABBATH CHAWHNU

MARCH 26

Chhiar tûrte: *Matthaia 1; Marka 12:35–37; Isaia 9:6, 7; Rome 5:8; Johana 2:25; Jeremia 29:13; Matthaia 2:1–14.*

THLARAU THIANGHLIM uapna hnuaiah Matthaia chuan a lehkhabu hi thlahtubul chhuina-in bul a ãan a, chu pawh chu thlahtubul chhuina pangngai ni lovin, Isua thlahtute bîk chhuina a ni a. Tin, Isua thlahtu a sawi lante zînga ãhenkhat hi chu mi tam tak chuan anmahni thlahtu atâna an iai tak tak tûrte pawh an ni hlawm.

Hetianga mi ãawmkailo deuhthe hming a târlan kherna chhan hi amah Matthaia ngei pawh kha khawtlângin eng emaw ti kawng taka an ensan hlawh ve a nih vâng pawh a ni mai thei e. A thu hrimah, chhiahkhawntu a ni a, an hmêlmate hnêna an ram leh hnam hralhtu, ama dinhmun a ãhat theih nâna Rom sawrkâr betlawntu leh ama hnampui Juda-te ngei hnên aãanga chhiah la ãawkw ãawkw ãhîn a ni a. A hnampuite kha chuan an ngaina lo hlê ang tih a chiang reng mai.

Mihringte hi chuan pâwn lam lan dân hi kan en ãhîn tlângpui a; mahse Pathian erawh chuan thinlung lam a en ãhîn zâwk. Chuvângin Matthaia thinlung pawh hi a han en a, mite huat rawn chhiahkhawntu ni mah se a zirtûrte zînga tel ve tûrin a thlang ta a. Matthaia pawhin a kohna chu a lo pawm ve nghâl hmiah mai bawkw a, Isuaa nun thar nei tûrin a nun hlui sual zawng zawngte chu a kalsan ta a ni.

Tichuan, a LALPA chu a zui ta a, a thiltih zawng zawngte chu lo chhinchiah zêlin, engtik nî-ah emaw chuan ama mite leh khawvêl hnênah thil eng emaw pêk lêt ve leh a tum tlat a. Chu chu chhiah an pe ngei a ni tih nemnghehna lehkha (receipt) ni lovin, Isua chanchin inziahna lehkhabu hlu tak zâwk chu a ni.

Thilbul chhuina lehkhabu

“Davida fapa. . . Isua Krista thlahtute inthlah chhâwn dân chu hetiang hi a ni” (*Mat. 1:1, NIV*).

A tîr phat aţangin Matthaia chuan he a kutchhuak hi “lehkhabu” tiin a sawi nghâl a (Grik thumal pakhat, *biblos* aţanga lo kal a ni a, a awmzia tak chu “thuзиak thianghlim” tihna a ni), Isua thlahtute inthlah chhâwn dân chhuina lehkhabu a ni. Dik tak phei chuan, “thlahtute inthlân chhâwn dân chhuina” tia an lehlin tâk Grik thumal hi “genesis” tia an lehlinna thumal aţanga lo kal leh chhâwng a ni nghe nghe a. Chutiang chuan, Matthaia hian a lehkhabu hi “Genesis bu-in” bul a ţan e, pawh kan ti thei ang chu.

Thuhlung Hlui lehkhabute hi khawvêl siam a nih dân inziahna lehkhabu-a bul ţan a ni ang bawkin, Matthaia lehkhabu (Thuthlung Thar pum pui pawh a ni nghâl a) pawh hian Siamtu chanchin leh Siamtu chauhina hlenchhuah theih tlanna hna thawh a nih dân chanchin inziahna-in bul a ţan ve a ni.

Hêng Bible chângte hian Isua chungchâng eng nge min hrilh?

Johana 1:1–3; Hebrai 1:1–3; Mika 5:2; Marka 12:35–37.

“LALPA Isua Krista leh Pa chu chatuan ata lo inpumkhat reng tawh an ni a; ani chu ‘Pathian hmêl pholangtu,’ a ropuina leh a zahawmna, ‘a ropuina êng tak’ tilangtu a ni. . .

Kan hnêna chêng ve tûra a lo kalna hmang khân Isua chuan mihringte leh vântirkohte hnênah Pathian mizia a rawn tilang a. Ani kha Pathian Thu chu a ni a—a rî kan hriat theih tûra Pathian ngaihtuahna puang chhuaktu a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 9.

Heti h rual hian Matthaia rilru-a pawimawh leh langsâr ber erawh chu Krista pathianna (divinity) lam a ni hran lo tlat. Johana chuan Isua mihrinna lam a sawi hma-in a pathianna lam a sawi hmasa phawt a nih kha (*Joh. 1:1–4 en la*). Matthaia ve thung hi chuan

Krista mihrinna lam a sawi tam êm êm a, “Abrahama thlah, Davida thlah” a nihna thu a sawi. Tichuan, Abrahama ațanga chhui tanin Isua thlahtute chu a lo pian chhuah thlengin chhui thla ta zêl a, hetiang zawng zawng a târlan vek duhna chhan chu Nazareth Isua kha Thuthlung Hlui zâwlneite’ n an lo hrilh lâwk Messia a ni ngei e, tih a lehkhabu chhiartute’ n hria se a duh vâng a ni.

Chhûngkaw hung leh thlahtu ropui tak tak neihte hi a pawimawhna chin chu a awm ngei mai tak a. Chutih rualin, chanchin tha bîkah hi chuan kan nu leh pate emaw, kan pi leh pute emaw, kan thlahtute emaw hian engmah pawimawhna an nei hran lo. Chuti a nih chuan eng thil nge pawimawh ni ta a, chu chu eng vâng a pawimawh nge a nih leh bawk le? Gal. 3:29 en la.

THAWHTANNI

MARCH 28

Lal thlah kal chho zêl

Messia lo kal dân tûr chungchângah Juda-te khân ngaihdân hrang hrang nei bawk mah se, thil pakhat Chiang êm êm erawh a awm: Messia chu Davida chhûngkua ațanga lo piang tûr a ni tih thu-ah hian an lênglâk a rual hle a. (Tûnlaia Juda sakhaw mi tak tak, nghâkhlel taka Messia lo lan hun thlirtute pawh hian Davida chhûngkua ațanga lo piang tûr niin an ring vek a ni). Hei vâng tak hian ania Matthaia pawhin Isua chu Messia a ni ngei a ni tih târlan a duh avângin tûna kan hmuh ang hian a lehkhabu hi a ziah rêng ni. Messia chu Juda-te’ n an hnam Pa ni-a an ngaih Abrahama chî (*Gen. 22:18, Gal. 3:16*) leh, Davida thlah kal zêl ațanga lo piang tûr a nih avângin Matthaia hian a tûr ațang rêngin Isua thlahtute chu târlan nghâl a tum a, Abrahama thlah kal zêl ni mai lovin (Israel mi tam berte kha Abrahama thlah a ni a), Lal Davida chhûngkua ațang ngeia lo chhuak a nih dân chu a târlang bawk. Bible thute hrilhfiahtu tam tak chuan Matthaia lehkhabu hi Juda-te lo chhiar atâna ziak

niin an ring a; chuvâng tak chuan Nazaret Isua kha Messia a nih ngeizia pawh a sawi uar deuh niin a lang.

Hêng Bible chângte hi chhiar la. Engtin nge Matthaia a sawi chhuah tum chu hrethiam thei tûrin min puih hlawm le?

2 Samuela 7:16, 17 _____

Isaia 9:6, _____

Isaia 11:1, 2 _____

Tirhkohte 2:29, 30 _____

Hêng Bible chângte hian eng vângin nge Chanchin Ṭha Matthaia ziaik hi “Davida fapa. . . Isua Krista thlahtute inthlah chhâwn dân chu hetiang hi a ni” (*Mat. 1:1, NIV*) ti deuh khera a inṭan tih hrethiam thei tûrin min pui a. A hmasa ber leh pawimawh ber ni bawkah chuan, Isua Krista chu “Davida Fapa” ti-a sawi a ni phawt a. Hetianga Isua sawina hmang hian Thuthlung Thar lehkhabu a inṭan a, he thu bawk hi a tâwp lamah pawh amah ngeiin a sawi leh bawk: “Kei Isua hian kohhranho pâwlte tân hêng thu hi in hnênah hriattîr tûrin ka vântirrhokh chu ka rawn tîr a ni. Davida bulpui leh a thlah, arsi êng tak, vârpârh chu ka ni” tiin (*Thup. 22:16*). Isua nihna chu kawng hrang hrangin sawi ni tho mah se, “Davida bulpui leh a thlah” a la ni reng a, a ni reng dâwn bawk a ni.

Isua chu mihring a nihzia leh mihringte nihphung hrang hrang pawh nei ve vek a nihzia târlanna ropui tak a va ni êm! Min Siamtu chuan kan suangtuah thiam theih ṭâwk ṭâwk tûrin amah chu keimahni nêh a rawn insuih zawm a nih chu.

THAWHLEHNI

MARCH 29

Isua thlahtute

Isua thlahtute zîngah hian Davida bâk mi dang tu tûte nge târlana awm ve? *Mat. 1:2, 3.*

A tlângpui thu-in thlahtu chhuinaah hian hmeichhiate hming sawi lan a ni ngai lo va; chuti ni si, eng vângin nge hmeichhe hming ‘Tamari’ tih hi a lo lan ve nawlh mai le? He nu hi tu nge maw ni rêng rêng le?

Tamari chu Kanaan hmeichhia, pasala Juda fapa pahnih - Era leh Onana te neitu a ni a. Hêng a pasal pahnihte hi an soal êm avângin Pathianin a tihlum ve ve a, an lakah hian fa pawh a hring hman lo a ni. Tichuan, a pasalte pa Juda chuan a fapa tlum ber Sela chu a lo puitlin veleha neihtîrah Tamari chu a tiam a. Nimahsela, chu chu a thleng ngai ta lo va ni.

Tamari chuan eng thil nge a tih tâk le? Nawhchizuar angin a inthuan a, chutah tu dang ni lovin Juda ngei mai chu a mutpui ta a, ani lah chuan Tamari a ni ang tih a ring pha dêr si lo. Thla eng emaw ti hnu, Tamari pawh a rai ngei a ni tih chiang taka a lan tâkah chuan Juda chuan Tamari chu sâwn pai ni-a ngaiin tihlum a nih theih nân hmâ lâk a tum a. Mahse Tamari chuan a nau pai chu Juda fa ngei a ni tih a hrilh a, a thiltum pawh chu a thulh leh ta zâwk a ni.

Hei hi lemchan dukdaklo ang reng tak niin a lang a; amaherawhchu, mihring a nihna lama Isua thlahtute chanchina thil thleng pakhat a ni ve tlat si a ni.

***Matthaia 1:4, 5* chhiar la. I rin loh deuh mi dang tu nge ziah tel a neih leh le?**

Kanaan mi Rahabi, chawhchizuar lehngâl a ni lo’ m ni? Mosia’n Kanaan ram enthla tûra mi a tirhte chu Rahabi hian a lo hum a. Khatia Israel mite kuta Jeriko a tlûk tâkah khân Pathian mite zîngah lo tel ve-in Isua thlahtute zînga mi Salmona chu pasalaha nei ta a ni.

Hmeichhe dang tu nge la tel? *Mat. 1:5, 6.*

Ruthi kha hmeichhe fel leh thianghlim tak a ni a; mahse amaduh thu rêng ni chuang lovin, Israel mite an huat êm êm - Lota’n zu a ruih laia a fanu a mutpui aţanga lo piang chhuak thlah kal zêl

Moab mi a ni tlat mai a. Bathsebi lah kha indona hmuna a pasal thang bo hlâna Lal Davida insûm zo lovin a mutpui hnu a ni bawk. Amah Davida ngei pawh hi mi soal tak, Chhandamtu mamawh êm êm a ni a. Talent ropui tak tak nei ni mah se, chhôngkaw pâ entawntlâk tak erawh a ni lo tih a chiang hle a ni.

Tlinlohna leh tihsual tam tak kan nei chungin Pathian chuan min pawm duh tho a nih chuan, keini pawh hian mi dangte chungah ngaihdamna leh ngaihnathiamna kan lantîr ve thîn tûr a ni dâwn lo'm ni?

NILAINI

MARCH 30

Mi sualte kan la nih lai khân

Hêng Bible chângte hian mihring nihna chungchâng eng nge an sawi? Hêng Bible chângte'n an sawi hi thudik tak a ni tih chiang taka a lanna eng nge awm le? Rom 3:9, 10; 5:8; Joh. 2:25; Jer. 17:9.

An sawi fo thîn angin (sawi fo thîn âwm tak pawh a ni rêng bawk a) Bible hian mihring leh a nihphung hrim hrim hi a sawi mâwihnâi hran lo hle mai a. Eden huana an tlûk (*Genesis 3*) aţanga ni hnuhnûnga Babulon a tlâwm (*Thupuan 18*) leh thleng hian mihringte dinhmun lungchhiatthlâkzia chu chiang takin a lang reng a ni. Entîrna atân, kohhran hun hmasa lam, “tlûksanna” ropui tak (*2 Thess. 2:3*) a thlen hma ang te kha duhawm hliah hliah ni âwmin kan ngai pawh a ni mai thei e; mahse a ni bîk chuang hauh lo (*1 Kor. 5:1 en la*). Kan zavai hian suala tlu tawh leh mi soal tak vek kan ni a, chu nihna soal neite zîngah chuan amah Isua thlahtute ngei pawh kha an tel ve vek a ni.

Thuthlung Thar zirna lama mi thiam tak pakhat Michael Wilkins-a chuan heti hian a lo sawi a: “Matthaia'n Isua thlahtute inthlah chhâwn dân a ziah chhuah hi âwm ang lo viau-in lang

mah se, thil nihna dik tak a ni miao si; chuvâng chuan a chhiartute pawh a tihrilhhai hle thînin a rinawm. Isua thlahtutute kha keimahni ang thova tlinlohna hrang hrang nei, chutih rual chuan theihna eng eng emaw pawh nei ve nual tho bawk an ni hlawm a. Anmahni kaltlang hian Pathian chuan a chhandamna ruahman chu a rawn hlen chhuak ta a ni. Isua thlahtute chanchin han chhui hian mi fel tak vek an lo ni bîk chuang hauh lo tih kan hre thei ang a. An zîngah hian uirê te, nawhchizuar te, mi huaisen tak te, leh Gentail mite pawh an awm ve nawk a. Mi sual tak Rehoboama chu mi sual tak bawk Abija pa a ni a; mahse Abija fapa Asa erawh chu lal fel tak a ni leh hlauh thung si. Asa chu lal tha tak bawk Jehosaphata pa a ni a. . . , mahse Jehosaphata fapa Jehorama erawh lal sual tak a ni leh daih thung. ‘Tiang chuan Pathian chuan chhuan hrang hrangah hna a lo thawk tawh thîn a, a thiltumte tihhlawhtlin nân chuan mi felte leh mi sualte pawh a hmang kawp nawk nawk zêl mai niin a lang. Hetiang mite chhandam tûr hian Isua chu a lo kal rêng bawk a ni.’ - *Zondervan Illustrated Bible Backgrounds Commentary: Matthew* (Grand Rapids: Zondervan, 2002), p. 9.

Hei tak hi kan hriat reng atâna pawimawh êm êm mai chu a ni - mi dangte ringawt en lovin, keimahni ngei pawh kan inen ve fo a tûl a. Kristiante zînga tu hi nge eng tik lai maha hnual ngai lo, rinhlelh châng nei miah lo, leh piangthar dik tak a ni nge ni lo tih inzâwt ru nauh nauh ngai lo awm le? Hetianga beidawna thinlung min puttîrtu chu eng dang ni lovin, suala tlu tawh ka nihna (nihna sual), kan sualte, leh kan tlinlohna hrang hrangte hi a ni fo lehngâl a. Chuvângin, harsatna hrang hrang kan tawh lai te hian Pathian chuan engkim a hre vek a, keimahni ang chhandam tûr hian Krista chu a lo kal a ni tih hria-in beiseina thar kan nei leh thîn tûr a ni rêng a ni.

Thlarau lama beidawna i tawh chângte hian Bible-a thutiam engte hi nge intihchak thar leh nân i hman theih ang? _____

Davida Fapa pian thu

Matthaia 1 leh 2 inkâra eng zân emaw berah hian Isua chu a lo piang a. A pian nî tak erawh chu December 25 hi a nih a rinawm lêm loh. Pathian Biak Ina puithiam Zakaria'n rawng a bawl hun ațanga chhûtin mithiamte chuan Isua kha favâng lai vêla piang niin an ring ber a. Berâmpute pawhin an berâmte phûla an la riahpui dânah hian September thla tâwp lam emaw, October thla tîr lam emaw a nih hmêl.

Juda-te nghah Messia lo piang chu zawng chhuak a, chibai va bûk hmasa bertute zînga thenkhat chu Gentail mi an ni mauh mai hi a mak hle mai. Isua chipuite zînga a tam zâwk fê (leh Lal Heroda, Juda leh Gentail thlah pawlh pawh kha a ni tho va) khân eng ang Messia nge beisei tûr tih hria ni-a an inngaih laiin, hêng khawchhak lam ațanga lo kal khualzin mite hi chuan an rilru leh thinlung an hawng ve thung. Mi fîngte hi Persia ram ațanga lo kal, mite zah kai phâk mi fîng leh ril an ni a, thutak zawngin an nun pum pui kha an hlân tawp mai a, a lo kalna lamah an buai ve lo. Chutiang chu an nih avângin amah "Thutaka" ngei mai chu chibai an rawn bûk ta rêng bawk a ni. Anmahni chungchâng sawina chu ni hran chuang lo mah se, kum za eng emaw zât liam tawha Jeremia'n, "Mi zawng ang a, in thinlung zawng zawnga mi zawn hunah min hmu ang," (*Jer. 29:13*) tia a lo sawi kha a lo thleng ta kan ti ve thei tho âwm e.

***Matthaia 2:1-14* chhiar la. Hêng mi fîngte rilru put hmang leh Heroda rilru inan lohzia a lanna chu eng nge ni?**

Hêng mi fîng, milem be mi ni lehngâlthe hi Isua hmaah thingthî-in chibai an bûk a, chutih laiin Juda-te lal Heroda erawh chuan thah a tum ruh hle thung a ni!

He thawnthu hian kohhran hming ziahna bû-a kan hming a chuan avâng maiin Pathian nêna inzawmna dik kan nei tihna a ni

kher chuang lo tih min hriat chhuahtîr leh ngei se. Chu mai chu ni lovin thutak hriatthiamna dik tak neih a pawimawhzia pawh min hrilh nawntu pawh ni bawkw rawh se. Heroda leh puithiamte khân Messia chungchânga hrillhâwkna thute kha dik takin lo hrethiam ni se chuan, Isua chu an dinhmun tiderthâwng theitu tûr a nih lohzia an hre ngei tûr a ni a. Heroda pawh khân he “Juda-te Lal” hi a thuneihna rawn chuhpuitu tûr mi hlauhawm a nih lohzia a hrethiam bawkw ang.

Keini Seventh-day Adventist-te hian mi dangte neih ve loh êng ropui tak kan nei bîk a. Nimahsela he êng kan neih avâng mai hian Pathian nêna inzawmna dik pawh kan nei nghâl a nih tih ngaihdân kan neihna tûr lak ata engtin nge kan invên theih ang? Chutih rual chuan engtin nge he êng hian Pathian nênh thûk zâwka inzawmna nei tûrin min ãnpui theih bawkw ang le?

ZIRTÂWPNI

APRIL 1

Ngaihtuah zui tûr: He Ellen G. White-i thuziak hi han chhiar teh: “Mi sual tu pawhin Krista chu a pan thei a. ‘Keini’ n thil kan tih ãhat vâng ni lovin, a khawngaihna avâng zâwkin min chhandam ta a, siamtharnaa silfai leh Thlarau Thianghlîma siam thar kan ni ta a.” (Tita 3:5, *CL*). Setana’ n i hnênah mi sual i ni a, Pathian malsâwmna pawh dawng tlâk i ni hleinêmh ti-a a rawn sawi hunah chuan Krista chu he khawvêlah hian mi sualte chhandam tûrin a lo kal a ni tih hrilh ang che. Pathian hmaah chuan insawi mawi theihna chhan tûr engmah kan nei lo va; mahse tûnah leh nakîn zêlah pawh dîlna thu kan thlen theih awm chhun chu ãnpui ngai ngawih ngawih dinhmunad ding kan nihna hi a ni a, chu chuan a tlanna thiltitheihna kan mamawhzia a tilang bawkw a ni.”—*Chatuan Nghahfâk*, p. 298.

A va ropui êm: “ãnpui ngai ngawih ngawih dinhmunad ding” kan nihna chuan Krista chu kan Tlantu a nih a ãlzia a tilang a nih chu. He thudik hi a ãm khatna atâna Isua kan pan ve ta a ni emaw, amah nêna lên dun nân kan nun zawng zawng kan lo hmang tawh

thîn a ni emaw, a danglamna engmah a awm chuang lo. Isua thlahtute ang bawk khân keini pawh hi mi sual, Pathian khawngailna mamawhtute vek kan ni a. Dân kan zawmna te, sual leh thlêmna ka hnehna te, leh Kristaa kan thán lenna te hi Kristian nun pêng hrang hrang a nihna chen thui tak awm tho bawk mah se, chhandamna thlentu ni lovin, chhandamna rahchhuah a ni zâwk. A ruala kraws-a an khenbeh ve mi sualpa kha a ni emaw, Isua lo kal leh huna thihna tem lova tihdanglam tûr mi thianghlimte pawh ni se, kan zavai hian “tanpui ngai ngawih ngawih dinhmunna ding, a tlanna thiltitheihna mamawh êm êmtute kan ni vek a. He thudik pawimawh êm êm mai hi engtik lai maha kan theihngihl loh a tûl a ni.

Sawi ho tûrte:

① Tûn kâra kan hmuh tâk angin, Heroda khân hrilhlâwkna a hriatthiam loh lutuk avângin thil râpthlâk tak tak a ti a. Tûnlaia hrilhlâwkna hriatthiam dân dik lo thenkhatte hi ngaihtuah la. Entîr nân, mi tam tak chuan Kristiante zînga a rinawm zualte chu a rûk tê-in, tu ma hriat lohîn vânah lâk chhoh an ni ang a, an chhûngte leh an thianté chu a ngaihna hre lova “kalsan” a ni dân ni âwmin an ring tlat mai a. Hetiang zâwnga hrilhlâwkna hrilhfiah ang chí hi a hlauhawm theih dâng kawng thenkhat chu engte nge ni? A nih loh le, Jerusalem-a temple kha din thar leh a nih ang a, halral thilthlante pawh thar thawh leh a ni ang tih ngaihdân te hi? Hrilhlâwkna chungchânga ngaihdân dik lo dang engte hian nge hrilhlâwkna hriatthiam dân dik tak neih a pawimawhzia min hriatfîr le?

② Hnam thenkhatath leh khaw thenkhatath chuan i nu leh pate chu tute nge an nih a, eng ang chhûngkuaa piang leh sei lian nge i tih chuan kawngro thui tak a sù ang. Khawvêl chanchin kal tawh kan chhui kîr chuan hetiang a ti thînte hi eng hunah pawh an lo awm vek niin a lang a, tûnlai thleng hian hmun tam takah chuan a la ni reng bawk. Eng vângin nge he ngaihdân khawvêl tak mai hi chanchin tha-in a din chhan nêh hian a inkalh tlat le? “Piangthar” tawh kan nihna chuan kan lo pian chhuahna chhûngkua leh khawtlângin kawngro su riau anga ngaihdân kan neih thîn hi engtiang kawngin nge a rawn nghawng ang?

RAWNGBÂWLNA CHU ȚAN A NI TA

CHÂNGVAWN: “**Tin, ani chuan an hnênah, ‘Mi zui rawh u, tichuan mihring mantu-ah ka siam ang che u’ a ti a,”**
(*Matthaia 4:19*).

SABBATH CHAWHNU

APRIL 2

Chhiar tûrte: *Isaia 9:1, 2; Matthaia 3:1-12; 4:1-12; 4:17-22; Filipi 2:5-8; 2 Petera 1:19.*

MIHRINGTE’N kan hriat duh ber mai pakhat chu kan nun hi eng nge a awmzia ni a, engtianga nun hmang tûr nge kan nih tih hi a ni. A thu hrimin, nun hman dân tûr inziakna lehkhabu zakzeh chungin kan piang chhuak hlawm bawk si lo va.

Tleirâwl kum 17-a upa, chhûngkaw pangngai ve tak ațanga lo sei lian, mahse a hnu-a drug addict lo ni ta chuan hetiang hian a sawi a: “Nun awmzia hi ka lo hrethiam ngai miah lo va. Tûnah pawh hian ka la hrethiam chuang lo. Nimahsela mi dangte hi chuan an hrethiam niin ka ngai a, he thurûk lian tak mai ka hriat ve miah loh hi mi dangte chuan an hre bîk niin ka ngai țin. Heta kan lo awm chhan hi mi dang zawng chuan hre bîk a, khawi hmunah emaw chuan ka tel lovin a rûkin hlim takin an awm țin niin ka ngai bawk,” tiin.

German rama awm mi thiam pakhat, lehkhabute pawh ziak țin Paul Feyerabend-a chuan hetiang hian ama chanchin a ziakna lehkhabu-ah chuan a lo sawi ve bawk a: “Tichuan, ni khat dang a her liam leh a; mahse eng vânga nung nge kan nih tih a la Chiang ta chuang lo” tiin.

Nimahsela Bible hi kan chhiar chuan chanchin ța te, Isua chanchin te, leh kan tâna thil a lo tih tawhte chu kan hmu ang. Isua-ah chuan (chatuan mi a nihna, a pianna, a nun, a thihna, vâna rawng a bawlna, leh a lo kal lehna) hringnuna zawhna ril leh pawimawh ber berte chhâna chu kan hmu thei a. Tûn kârah hian he leia

Krista'n a nun hman ʔan dân leh hna a thawh ʔan dân te kan thlîr ho ang a, chu a nun leh hnathawh chauh chuan keimahni nun awmzia pawh hi a famkimin min hrilh thei dâwn a ni.

SUNDAY

APRIL 3

Baptistu Johana leh “a hunlaia thudik”

Matthaia 3 hi Baptistu Johana rawngbawlna chanchinin a intan a. A thusawi hmasak ber pawh thupêk – “Sim rawh u” tih a ni nghe nghe (*Mat. 3:2*). Kawng khatah chuan he thu hi suala mihringte an tlûk tâk aʔanga an hnêna Pathianin thu a lo sawi tawh ʔhinte khâikhâwmna a ni: *In sualte sim ula, ka ngaihdamna hi lo pawm rawh u, in sualte hawisan ula, tichuan in thlarau tân tlanna leh chawlhna in hmu dâwn nia.*

He thuchah hi mi zawng zawng huap chu ni tho mah sela, Johana hian hetih lai huna mite tân bîka hriat tûr thutak (*2 Pet. 1:12*) sawi tel a nei a.

Matthaia 3:2, 3 chhiar la. Johana'n simna thu te, baptisma, leh soal puanna thute a sawi paha a hunlaia mite tân bîka hriat ʔul êm êm thutak sawi tel a neih chu eng nge ni? Mat. 3:6 pawh en bawh la.

Johana hian Thuthlung Thar lehkhabu ziaktute pawhin an tih ang tho tih ve a nei a, chu chu Thuthlung Hlui thute a sawi chhâwng hi a ni. Thuthlung Hluia hrilhlâwkna te chu Thuthlung Thar-ah hian a lo thleng dik ta a: Isua a ni emaw, Paula a ni emaw, Petera a ni emaw, Johana a ni emaw pawh ni se, an vai hian Thuthlung Thar huna thil thleng mêkte awmzia sawifiah nân leh a dikzia nemngheh nân Thuthlung Hlui thute an hmang ʔhîn a. Petera phei chuan amah ngeiin Isua thil mak tihte a hmu ve vek tho chung khân Isua rawngbawlna chu “hrilhlâwkna thu nghet lehzual” (*2 Pet. 1:19*) a nih thu uar takin a sawi a ni.

Matthaia 3:7-12 chhiar la. Johana hian eng thu nge sakhaw hruaitute hnênah a sawi? A thu hi a hriam hrêih hrâwih hle chung hian, beiseina eng nge a pêk tel tho le?

Johana thuhiril tinrêngah hian Isua chu a laipui ber a nihzia hi i lo hria em? A thuhiril hi eng dang ni lovin Isua chungchâng thu a ni ber a, tu nge a nih a, eng thil nge a tih dâwn tihte chu a thupui ber a ni. Chanchin T̄ha chu a puang tan tawh tho nachungin, rorêlna hnuhnûng a thlen tûr thu pawh chiang takin a sawi bawk a, chutih hunah chuan buh lem leh buh tak thliar hran a ni ang a, chutianga thliar hrangtu tûr pawh chu zâwlneite'n an lo hrilhlâwka (Isua Krista) chu a ni nghe nghe ang. Hei pawh hian chanchin t̄ha leh rorêlna chu then hran theih a nih lohzia a rawn nemnghet ve leh a. Bible-ah hian Isua lo kal tum khatna leh tum hnihna chu then hran theih loh thil thleng pakhat anga ngaih a ni a. Johana Isua lo kal hmasak tum a sawi hian, a lo kal lehna pawh a sawi tel ngêl zêl a ni.

THAWHTANNI

APRIL 4

Thlalêra thil inkâwlkalh tak thleng chu

“Chumi zawah chuan Isua chu diabola thlêma awm tûrin thlalêrah Thlarau hruai luhin a awm ta a” (*Mat. 4:1*).

Hemi tum a thil thleng hi amah Setana thlîrna aţanga a lan ve dân tûr han suangtuah chhin teh. Pathian, chawisâna awm, amah pawhin Pathian Fapa nia a lo hriat thin chu amah leh amah a intihnam a – mihringte chhandamna tûrin mihring tisa a rawn pu ve a. He Isua ngei mai hi vâna a lo do tawh leh a tirhkohte nêna vân aţanga paih thlatu kha a ni bawk (*Thup. 12:7-9*). Mahse kha Isua tho kha tûnah chuan eng nge a nih tâk? Tlângvâl chêr tak a lo ni ta a. Thlalêr hmun hrehawm takah chuan amah chauhin a tei rak rak a, amah puitu tûr hmêl tu mah an rawn lang lo bawk a ni lo'm ni? Tûnah zet chuan Isua chu Setana tân pawh bum thlûk a awlsam tawh ngawt ang le.

“Setana leh Pathian Fapa an indo hmasak ber tum kha chuan Krista chu vân sipai rualte hotu ber a ni a; Pathian laka helhote hruaitu pa ber Setana chu vân aţangin paihtlâk a ni a. Tûnah chuan an dinhmun a inthlâk ta niin a lang a, Setana pawhin chan tha zâwk chang ni-a lanna chu theihtâwp chhuaha chhawr ţangkai a tum reng a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 102.

An va inang lo tehlul ngai êm! Thâwk khat lai khân Setana chu “Chungnungbera ang maiin” (*Isa. 14:14*) awm a lo tum tawh thîn a, chutih laiin Isua ve thung chu a vân ropuina zawng zawngte hlîpin, amah leh amah a intiruak vek a. Hetah ngawt pawh hian mahni hmasialna leh mahni hmasialna tel lo danglamna lian tak chu kan hmu thei ang a. Thianghlimna chu eng nge a nih a, sual chuan eng paw nge a khawih tih pawh kan hrethiam thei baw k ang.

***Isaia 14:12-14* hi *Filipi 2:5-8* nêh khaikhin la. Hei hian Isua nungchang leh Setana nungchang inan lohzia eng nge min hrilh le?**

Vân ropuinaa thuan a nih laia Isua lo hre tawhtu vântirhkohte'n hemi tum a thil thleng mêk hi an thlîra an awm dân tûr chu han mitthla chhin teh. Inhmêlma êm êm mai pahnihte chu hmâichhanah an intawng ta a, hetiang taka hnai hian an la inhmachhawn ngai lo hrim hrim lehngâl. Keini hi chuan tu zâwkin nge hnehna chang ta tih kan hre vek tawh a; mahse vântirhkohte erawh kha chuan – vâna awm zawng zawngte khian a ni zâwk ang chu – an hre ve lo. Chuvângin anni kha chuan he inbeihna hi ngunthlûk takin an thlîr ngeiin a rinawm.

Setana chu amah leh amah a inchawisân laiin, Isua erawh chu thi khawp hialin amah leh amah a intitlâwm ve thung a. He mite pahnih mize inang lo lutuk aţang hian eng nge kan zir theih awm a, he thudik pawimawh tak mai hi engtin nge keimahni nunah kan lo seng luh ve theih ang?

Matthaia 4:1-12 chhiar la. Hêng thlêmna pathumte hi engtin nge Isua'n a lo hmachhawn? Eng vângin nge hêngte hi a paltlang vek a tûl? Engtin nge hêng thlêmna chak tak takte hi a tuar chhuah theih a, chu chuan thlêmnate tuar chhuak theih kan nih ve dân eng nge min hrilh le?

Matthaia 4:1 thu hi a mak angrêng hle: diabola thlêma awm tûra thlalêra Isua hruaitu chu tu dang ni lovin *Thlarau* a ni mauh mai a. Diabola thlêmnaa hruai luh kan nih loh nâna tawngt'ai tûr kan ni a, “Sual tûra thlêmnaah min hruai lût suh la, mi sual lakah chuan min chhandam zâwk ang che” (*Mat. 6:13*) tih ang khân. Chuti a nih chuan, eng vângin nge *Thlarau* Thianghlim hian Isua chu hemi kawngah hian a hruai si le?

A chhânna chu a hmâ chiah bung, Johana hnêna baptisma chang tûra Isua kal thu inziahnaah hian a awm a. Johana'n a baptis duh loh khân Isua chuan, “Tûnah rem ti hrâm rawh, hetiang a felna zawng zawng hlen chhuah hi ka tân a mâwi a ni,” (*Mat. 3:15*) tiin a hrilh a nih kha. Felna zawng zawng hlen chhuak tûr chuan (chumi awmzia chu mihringte tâna entawn tûr leh an âiawh ni tûrin tihna a ni) sualna nei lo ni mah se, baptisma a chan ve a ngai tlat a ni.

Thlalêrah khân Adama'n a lo dai tawhte chu a dai ve vek a ngai a. Adama a tanga a thlah kal zêl mihring zawng zawngte'n kan lo hneh tawh loh thlêmna chu ani hi chuan a hneh ngei a tûl tlat. Chutianga sual a hnehna hmang chuan Adama lo hlawhchham tawhna chu a siam t'ha leh dâwn a ni (Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk* p. 100); mahse chu chu Adama'n a lo hmanchhawn tawh ang ni lo dinhmun hnuaiah chauh a ti thung.

He hnehna hmang hian Isua chuan thil sual tih phahna tûr khawp chhuanlam kan neih ngai rêng rêng lohzia a lantîr a, insawi thiam theihna tûr chhan engmah kan nei hek lo. Chuvângin thlêmna kan tawh pawhin kan tlûk kher a tûl lo va; tlûk chu sawi loh, rinna leh

inpumpêkna hmangin kan lo hneh thei zâwk a ni. “Diabola chu dodâl ula, tichuan a tân bosan ang che u. Pathian hnaih ula, tichuan ani pawhin a rawn hnaih ve ang che u” (*Jak. 4:7, 8, NKJV*) tih ang khân.

Thil sual tih phahna tûr chhan chhuanlam engmah kan neih loh thu fiah taka min hriattîrna hian engtiangin nge Krista felna chu kan tâwmpui mai a tûlzia a târlan le? Krista felna kawrfual ha lo leh kan sualte lak aţanga thiamchantîrna tel lovin, keimahni felna ngawta ding tûr ni angin han suangtuah chhin la! Eng thil nge beisei theih kan nei ang? _____

NILAINI

APRIL 6

Zebulon leh Nefthaleim bialah

Matthaia 4:12 hian Johana chu man a nih thu min hrilh a, man a nih hnu hi chuan a rawngbawlna pawh a tâwp zui ve ta mai niin a lang. Hemi aţanga hian Isua rawngbawlna chu a intan ve chiah thung a. He lai thu hian Isua chu Johana chanchin a hriat veleh Galili rama a kal tâk daih thu a sawi a; mahse a kal chhan erawh a sawi lo (*Marka 1:14–16 leh Luka 4:14 te pawh en la*). Johana'n thuhrih rawngbawlna a la neih lai hi chuan boruak neih rih loh a duh pawh a ni mai thei e; a chhan chu amah zuitute leh Johana zuitute inkârah khân inepna boruak a chhuak ve thei tlat atin a ni. *Matthaia 4:12*-a Grik thumal, “kal ta daih” tia an lehlin hi hlauhawm lo thleng mai thei pumpelth nâna “inhnûkdâwk” tihna pawh a ni thei a. Isua kha pa fimkhur ngang a ni a, buaina pumpelth a duh a ni ngei ang.

***Matthaia 4:13-16*-a (*Isa. 9:1, 2 pawh en la*) Isua chu Zebulon leh Nephthaleim biala a zuk awm tâk reng thu kha chhiar la. Hêng chângte hian Isua rawngbawlna chungchâng eng nge an sawi le? _____**

Zebuluna leh Naphtalia te kha Jakoba fapate an ni a (*Gen. 35:23–26 en la*), an thlah kal zêlte chu Israel hnam sâwm leh pahnihte zînga hnam pahni an lo ni a, ram tiam an luh hnu khân hmâr lam bial, ram mâwi takah chuan awmhmun an bêngbel ta a ni.

Vânduathlâk takin, hêng hnam pahnihte hi Pathiana an rinna bânsan ta hnam sâwm zîngah khân an tel ve hlauh mai a, khawvêl thilte lam chu an hawi ta a ni. Thuthlung Hlui hunlaia zâwlnei tam takte khân hêng hmâr lam biala chêng hnamte sualna leh khawvêl thil an ngainatna chu an lo sawisêl tawh thîn a. A tâwpah phei chuan Assuria mite'n an rawn hneh a, chutih laia khawvêl an hriat theih chin ram hrang hrangah an thawn darh ta vek a nih kha. An kalsan tâk ram ruak chu Gentail mite'n an rawn luah ve thung a, tichuan Galili chu hnam hrang hrangte inawm pawlhna a lo ni ta a, hmun buarchuar tak leh nuam lo tak a ni nghe nghe. Galili rama zâwlnei hmingthang ber chu Jona kha a ni a, a khawsa zia khân thlarau lama an chîm chin hniamzia pawh min hrilh a ni.

Galili biala buaina thleng chu a eng pawh lo ni se, Isaia lehkhabu-ah chuan he hrillhlâwkna thu mâwi tak mai hi a lo awm ve mial a – “thim hnuaiia thûte chuan êng nasa tak an hmu a” (*Mat. 4:16*) tiin Zebulum leh Naphtali biala chêngte pawhin êng an la dawn tûr thu a lo sawi lâwk a ni. Tawngkam danga sawi chuan, helai bial – mamawhna a nasat êm êmna hmun, a mi chêngte pawh chaltlai, hnufual, leh rawvâ tak tak an nihnaah ngei hian Isua chu a lo kal a, an zîngah chêngin rawng a bâwl ta a ni. Amah chu vân mi zawng zawngte'n an chawisân ni mah se, mi dangte thâtna tûr a nih dâwn phawt chuan amah leh amah a intihtlâwm duh a ni tih kan hmu a. Hetah pawh hian Isua rawngbawlnaa Thuthlung Hlui-in hmun pawimawh tak an chanzia entîrna dang kan hmu leh ta a ni.

Engtîn nge kan rawngbawlna dawng tlâk lo leh thuhretu nihna atân pawha tlâk loh ni-a mi tute emaw kan ngaih mai thîn loh nân kan invên theih ang? Eng vângin nge chutiang ngaihdân neih chu a dik loh êm êm le? _____

Sangha mantute koh thu

“Sim rawh u, vâh ram chu a hnai tawh si a” (*Mat. 4:17*, NKJV). Johana tih dân ang chiah khân Isua chuan sim tûra sâwmna thu nên a rawngbawlna a ãan a. Johana ang bawkin mihringte chu suala tlu tawh an nihzia leh, mi zawng zawngin an sual an sim a, Pathian an lo hriat vek a ãul a ni tih hre bawh. Chutiang chu a nih avângin vântlâng hmaa thu a hril hmasak ber pawh kha, Matthaia ziaka a lan dân chuan sual sim tûra sâwmna thu a ni rêng a ni.

Matthaia 4:17–22 chhiar la. Hêng chângte hian sual sim tûra sâwma thu chu keimahni tân pawha a pawimawhzia eng nge min hrilh le?

He lai, mite’n an tlawh pawh vak loh hmunah hian sangha mantu mi pali an lo awm a: unau tuak hnih an ni nghe nghe a. Hêng mite hian Pathian an ngaihsak hle a nih tih a lang a, an zînga pahnih pheih hi chuan Baptistu Johana pawh kha an lo zui ve tawh ãhîn nghe nghe. Nimahsela, an rin loh deuh maiin Baptistu Johana chuan anmahni chênna bial ațanga lo kal mi dang chu a kawhhmuh ta daih mai a.

Hêng mite hian Nazeret Isua chu an lo va pan tawh a, amah nên hun an lo hmang ho reng tawh nghe nghe (*Johana 1 en la*). Hetiang hi an hnam tih dân a ni rêng a: zîrtîra ãan duhte chuan rabbi (chu chu zirtîrtu tihna a ni) an pan a, a hnung zuitu nih an dîl ãhîn a. Nimahsela tute nge a zirtîrte chu ni ang tih thu-a thu tâwp siamtu chu rabbi bawh a ni a. A rabbi zâwkin a zirtîr ni tûra a sâwm che a nih chuan, i tân thil lâwmawm tak a ni ang.

Mi tam tak chuan Isua’n tuipei kama zirtîrte a koh khân, tân hmaa amah la hmu ngai miah lote a ko emaw an ti mai ãhîn a. Amaherawhchu, Johana 1 ațanga 5 hi chhiar ila, hêng a mi kohte hian Isua bulah kum khat chhûng vêl chu hun an lo hmang tawh reng a ni tih kan hria ang – hun pum chu a nih êm loh pawhin, a châng châng tal chuan an lo zui ãhîn a ni tih a lang.

“Isua’n sangha mantu mi mâwl tê tê-te a thlanna chhan chu, hêng mite hi Juda-te thurochhiahte leh an hunlaia an hnam dân tha lo tak takte’n a chhum hmin ve loh an nih vâng a ni a. Anmahni pianpui ve rêng theihna chu an hmang ẵngkai a, an inngaitlâwmin thil thar zirtîr pawh an nuam êm êm bawk - a hna thawk tûra a zirtîr theih tûr mite an ni. Mipui vântlâng zîngah hian an ni tin hna pangngai dawhthei taka thawk mawlh mawlh mai thîn mi tam tak an awm a, chûng mite chuan thiltihtheihna eng eng emaw an kawlte chu hre chhuakin hmang ẵngkai thiam se chuan, khawvêl mi chhuanawm ber berte zîngah an invawrh chho thei hial tûr a ni a. Chutianga a theihna hman ẵngkai lova awm mai mai chu chawk harh tûrin kut themthiam takin a zuk tawh a ngai a ni. Chutiang mite chu Isua’n hnathawhpui atân a ko va; ama bula awma thil ti thîn tûrin a ruat ta a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 227.

ZIRTÂWPNI

APRIL 8

Ngaihtuah zui tûr: Evangelist pakhat chu khaw pakhatah a kal a, hetiang hian inkhâwmna a buatsaih tûr thu a puantîr a:

“Thuhirilhtu pa-in Bible phêk a pawthlêr lai hmu tûrin lo kal ve rawh” tiin. Chu a thupuan chuan mi tam tak a ko khâwm a. Tichuan, an hmaah chuan dingin a Bible chu a han keu a, an mak tih deuh tûrin phêk khat chu a’n pawt thla a, “Hemi phêk hi chu Bible-a mi a ni ve ngai lo hrim hrim. Thuthlung Hlui leh Thuthlung Thar then hrangtu phêk mai mai a nih hi” tiin a sawi a. A thiltih dân hi âwm lo kan tihsak pawh a ni mai thei e; mahse a tum chu a hlen chhuak tha hle a ni. Hêng lehkhabu pahnihte hi a nihna taka chuan bu khat a ni a. Thuthlung Thar lehkhabu-ahte hian Thuthlung Hlui thu lâk chhâwn a awm deuh vek a. Thuthlung Thara thil thleng hrang hrangte hi amah Isua emaw, Thuthlung Thar lehkhabu ziaktute emaw khân Thuthlung Hlui thu hmangin an sawifiah a, a dikzia an nemnghet thîn bawk a ni. Isua khân, “Pathian Lehkha Thu chu a lo thleng ngei tûr a ni” tih thu a sawi fo a ni lo’ m ni? Amah Isua ngei pawh khân mite chu Thuthlung Hlui lehkhabute chhiar thîn tûrin a

hrilh fo va (*Joh. 5:39; Luka 24:27; Mat. 22:29; Joh. 13:18 en la*). Paula pawhin Thuthlung Hlui lehkhabu thute chu a sawi chhuak ngun hle (*Rom 4:3, 11:8; Gal. 4:27*).

Thupuan lehkhabu-ah ringawt pawh hian Thuthlung Hlui thu 550 vêl zet a chuang a ni. ‘Tiang chuan Thuthlung Thar leh Thuthlung Hlui te hi a inzawm nghet êm êm mai a. Thuthlung Hlui leh Thuthlung Thar te hi mihringte hnêna chhandamna ruahmana Pathianin a puanchhuahna lehkhabu a ni a. Thuthlung Hluia thu thenkhat, entîr nân, halral thilhlan chungchâng te hi chu Kristiante tân tih ve a tûl tawh chuang lo ngei mai a; mahse Thuthlung Hlui hi Thuthlung Thar âia hniam zâwk deuh angah chuan kan ngai rêng rêng tûr a ni lo. Bible hi Thuthlung Hlui leh Thuthlung Thar inkawpin a siam a ni a, hêng lehkhabute aţang hian Pathian chungchâng a thudik pawimawh tak takte leh chhandamna ruahman te kan hre thei a ni.

Sawi ho tûrte:

❶ Setana’n kawng hrang hranga Isua a thlêm dân leh a khawiah mah khân Isua chu a tûk miah loh thu kan lo hre ta a. Hêng thlêmnate a hmachhawna kawngah hian Pathian Thu-in hmun pawimawh tak a chên dân hi i lo hmu thiam em? Amah Isua kha Lalpa chu ni tho mah sela, hetih lai hi chuan “tisa sual ang” a pu ve rih tlat mai a, chuvâng chuan diabola thlêmnate laka lo invên nân Pathian Lehkha Thu a hmang thîn a ni. Isua pawhin chutiang chu a tih a ngai a nih si chuan, kan nuna Bible-in hmun pawimawh tak a chan a tûlzia eng nge min hrilh le, a bîk takin thlêmnate kan hmachhawn mêk lai hian? Thlêmnate kan tawh lai chuan Bible thute kan hmang ţangkai tûr a ni tih hi a thuphung chuan kan hria a ni mai thei a, mahse a tak takin engtin nge kan hman ang? Beihna kan tawhte laka kan dinchan theih nâna Bible thute kan hman ţangkai theih dân tûr kawng hrang hrang awmte chu eng nge ni?

❷ Eng vângin nge Kristiante tân hian inngaihtlâwmna thinlung put a pawimawh êm êm bîk le? Engtin nge inngaihtlawm dân kan zir ang a, inngaitlâwm takin kan awm reng theih ang? Chutiang chu kan lo nih theihna tûrin Kraws hian eng nge tih theih a neih le?

TLÂNG CHUNGA THUSAWI

CHÂNGVAWN: “Isua’n chûng thu chu a sawi zawh chuan mipuite’n a thu zirtîr chu mak an ti hlê a. Dân zirtîrtute ang ni lova thu nei taka anmahni a zirtîr avâng chuan” (*Matthaia 7:28, 29, CL*).

SABBATH CHAWHNU

APRIL 9

Chhiar tûrte: *Genesis 15:6; Mika 6:6–8; Matthaia 5–7; 13:44–52; Luka 6:36; Rom 7:7; 8:5–10.*

EXODUS lehkhabu-ah hian Pathianin Aigupta ram aţanga Israel fate a hruai chhuah dân chanchin kan hmu a. Tuipui Sen-ah “baptisma chantîrin,” thlalêrah kum 40 chhûng zet a kaihrui a, chhinchhiahna leh thil mak tam tak a tihsak a, amah ngei chu tlâng chhîpah lo chhukin a dân chu an hnênah a hlân ta a ni.

Matthaia lehkhabu-ah hian Isua chu Aigupta ram aţangin a lo hâwng a, Jordan luiah baptisma chantîr a ni a, thlalêrah ni 40 zet a han awm a, chhinchhiahnate leh thil makte a ti a, Israel mite chu tlâng chhîpah hmu-in Pathianin dân a lo pêk tawh kha a rawn sawifiah thu kan hmu a. Isua chu Israel-te chanchin kal tawhah khân a tel ve vek a, Israel mi lo ni-in, amahah hian thuthlung thutiam zawng zawngte chu tihfankim a ni bawh.

Tlâng chung a Isua thusawi hi khawvêla sermon awm tawhah chuan thiltithe ber a ni a. A thute hian a tîra ama sawi ngei ngaithlute mai ni lovin, a hnu leh zêla mi sawi chhân lo la ngaithla ve leh tûrte pawh a hneh êm êm vek a, kum sâng hnih dâwn ral ta aţanga vawiin thleng hian mi tam tak nun a tihdanglamsak tawh a, ala tidanglam chhonzawm zêl bawh ang.

He sermon hi a ngaihthlâk kan duhtâwk ringawt tûr a ni lo va, kan nunah kan seng lût ngei bawh tûr a ni. Tûn kârah hian tlâng chung a Isua thusawite (*Matthaia 5–7*), kha kan zir chiang dâwn a, chumi pah chuan a thute kan nuna seng luh chungchâng

Matthaia 13-a a sawi pawh kha kan zir tel nghâl bawk dâwn a ni.

SUNDAY

APRIL 10

Dânte leh tehfunge

Tlâng chung a Isua thusawi (*Matthaia 5-7*) hi chhiar thuak la. A sawi tum ni ber âwma i lo hriat dân, nangmaha a tlâk dân chu a hnuaiah hian han ziaik teh.

“Mihringte chanchin kal tawhte kha chhui kîr ila, sakhaw lamah chuan tlâng chung a Isua thusawi anga mite ngaihven hlawh thusawi dang pakhat mah a awm lo hial mai thei. Mi finge leh mi thiltithe i tak takte pawhin Isua thu zirtûrte hi an ngaisâng êm êm hlawm a, chutianga ngaisângtute zînga tam tak chu Kristian pawh ni lo, amah Isua pawh chibai bûk duh miah lo tûrte an ni nghe nghe. Mohandas Gandhi-a kha kum zabi sâwmna chhûngah chuan, Kristian ni chuang miah si lova he sermon ngaisângtu hmîngthang ber a ni âwm e.”—Craig L. Blomberg, *The New American Commentary: Matthew* (Nashville: B&H Publishing Group, 1992), vol. 22, pp. 93, 94.

He sermon hi kawng hrang hranga thlîr a lo ni tawh thîn a. Mi thenkhat chuan rilru that leh that loh tehfunge, a tak taka zawm theih miah loh khawpa sâng dân a ni a, chutianga zawm theih loh a nihna tak chuan Krista felna chu chhandam kan nih theihna atâna beisei tûr kan neih awm chhun a nihzia hrethiam tûrin min pui ta thîn a ni. A chhan pawh kan zavai mai hian Pathian dânin a phût, tlâng chung a puah chhuahte hi kan hlen chhuak zo lo hle hlawm atin a ni. Chutih laiin khua leh tui tha tak kan nihna tûr atân kan zawm tûr dânte a ni ti-a ngai an awm bawk a. Mi thenkhat chuan khawtlâng siamthatna tûr chanchin tha niin an ngai ve thung a, mihringte beihna hmanga he khawvvêla Pathian ram din tûra sâwmna thu niin an pawm hmiah mai a ni.

A nihna takah chuan, mi tin hian keimahni ngaihdân tlêm azâwng tal chu kan zep tel theuh niin a lang a. Kan nuna a pêng pawimawh laite hi eng emaw ti taka a rawn khawih avângin keimahni duh dân zâwngin kan lo hrilhfiah ta mai hlawm a ni.

Ellen G. White-i chuan heti hian a lo ziak a: “Tlâng chung a thusawiah hian [Isua chuan] zirna tha lovin thil a lo tihkhawloh tawh zawng zawngte chu thiah a tum a, a thu ngaihlathute chu a ram chanchin leh a nungchang dik tak chu hrilh a tum bawk. . . . Thutak a zirtîrte hi amah zuitu mipui tam takte tâna a pawimawh dân ang tho khân keini tân pawh a pawimawh a. Pathian ram inngahna dânte chu zir an mamawh ang bawk khân keini pawhin kan mamawh ve tho a ni.”—*Chatuan Nghahfâk*, p. 279.

Chuvângin, keimahni mi mal ngaihdân chu eng pawh lo ni se, Tlâng chung a Isua thusawi hian Pathian ram inngahna dânte chu min hrilh a ni tih kan hre tûr a ni a. Pathian chu a rama rorêltu ber a nih dân leh keini hi a ram khua leh tuite ni tûra min koh dân te min hrilh a. He khawvêl lalram chuai leh mai tûrte’n an siam dân leh tehfungte chu hnâwl a, chatuana ding reng tûr lalram dân leh tehfung chu zâwm zâwk tûra sâwmna thu ropui tak a ni (*Dan. 7:27 en la*).

THAWHTANNI **Sermon nge dân zâwk**

APRIL 11

Kristiante zînga thenkhat chuan tlâng chung a Isua thusawi hi “Pathian Dân” thlâktu “Krista dân” thar ni angin an ngai a. Dân zawm avânga felna hlawhchhuah tumna kalphung kha tûnah chuan khawngaihna vânga felna chan tum zâwkna kalphungin a thlâk tawh niin an sawi thîn a, Krista dân leh Pathian Dân chu a inang lo an ti a ni ber. Mahse hetiang a ngaitute hian tlâng chung a Isua thusawi hi a awmzia an man lo zâwk a ni.

Hêng chângte hian dân chungchâng eng nge an sawi a, tin, dân (chu chu Thupêk Sâwm tihna) chu Tlâng chung a Isua

thusawi hian a luahlân tawh nge la luahlân loh tih chungchâng eng nge a sawi bawk le? (*Mat. 5:17–19, 21, 22, 27, 28; Jak. 2:10, 11 leh Rom 7:7 te pawh hi eng bawk la*).

Craig S. Keener-a chuan heti hian a lo ziak a: “Juda mite zînga a tam ber chuan thupêkte hi khawngaihna rilru aţanga duan niin an hria a. . . ; Isua khân amah zuitute chu nasa zâwka khawngaihna lantîr thîn tûra a phût dân aţang khân hai rual lohvin a lalram chu khawngaihnaa innghat ni se a duh a ni tih a tilang (*Mat. 6:12; Luka 11:4; Marka 11:25; Mat. 6:14, 15; Marka 10:15 en la*).

Chanchin Ṭha bu-a thawnthu hrang hrang awmte hi chhiar ila, Isua khân innghaitlâwmte leh Pathian chu rorêltu a ni tih pawmtute chu mi ṭha famkim han ni phâk lo mah se a lâwm hle a ni tih kan hre thei ang (*5:48*). Amaherawhchu, lalram khawngaihna Isua'n a sawi hi Kristian tam takte rin dân thiltih tel lo khawngaihna a ni lo va. Chanchin Ṭha bu-ahte hian lalram thuchah lo pawmtute chu siam danglam a ni thîn a ni tih kan hmu a, chutih rual chuan mi chapote leh sakhaw lam leh khawtlâng thila mahni induh tâwk êm êmte erawh chu a dîm lo hle thung a ni.”—*The Gospel of Matthew: A Socio-Rhetorical Commentary* (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 2009), pp. 161, 162.

Genesis 15:6 chhiar la. Engtin nge he thu hian chhandamna chu rinna avâng chauha chan tûr a nihzia hrethiam thei tûrin min puih le?

Isua rinna kha tûn hmaa la awm ngai lo rinna thar diai a ni lo va; mihring hmasa berte suala a tlûk aţanga lo awm tawh rinna tho kha a ni. Tlâng chung a Isua thusawi hi khawngaihna avâng chhandamna, thil tih avâng chhandamna thlâktu tûr a ni lo. A tîr aţang rêngin khawngaihnaa chhandamna a ni reng zâwk a. Israel fate pawh kha Sinai tlâng a Thu Sâwm Pêk zâwm tûra

hrilh an nih hma-in khawngaihna avângin Tuipui Senah khân chhandam an lo ni daih tawh zâwk a nih kha (*Exod. 20:2 en la*).

LALPA leh a dân i lo hmêlhriat ve tawh dân khân engtîn nge chhandamna chu dân zawmna vâng ni lovin, rinna avâng zâwka chan tûr a nihzia a hrilh che le?

THAWHLEHNI

APRIL 12

Lehkhaziaktute leh Pharisaite felna chu

***Matthaia 5:20* chhiar la. Isua'n kan felna-in "lehkhaziaktute leh Pharisaite felna hi a khâm" a nih loh chuan vânramah kan luh theih loh tûr thu a sawi hian eng nge a sawi tum tak zâwk ni ang le?**

Chhandamna chu a tûr aţang rêngin rinna avânga chan tûr a ni sa hrim hrim a, Juda sakhua pawh hi a nih dân tûr dik taka kalpui ni ta se chuan, khawngaihnaa inngat a ni ve tho bawk. Nimahsela, dân zawm lama fêkfawmna chuan zâwi zâwiin a chiah hneh ta a, hetiang hi thuâwihna pawimawhzia sawi uar êm êm sakhua, entûr nân Seventh-day Adventist Kohhran angahte hian a thleng duh hle a, kan fîmkhur hle pawh a tûl âwm e. Krista hunlai khân sakhaw hruaitute zînga tam tak chuan (an zavai chuan a ni lo va) a khirhkhân thei ang berin thil an kalpui thîn a. . . .
sual avânga inchhîrna te, ngilneihna te, leh hmangaihna te an tlachham êm êm mai lehngâl a, chuvâng chuan chhiatna lak ata khawvêl hi vênghim thei tûrin engmah tih theih an nei ta lo rêng a ni."—Ellen G. White, *Malsâwmna Tlang*, p. 57.

Mita hmuh theih dân, a bîkin mihringte siam chawp ve mai mai ringawt hi chuan nun a tidanglam thei lo va, nungchang a siam t̄a thei hek lo. Rinna dik tak awm chhun chu hmangaihna-in a thawh chauh hi a ni a (*Gal. 5:6*); chu chauh chuan lang theia kan thiltihte hi Pathian mithmuha pawmtlâkah a siam thei a ni.

Mika 6:6-8 chhiar la. Engtiang kawngte-in nge hei hi tlâng chung a Isua thusawi khâikhâwmna a nih le?

Thuthlung Hlui hunlai pawh khân halral thilhlân ngau ngaute kha chu a tâwpna ni lovin, a tâwp an thlenna kawng chauh a ni a, a tâwpna tak zâwk chu Pathian zuitute'n hmangaihna leh Pathian nungchang an lan chhuahtîrna nun a ni. Chumi nun chu Pathian hnêna inpumpêkna famkim leh a chhandam khawngaihnaa inngat thlawp mai tûr kan nihzia inhriatna atang chauhin neih theih a ni baw. Lekhaziaktu leh Pharisai tam takte kha chu a langah thianghlim leh âwih tha ber ni âwmin lang mah se, Lalpa zuitute nun dân tûr angin an nung mawlh hlawm lo va ni.

Rinna avâng chauhva chhandam i ni tih ring burtu leh Isua felna chauh chuan a chhandam thei che a ni tih pawm nghet tlattu i ni pawh a ni mai thei a, mahse dân zawm avânga chhandamna chan tumna rawng kai eng rilru mah i put loh nân engtin nge i tih ang?

NILAINI

APRIL 13

Lalram dânte chu

Isua thu zirtîrte zînga firfiak ve deuh ber ni-a lang chu *Matthaia 5:8*-ah hian kan hmu a. He thu hi chhiar la. Engtin nge keini mi sualte hian kan lo ngaih ve dân le?

Tlâng chung a Isua thusawite zîngah chuan hei hi a mak leh a “firfiak” ber pakhat a ni a. Kan Pa vâna mi khi a tha famkim ang bawkin keini pawh kan tha famkim ve tûr a ni ang maw? He thu hi eng nge a awmzia?

He thu awmzia kan hriatthiam theihna tûr atâna thil pawimawh êm êm mai chu hemi châng a thumal hmasa ber, “chutichuan” tih hi a ni. He thumal hian a hma thu a lo sawite

chu a khâikhâwm a ni tih a tilang a. A hmaa a lo sawite chu eng nge ni le?

Matthaia 5:43–47 chhiar la. Hêng Bible châng, Matthaia 5:48-in a khaikhâwm tâkte hian engtin nge Matthaia 5:48-a Isua thusawi awmzia hi hrethiam thei tûrin min puih le? Luka 6:36 pawh en la.

Hei hi hetiang lam hawi thu Bible-a kan hmuh hmasak ber a ni lo va. Leviticus lehkhabu-ah (19:2) chuan LALPA'n a mite hnênah, “In thianghlim tûr a ni, kei LALPA in Pathian hi ka thianghlim si a” tiin a lo hrih tawh a. *Luka 6:36*-ah pawh heti hian Isua'n a sawi ve leh a: “Chuvângin, in Pa-in zah a ngai thei ang bawkin nangni pawhin zahngai ve t̄hîn rawh u,” (NKJV) tiin.

Matthaia 5:43-48 thu-in a sawi tum ber chu pawns lam lang theia dânte leh tehfung hrang hrangte zawm that lam a ni lo va (a pawimawh thu-ah chuan an pawimawh viau tho ang). Hêng chângte hian an sawi ber zâwk chu kan mihringpuite hmangaih chungchâng a ni a, chutah pawh kan hmangaih theihthe chauh ni lovin, khawvêl tehna pangngaiyah chuan kan hmangaih hran lêm loh tûrte pawh hmangaih vek tûr kan nih thu a ni (hei pawh hi mihringte siam chawp dân ni lovin, Pathian ram tehfung bawkh a ni)

Heta kan hriat reng tûr thil pawimawh tak awm chu Pathian hian keimahni-a a hlenchhuah theih loh tûr chu ti tûrin min hrih miah lo hi a ni. Keimahni ngau ngau, sualna leh mahni hmasialna thinlungin a luah khah êm êm ringawt hi chuan kan hmêlmate kan hmangaih thei dâwn em ni? Mahse thutiam kan nei hlauh mai. Pathian hnêna kan inpûmpêk a nih phawt chuan, keimahni-a thil tha ti tantu khân Isua Krista nî thlengin a tifamkim zêl dâwn a (*Phil. 1:6*). Pathian hian ama'n min hmangaih anga mi dangte hmangaih ve thei tûra min tanpui bâk thil ropui eng nge tih theih a neih tawh chuan ang le?

Tûnah hian i hmêlmate pawh hmangaih ta vek mai la, engtiang takin nge i nun a danglam ang?

NINGANI

APRIL 14

Pathian ram thute chu dawngin

Isua khân tlâng chhîpah chauh thu a sawi thîn a ni lo va. Pathian ram thu chu Israel ram hmun tinah a hril thîn zâwk a ni. Matthaia 13-ah hian mipui zawng zawng t̄iauphova an din laiin Isua chuan lawng aṭanga anmahni a zirt̄r thu kan hmu a (*Mat. 13:2*). Tichuan, tehkhin thu hmangin a thute chu *hre* ringawt ni lova, a taka *nunpui* a pawimawhzia a hrilh ta a ni.

Matthaia 13:44–52 chhiar la. He tehkhin thu-a a thil sawi engte hian nge tlâng chungathu a lo sawi tawhte kha a taka nunpui thei t̄urin min ṭanpui le?

Hêng tehkhin thu hrang hrang z̄inga a hmasa pahnihte-ah hian thil pahnih lo lang a awm a. Ch̄ung thil pahnih-ah chuan thil thliar hran chungch̄ang a awm ve ve a, thil thar eng emaw nei t̄ur chuan thil kan neih sa kha kan paih phawt a ngai thîn a, roph̄um r̄uk awmna lo a ni emaw, lunghlu a ni emaw pawh ni se. Thil pawimawh tak dang pakhat awm leh chu, thil thar neitute hian an thil thar neih chu an hlut êm êm ve ve mai hi a ni. An pahnih hian an thil duh chu an neih ngei theih nân an thil neih sa zawng zawng an hralh a. Chhandamna chu a leia lei chi a ni lo ngei mai tak a (*Isa. 55:1, 2*); mahse hêng tehkhin thu pahnihte'n sawi an tum chu a Chiang khawp mai: he khawvêla thil kan neih engmah hi khawvêl lo awm leh t̄ur ch̄an pahna khawpa hlu a ni lo tih hi a ni.

Chuvângin, Pathianin ti t̄ura min hrilhthe chu kan tih theih nân khawvel thil zawng zawngte leh tisa thilte lak aṭangin keimahni hi kan inthiarhl̄im phawt a ngai a, tichuan, Pathian Thlarauvin minrawn luah khat ve thung ang (*Rom 8:5–10*). Hei hi thil awlâi

a ni dâwn hauh lo va; kan mihrinna thihtîr a, mahni kraws kan put a tûl dâwn a ni. Nimahsela min lo tiam tawhte hlutzia chu kan ngaihtuah reng tîn a nih erawh chuan, duhthlanna dik siam tûra ka mamawh zawng zawng chu kan nei mai dâwn thung a ni.

Tehkhin thu tâwp ber hi chhiar leh la (Mat. 13:47–50). Hei pawh hian thil eng emaw thliar hran chungchâng bawh a sawi leh a. Engtiang kawngte-in nge tehkhin thu hmasa pahnihte hian tehkhin thu tâwp bera thil thleng hi hrethiam thei tûrin min puiah le?

ZIRTÂWPNI

APRIL 15

Ngaihtuah zui tûr: Ellen G. White-i lehkhabu ziak, *Chatuan Nghahfâk* phêk 278 - 295,

“Tlâng Chunga Thusawi” tih kha chhiar la, tin, *Malsâwmna Tlâng* tih pawh kha chhiar

bawh ang che.

Matthaia 13:44-46-a tehkhin thu pahnihah hian lo neitu leh sumdâwng mi te'n thil hlu tak an hmuh ve ve thu kan hmu a. He laia thil hlu tak an hmuh hi thutak a tihna a ni a, thutak chuan chatuana chhiatna, “rawhtuina meipuah” ni lovin, chatuana nunnaah mi a hruai lût tîn a ni. Hei hi a pawimawh khawp mai, a chhan pawh tûnlaiah hi chuan “thutak” han tih hrim hrim pawh hi tîng deuh riau leh, hlauhawm tak ang hialah mi tam takin an ngai tawh a. Vânduaitlâk takin hêng mite ngaihdân dik lo tak mai hi Kristiante zînga tînkhat chuan an tawmpui ve tawh nghe nghe bawh. A enga pawh chu lo ni se, hêng tehkhin thu pahnihte thuchah chu thutak hi a awm ngei ni mai lovin, thutak chuan mi tinte chatuan hmun tûr a hril dâwn bawh tih hi a ni a. Hei hian min bârakhaih vak tûr pawh a ni hran chuang lo. Bible hian thutak danglam ngai lo chu a awm ngei thu chiang takin a sawi a. A thu hrimin, Isua pawh khân, “Keimah hi kawng leh thutak leh nunna ka ni; keimaha kal lo chu tu mah Pa hnênah an thleng

ngai lo” tiin a lo sawi ve bawk a nih kha (*Joh. 14:6*). He thu hian thutak danglam ngai lo a awm thu a sawi a nih loh chuan, eng nge a sawi ni ang? Thutak chu eng nge ni tih hre Chiang ber tûrte zînga mi Paula meuh pawhin “a kim lovin kan hria” tiin a lo sawi a (*1 Kor. 13:9*), chuvâng chuan kan hriat loh hi tam tak a la awm a ni tih a Chiang hle. Mahse “kim lo” tih thu a sawi tel hian thutak hriat belh tûr kan la nei tih a tilang nghâl a, chu thutak ngei mai chuan chatuana nunna min chantîrin min chan lohtîr thei bawk. Hei âia Chiang hi chu a awm thei tawh chuang âwm lo ve.

Sawi ho tûrte:

- ❶ Khawvêla mi tinte hian tâng chung a Isua'n a sawi dante hi nunpui ta vek hlawm ila, kan khawvêl hi eng ang taka nuam nge a nih ang le?
- ❷ Isua khân Galili dîl kamah in satu fîng leh in satu â tehkhin thu a sawi a (*Mat. 7:24–27 en la*). Khaw ro lai chuan lungpui leh tîaivut te chu a lan dân a danglam vak tînh lo va, chuvâng chuan mi tîhenkhat chuan lungpui emaw tiin tîaivut chungah chuan in an sa chhawk tînh rêng a ni. Mahse ruah a lo sîr a, a nghahchhan chu tîaivut mai a lo nih si avângin in pawh chu a tlu sawp ta nuai mai tînh a ni. Kan nuna thlipui lo thawk tîhnte hian engtiangin nge kan inngahchhan chu lungpui nge a nih a, tîaivut zâwk a nih tih a rawn hailan tînh le? Hrehawmna kan tawrh lai pawha nghet taka min chelh ding tlat thei tûr inngahna nghet chu engtin nge kan neih theih ang?

* * *

**“THO LA, I KÊ-IN KAL RAWH!”
RINNA LEH TIHDAMNA**

CHÂNGVAWN: “‘I sualte ngaihdam a ni tawh,’ tih leh, ‘Tho la, ke-in kal tawh rawh,’ tih hi, a eng nge sawi awl zâwk ni?’”
(*Matthaia 9:5, NKJV*).

SABBATH CHAWHNU

APRIL 16

Chhiar tûrte: *Leviticus 13:44–50; Daniela 7:7, 8; Matthaia 8; 9:1–8; Johana 10:10; 1 Johana 1:9.*

INUNA thleng lo se i tih ber berte ziak chhuak tûr ni ta la, eng lengte nge i ziah ang? Mi tam tak chuan kan chhûngkaw member zînga mi tu mah hi thi lo se, keimahni ngei pawh thi lo bawk ila kan ti ngei ang. Chutiang chuan lo ziak pawh ni ila a hriatthiam awm tho rualin, a khawvêl thlâkhlehlthlâk ang reng viau bawk a. Amaherawhchu, he lei nun chhan hi kan thil hlah ber tûr a ni chiah em le? Hlau eng ang mah ila, kan duhtusâm anga rei chu kan dam dâwn chuang lo hrim hrim lehngâl bawk si.

Pathian khian a thil hlah ber berte ziak chhuak ve dâwn ta sela, chutah chuan kan chhûngkaw member-te emaw, keimahni ngei emaw hian *chatuan nunna* kan chan loh a hlah thu a ziak tel ngeiin a rinawm.

Pathian chuan taksa natna kan tawrh chângte leh thihna kan tawh chângte hian min khawngaih êm êm thîn a; mahse a rilru tihrehawmtu ber erawh chu thlarau lama kan dam lo thîn leh chatuan nunna chang lo tûra kan thi leh mai thîn hi a ni. Isua khân mi tam tak a tidam a, mitthite pawh a kaitho bawk a; mahse he leia an awm chhûng atân chauh tihdam an ni hlawm. Thlân aţanga a thawh ruala a kaihthawh ve mi thianghlimte tih loh kha chu natna eng emaw ber vângin an thi zo leh vek tawh a

ni (*SDA Bible Commentary*, vol. 5, p. 550 leh Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 767 *chhiar ang che*).

Chhandamna ruahman chuan thil tam tak min lo tihsak tawh mah sela, he leia awm kan la nih miau avângin natna leh thihna te hi chu kan pumpelth thei bik lo. Hei hi rilru-a hre reng chungin Isua'n taksa leh thlarau lama damlote a tihdam dân chanchin kha kan ngaihtuah ho dâwn a, chûngte aţang chuan rinna chungchângah eng zirlai pawimawhte nge kan zir chhuah theih tih kan en ho bawk dâwn a ni.

SUNDAY

APRIL 17

Mi khawih tenhote chu khawihin

Tlâng chung a thu a sawi a, Pathian ram thute a hrilhfiah zawh hnu khân Isua chu Setana ramah a rawn lût leh ta a. Chumi hmun chu thim leh vâwt tak, rilru leh taksa natna chi hrang hrang neite'n anmahni tidamtu tûr ngaia an rûmna a ni; an khawsak phung leh an thil tih dân te lah chu Isua duhzâwng nêna inkalh tak tak a ni hlawm lehngghâl a. Hetih lai huna natna an ten ber leh kai an hlauh ber ni bawk chu phâr a ni a, hei hian Setana lalram hrehawmzia a tilang Chiang hle âwm e. Phâr natna veite chu Pathian hremna tuar ni-a ngaih ni tlângpui mah se (*Miriami pawhin a vei a nih kha*, *Num. 12:9:12 chhiar la*), Bible hi ngun leh zau zâwka kan zir a nih chuan, suala tlu tawh khawvêl chhe taka chên hrehawmzia tilangtu ʒa tâk a ni zâwk a ni.

Matthaia 8:1-4 chhiar la. A tihdam paha a khawih kher hian eng nge pawimawhna tak a neih le? (entîr nân, Lev. 13:44-50 hi en la).

He phâr hian Isua hmaah ʒingthî-in, “LALPA, i duh chuan mi tithianghlim thei e” tih thu a sawi a. Grik ʒawng chuan “thei” tih hi *dunamai* tih a ni a, Sap ʒawng a “dynamite” (lung hâl kehna) an tih ang hi a ni. A awmzia chu thiltihtheihna famkim tihna a ni ber ang

chu. “I duh a nih phawt chuan, thiltihtheihna famkim nei i ni bawk a, ka nun hi i tidanglam thei e” a tihna a ni. Isua pawhin tihdam a duh thu a lo sawi ve a, tichuan chawplehchilin a tidam ta nghâl a ni.

Isua’n ten miah lova phâr a khawih ta mai khân a bul vêla lo awm ve mipuite rilru chu a khawih viauin a rinawm. Duh ni se chuan tum danga (hemi zawha mi dang a tihdam leh pawh hian thu a sawi ringawt a ni) a lo tih tawh dân ang bawk khân thu ringawt sawi leh mai pawh ni se, a dam tho ang a. Eng vângin nge a khawih kher le?

“A natna tihbaiawm tak lak tanga Isua’n phâr a tithianghlim ta hi sual lak a tanga thlarau tihthianghlim hna a thawh entirtu tha tak a ni a. Isua hnên rawn pantu hi phâr natna-in a bawm khah vek a ni a, a tûr hlauhawm tak mai chuan a taksa pum pui chu a fan chhuak vek tawh a ni. Phâr natna vei tawktu chu an bawlhhlawh ve zêl avângin zirtirte chuan Isua pawh chu khawih lo tûrin a hrilh a. Mahse Isua chuan a chungah a kut a nghat a, a hri vei tenawm tak chu a kai ve hauh lo mai. A kutin a han deh chiah khân nunna pe thei thiltihtheihna chu phâr taksaah a lût a, a phâr zawng zawng chu a lo thianghlim ta vek mai a ni. Tichuan, sual phâr hri hlauhawm tak, mihring thiltihtheihna-in a tithianghlim zawh tawh lo khawpa benvawn tawh pawh hi Isua chuan tihdam a duh êm êm a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 244.

Khatia phâr a han khawihna hmang khân Isua chuan kan sualte chu eng anga nasa pawh ni mah se, ngaihdamna kan chang duh a nih a, tihdam leh tihthianghlim kan duh a nih phawt chuan ani chuan min rawn hnaih zêl dân tih a lantîr a ni.

Tûnah khân hmanlaia “phâr” natna an ngaih tîin dân ang deuha kan ngaih natna hlauhawm tak tuar tute nge awm? Chumi awmzia chu mite’n an thinhrik leh an hnaih duh miah loh natna vei an awm em tihna a ni. Chutiang mite pawh theih dân tûr chu hre thei tûrin engtin nge Isua thiltih hian a puih che?

Rom mite leh Messia chu

Daniela lehkhabu-in Rom chanchin a sawi t̄euh mai hi chhan t̄ha tak a awm a (*Dan. 7:7, 8, 19–21; Dan. 8:9–12, 23–25 en la*). Lalram ropui tak a ni a, Isua hunlai pawh khân thil an la tithei êm êm a ni. Chutiang chu ni mah sela, Rom sipai hotu, Rom sawrkâr thuneihzia tilangtu ni mai lo va, an thuneihna lek kawhna hmanrua ni bawk ngei mai chu Isua hnênah a lo kal a. He pa hian keimahni ang thovin harsatna leh lungngaihna, a chin fel theih si loh eng eng emaw a nei ve nual ni t̄ur a ni. Hei hian khawvêla thiltihtheihnate hi chuan tlin tâwk chin a nei a ni tih min hriatt̄ir nghâl bawk se a duhawm hle ang. Hruaitu ropui leh thiltitheih ber ber, mi hausa leh awm thei ber ber te pawh hi hringnun buainate'n an han nuai tak tak meuh hi chuan tih theih an lo nei tlêm ve hle hlawm mai. Pathian puihna tel lo chuan eng nge beisei t̄ur kan neih rêng rêng le?

Matthaia 8:5-13 chhiar la. He thawnthu hian rinna tih leh rinna nei tih chungchânga thudik eng engte nge a puanchhuah? Keini Seventh-day Adventist, hamthamna eng eng emaw p̄ek b̄ikte hnênah hian eng nge a sawi le?

Sap t̄awnga “centurian” an tih mai t̄hin hi Rom sipai hotu an ni a, dân tlângpuiin sipai 80 a t̄anga 100 v̄el chung thuneitu an ni. Sipaiah hian kum sawmnhn̄ih chhông v̄el an t̄ang t̄hin a, chûng sipaite chu chhôngkaw pangngai ang hi an din ve phalsak a ni lo. Chuvâng chuan he sipai za hotu pawh hian a chhiahhlawh hmeichhe naupang t̄e kha a chhôngkaw neih ve chhun pawh a ni mai thei e.

Juda-te ngaihânah chuan Gentail-te âia hmuhsitawm zâwk t̄ur awm chhun chu phâr natna veite an ni a; chutiang chu a nih avângin he sipai hotu pawh hian Isua'n a ina kal a tum thu a sawi pawh khân a kal duh tak tak a ring kher lo vang. Sipai za

hotu-in Isua chu a inah rawn kal kher lo va, thu a sawi ringawt a nih pawha a chhiahhlawh chu dam mai tûra a ring hian a rinna ropuizia min hriattîr a: Isua Thu chuan a kuta a khawih ang thovin thil a ti thei a ni. He sipai za hotu hian mi tu emaw damlo tihdam chu Isua tân thil harsa niin a hre lo va. Sipai hotute'n an hnuaia mite thu an pe angin Isua hian a chhiahhlawh tidam lotu natna chu thu han pe se, chawplehchilhin a dam mai dâwn niin a ring a ni.

Matthaia 8:11,12-a Isua thusawi hi han en leh bawk a. Hamthatna ropui tak tak a pête tâna vaukhâna thu rum tak a va ni tehlul êm! Keini Seventh-day Adventist-te pawh hi hamthatna tam tak pêk bîk kan ni a, Isua thusawite hi kan benkhawn ve tûr a ni dâwn lo'm ni?

Nî tina i thil tih thinte leh duhthlanna i siam thinte chu eng nge ni? Chûng i duhthlanna siamte chuan engtiangin nge i rinna a nghawng? I rinna tiṭhang lian zêltu tûr duhthlanna engtin nge i siam theih ang?

THAWHLEHNI

APRIL 19

Ramhuaite leh vawkte

Matthaia 8:25–34 chhiar ula. Hêng thawnthu pahnihte hian Pathian thiltihtheihzia eng nge min hrilh? Heti laia a thiltihtheihna chungchâng kan hmuh aṭang hian keimahni âia lian zâwk harsatna leh buaina kan tawh chângte engtin nge thlamuanna kan chhar theih ang?

Juda-te ngaihdân chuan leilung awm dân leh ramhuaite chung a thuneitu awm chhun chu Pathian a ni a. Thu kam khat lek sawia thlipui leh tuifâwn a hauh reh hnu khân (*Mat. 8:23–27*) Isua chu Galili dîl chhak lam vaukamah a rawn kal a. Helai hmun hi Gentail-te ram a nih mai bâkah, ramhuai man mi thenkhat an awm bawk a ni.

Marka 5:1-20 leh *Luka 8:26-39* te hian hêng mi, ramhuaiin a mante awm dân chu chipchiar deuh zâwkin an sawi a. Ramhuaite chuan “Nuaia” niin an insawi a. Heti laia “Nuaia” tih hi a ɽawngbul lamah (Latin, English) chuan “*legion*” tih a ni a, sipai 6,000 vêl awm khâwm sawina a ni. Tichuan, hêng ramhuai tam takte hi vawk 2,000 kawchhûngah luhtîr an ni ta a.

Mi tam tak chuan eng vângin nge ramhuaite hi vawk kawchhûngah kher luhtîr an ni le, an ti ɽhîn a. Sawi dân pakhatah chuan ramhuaite hian ram palailênga vah vêl mai mai an duh bîk lo va, chuvâng chuan chênna tûr hmun eng emaw tal an zawng ɽhîn a, chênna tûr dang an hmu ngang lo a nih chuan vawk kawchhûngah pawh an lût mai ɽhîn a ni. Sawi dân dang lehah chuan, ramhuaite hian tui an hlau hle a, Isua pawhin ramhuaite chuan tui awm lohna hmun an zawn thu a lo sawi ve bawk a nih kha (*Mat. 12:43*). Juda-te thawnthu ɽhenkhatah chuan ramhuaite chu tâwpna huna Lalpa nî a thlen hma deuhin tihlum vek a nih tûr thu a awm bawk.

A enga pawh chu lo ni se, a pawimawh lai bêr ni zâwk chu: he thawnthu-a ramhuai man mite dinhmun chhe tak mai hi Setana’n Pathian fate chan atâna a duh êm êm chu a ni tih hi a ni. Mahse Isua chuan an nun a tihdanglamsak ta vek mai a. Isua hnênah kan inpe a nih phawt chuan Setana’n kan nuna thlentîr a tum zawng zawngte hi a lo dang thei a, dan ngei pawh a tum dâwn bawk a ni. Keimahni mai chuan Setana hi kan do zo si lo va.

He indona ropuiah hian a khawi lam lamah emaw chuan kan ɽan ngei a ngai a. Isua chuan, “Tû pawh ka lama ɽang lo chu mi do a ni; tu pawh mi lâk khâwmpui lo chuan a tidarh a ni” (*Luka 11:23*) tiin a lo sawi a. A thu hi a hriamin a bung ang reng hlê mai; mahse hei âia chiang zâwk hi chuan he thu dik tak hi sawi chhuah dân a awm miao si lo atin a ni.

***Johana 10:10* chhiar la. “Isua chuan, ‘Rûk hmang chu ru tûr leh tihlum tûr leh tichhe tûr lo chuan a lo kal lo; kei**

zawng nun an neih nân, tam tak an neih nân ka lo kal a ni’ a ti a.” Engtin nge he thu hi ramhuai mante chungah chauh ni lovin, keimahni leh kan nunah pawh a dikna awm ve tho le? Engtiang kawngte-in nge heti laia a sawi hi a takin kan lo chan ve theih ang?

NILAINI

APRIL 20

“Tho la, i kê-in kal rawh!”

Thawhṭanni zirlaiah khân Isua’n Israel-te zîngah pawh khatiang taka rinna nasa kha chu a la hmu ngai lo tih sipai za hotu a hrilth thu kan hmu tawh a. Nimahsela hetih lai vêl tho hian Israel ramah khân mi pakhat, a taksa damna âi pawha a ngaih pawimawh zâwk a thinslung damna tûr ni-a a beisei hmun rawn vâk thleng a awm ve tlat mai.

***Matthaia 9:1-8* chhiar la. Kan sualte chu eng anga tam pawh niin, eng anga nasa pawh paw lo khawih tawh mah ila, ngaihdam leh vek kan ni thei tih thu aṭang hian eng beiseina nge kan chhar theih le? *Rom 4:7; 1 Joh. 1:9; 1 Joh. 2:12* te pawh en la.**

A hnêna zeng an rawn hruaia Isua’n a lo buaipui hmasak ber chu a thlarau lam dinhmun a ni daih mai hi a ngaihnawm dangdai riau va. Isua hian a harsatna tawh chu eng nge ni tih a hre chiang viauin a rinawm. Khatianga awngrawp tak kha ni tho mah se, thûk zâwka a buaina chu a nun sual tak avânga mahni inthiamlohna a nei kha a ni tih Isua’n a hria a. Tin, ngaihdamna chan a duhzia pawh a hriatsak bawk. Tichuan, sual sualzia leh sualin mi a tihrehawm nasatzia hrethiamte tâna thlamuanna thu duhawm ber leh ropui ber mai chu a sawi ta a: “I sualte ngaihdam a ni tawh” tih thu ngei mai chu a hrilth ta a ni.

Ellen G. White-i chuan heti hian a lo sawi belh ve a: “He pa-in a duh ber chu taksa damna ni lovin, a sual phurritte hlih

kian a ni. Isua chu a hmu thei a nih a, a hnên ațang hian ngaihdamna leh Pathian ațanga chhuak thlamuanna chu a dawng dâwn a nih phawt chuan Pathian thu ang zêla nun emaw, thih emaw pawh pawl a ti tawh lo va ni.”—*Chatuan Nghahfâk*, p. 246.

Seventh-day Adventist pastor pakhat chuan damna chang lo tûr khawpa rinna chak neih a tûl thu a sawi tshin a. Hei hi rinna azawngah chuan a ropui ber a ni a: kan taksa awm dân âia pawimawh zâwk chatuan daih tûr thilte chu kan thlîr tshin zâwk tûr a ni rêng a ni. Kan tawngtainaa kan thu chham tam ber hi chu kan taksa mamawhte a ni hlawm a; mahse hêngte hi Pathian chuan a buaipui teh chiam lo tlat. Tlâng chung a thusawiah khân Isua chuan “Pathian ram leh a felna te” chu zawng hmasa phawt mai tûrin min hrilh a nih kha. Chuvângin tûnah hian taksa mamawh eng eng emaw nei tho mah ila, chatuan daih tûr thilte chu ngaihtuah hmasak berah kan neih a va pawimawh tak êm! He khawvêl thilte hi chu rei lo te chhông atân chauh a ni si a.

Kan taksa-in hrehawm a tawrhte hi chu a nasa ber pawh hei leia kan dam chhông chauh a awm dân a. He thu hi eng vângin nge kan theihngilh ngai miah loh a pawimawh viau le?

NINGANI

APRIL 21

Mitthîte chu mitthite vêkin vûi rawh se

***Matthaia 8:18-22* chhiar la. Hêng mite hnêna Isua’n amah zui tih awmzia a hrilhfiah dân chu eng nge ni**

A hmasa berin, *Matthaia 8:18-22*-ah hian mi pahnihin Isua zirtîr nih ve beiseia amah an rawn pan thu kan hmu a. An ti tak dân hle mai lehngâl a; mahse thil eng emaw thlah phal loh an nei tlat lawi si. Kan ngaihtuahna zawng zawngte min hriatsak vektu Isua chuan thil nihna dik tak chu a sawi ta râwng mai a. A

hnêna lo kal hmasa zâwk chu a thil neih zawng zawngte – ama mutna khum ngei pawh huamin kalsan vek a, amah chu zui a duh tak tak leh tak tak loh a zâwt ta a. Hetia a tih avâng hian Isua zui tûr chuan kan thil neih zawng zawngte kan chên vek a ngai a ni tihna a ni kher chuang lo va, chên lo ngai dâwn pawh ni se, engkim kan huam tûr a ni tihna a ni zâwk.

Chumi zawha a pahnhna chu ama chhûngte âia Isua dah pawimawh zâwk a tum tak tak leh tak tak loh a zâwt ve leh a. A lan dân maiah hi chuan a thusawite hi a hriam hle mai. He pa'n a tih duh zawng chu a pa vui a ni a. Chumi chu tih phawt a, a tih zawh veleha Isua zui mai chu eng vângin nge a theih tlat loh ni? Juda-te ngaihdânah chuan Thu Sâwm Pêka a pangana hian mahni nu leh pate chu an thi a nih chuan mumal taka vuina neihsak a phût tel ve tho bawk si a.

Amaherawhchu, Bible thu hrilhfiahtu ðhenkhat chuan hetih lai hian a pa hi a la thi lo va, thi mai thei dinhmuna ding pawh a la ni lo hrim hrim niin an sawi a. He pa-in Isua hnêna a sawi hi a awmzia ni bera lang chu: *Ka chhûngte laka ka bat zawng zawng chu ka tlâk phawt ang a, tichuan ka rawn zui ve dâwn che nia* tih a ni.

Chutiang chu a nih avângin Isua pawh hian ngeiawm deuh takin a chhâng ve ta a ni ngei ang.

Zirtîr ni tûra kohna dang chu Matthaia 9:9-13-ah hian kan hmu leh a. Hemi ðuma a koh hi chu chhiahkhawntu Matthaia a ni a, mite hmuhsit leh huat rawn a ni. A thinlung chu thutak pawm thei tûrin a hawng reng a ni tih Isua hian a hria a, kohna a dawna a lo chhên lêt dân hian a rilru chu a tilang chiang hle. Matthaia te angin a kohna a lo chhên dân tûr chu a hre tlang sa a, chutiang chu a nihzia hêng chângachte hian kan hmu vek bawk a. Tûnlai mite thlîrna a tang chuan Matthaia te ang han koh ngawt mai kha chu an vêng paho pawh khân âwm lo an ti ve ngawtin a rinawm a. Mahse hetah pawh hian chanchin ðha sâwmna thu chuan mi tin a huap zawhzia tihlan a ni leh ta a ni.

Matthaia 9:13 chhiar la. A sawina boruak chu inang lêm lo mah se, a sawi tum chu eng vângin nge tûnlai hun, ran thisena inthâwina chu Isua thisenin a thlâk tawh huna chêngte tân pawh a la pawimawh reng le? Chumi awmzia chu, engtin nge sakhaw thurinte leh thil tih hrang hrangte hi eng anga dik pawh ni se, Pathianin a duh ber thilte dâltu a nih loh nân kan fimkur hlê ang?

ZIRTÂWPNI

APRIL 22

Ngaihtuah zui tûr: Ellen G. White-i lehkhabu ziak, *Chatuan Nghahfâk* tiha, phêk 240–250, “Mi Tithianghlim Thei E” tih kha chhiar ang che.

German-ho khuan, “Einmal ist keinmal” tih thu hi an sawi thîn a, a awmzia chu, “Tum khat lek chu engmah a ni lo” tihna mai a ni a, thil eng emaw vawi khat lek lo thleng hi chu lo thleng ang pawha chhiar tham a ni lo ve an tihna a ni ber. A ngaihdân hi i pawmpui emaw, pawmpui lo emaw pawh ni se, Ningani zirlai atang khân han ngaihtuah chhin la. Khatah khân Isua chuan a pa a vui phawt hnu-a a zirtîr rawn nih ve tum mi pakhat chu, “Mi zui rawh; mitthiin anmahni mitthi chu vui rawh se” tiin a hrilh a nih kha (*Mat. 8:22*). Isua’n la thi lo napui thi tawh anga a sawi hi eng nge ni a awmzia le? Aw le, “Einmal ist keinmal,” (“tum khat lek chu engmah a ni lo”) a nih tak tak chuan, he leia vawi khat chauh nun a, chatuana nunna tûr chu nei ve leh si lo kan ni a nih chuan, piang lo law law ila emaw, thi tawh law law ila emaw a tha zâwk ang chu (*Joh. 3:18*). Khawvêl mi fîng, thih hnu khawvêl a awm ring lotute chuan he lei nun hrehawmzia leh daih rei loh sizia hi an sawi thîn a. Rei lo tê kan dam hnu-ah chatuan atân kan thi hlen vang vang a, hriat pawh kan hlawh zui tawh lo kumkhua dâwn niin an sawi bawk thîn. Chutiang a nih chuan Isua’n he thu a lo sawi pawh hi sawi âwm tak a ni lo rêng a. A hnêna rawn kal pa hnênah hian he khawvêl âia ropui leh daih rei zâwk chu kawhmuah a tum a ni.

Sawi ho tûrte:

- ❶ A chung a mi khi hre rengin Isua'n mi pakhat, a pa vûi hmasak phawt duhtu hnêna a thil sawi kha chhiar nawn leh ang che. Hei hian kan thiltih kawng tinrêngah zau zâwka thil kan thlîr thin a pawimawhzia eng nge min hrilh? Engtiangin nge kan Pathian thu (theology) kalpui dân hian chutiang tûr chuan min puih bawk le?
- ❷ Kan taksa nate a dam theih nâna kan tawngtai hian, Pathian chuan a rawn tidam ngei dân em tih kan Chiang lo fo thîn; mahse kan thlarau damna erawh a ngai pawimawh hle tih chu kan Chiang thîn thung si. Engti kawngin nge hei hian i tawngtai nun kha a nghawng le?
- ❸ Nangma ngaiha thil pawimawh ber berte chu eng nge ni? I ngaih pawimawh zâwngte chu ziak la, in class-ah chhiar chhuak ang che. Mi dangte'n an ngaih pawimawh zâwng an ziak vete a tang chuan eng nge zir tûr in neih hlawm? Kan thil ngaih pawimawh zâwng theuhte chuan keimahni leh khawvêl kan thlîr dân te, Pathian kan hmuh dân te leh mi dangte kan hmuh dân eng nge min hrilh le? In tih ang tho chu Pathian awm ring lohote'n (atheists) ti ve ta se, in ziah ang tho kha an ziak ve ang em?

* * *

HMUH THEIH LEH HMUH THEIH LOHVA INDONA CHU

**CHÂNGVAWN: “Baptistu Johana awm achin tân thlengin
vânram chuan beih vak a tâwk thîn a, a bei vakte chuan
an pâwk lâk thîn”** (*Matthaia 11:12*).

SABBATH CHAWHNU

APRIL 23

Chhiar tûrte: *Isaia 27:1; Matthaia 11:11, 12; 11:1–12; 12:25–29; Hebrai 2:14; Thupuan 5:5.*

NI TIN mai hian nun dân, mi dangte nêna inlaichînna, hnathawh, ngaih pawimawhzâwng, intihhlîmna, leh thian kawm tûr thlan thu-ah te duhthlanna pawimawh tak tak kan siam thîn a. Hêng duhthlannate hi a pawimawhna hrethiam tak tak tûr chuan a nihna dik tak kan hriatthiam ngei a ni tih kan chian hmasak phawt a tûl a. Bible chuan kan hmuh theih thil chi hrang hrangte hi kan hmuh theih loh thilte ’n nasa taka an rawn nghawng thîn thu a sawi a, chuvâng chuan kan hmuh theih thilte khuh botu “puanzâr” chu kan pawh hlîm a, hmuh theih loh khawvêl chu hmuh kan tum a ngai ta rêng a ni.

Science khawvêla chêng kan ni baw k a, chuvângin kan hmuh theih loh phênah hian thil tam tak a awm a ni tih hi rin harsa kan ti tûr a ni lo vang. X-ray chungchâng te, radio waves hnathawh dân te, leh hrui a thlawn inthlunzawm kher lova inbiak theih a ni ta te hian mita hmuh theih si loh thil tam tak a awm a ni tih a tilang a. Mobile phone hmanga mi kan biak emaw, mi ’n min rawn biak emaw te, TV leh radio-a thil kan hmuh leh kan ngaihthlâk te hian kan hmuh leh kan hriat te hi kan hmuh theih loh thilte avâng a hmu leh hria kan nihzia a tilang baw k âwm e.

Krista leh Setana inkâra indona ropui tak pawh chu ni tina kan thil tawn hmuh theih khawvêl piah lamah a thleng mêk a. Tân kârah hian chûng hmuh theih loh thilte chu eng nge a nih a,

engtiangin nge kan nun leh duhthlanna kan siamte a rawn nghawng thìn tih kan hriat theih nân Matthaia lehkhabu-a châng thenkhat (leh lehkhabu dang pawh) kan zir Chiang dâwn a ni.

SUNDAY

APRIL 24

Matthaia 11:11, 12

Bible hi Pathian Thu a ni a, he lehkhabu-ah hian chhandamna ruahman chu Chiang takin ziah a ni bawk. Chutih rual chuan châng thenkhat erawh hi chu hriatthiam a har viau mai bawk si a. Mahse hei hi mak kan ti vak tûr pawh a ni chuang lo. A thuhrimin kan nun pêng hrang hrangah pawh hian hriatthiam mai har tih fê fê kan nei ve nual tho a ni lo'm ni? Chuvângin thlarau lam thutakte leh tisa khawvêl piah lam thilte min hriattîrtu Pathian Thu-ah pheih hi chuan kan hriatthiam phâk loh thil a va tam lehzual dâwn êm!

Hemi chungchâng hi Ellen G. White-i chuan Chiang takin a lo sawi a: “Nunna tlâwm leh mâwlmang lutuk ni-a langte pawh hi mi finge zînga fîng ber pawhin a hrilhfiah zawh loh khawpa hriatthiam harsa a ni hlawm a. Khawi hmunah mai pawh hian kan hriatthiam phâk loh thil mak tak tak a awm t̄uh mai. Chutiang a nih si chuan thlarau khawvêlah pawh kan hriatthiam theih miah loh tûr thil mak leh ril tak tak a awm a nih pawhin mak kan ti vak tûr a ni dâwn em ni? A buaithlâk lai ber zâwk chu mihring rilru chak lo lutuk leh zîm lutuk hi a ni a. Pathian chuan Bible-ah hian eng ang nungchang leh mizia pû nge a nih tih kan hriattheihna tûr tâwk chu min pe tawh a, a mi enkawl dân thurûk ril tak takte chu kan hriatthiam vek loh mai avângin a thu hi kan ringhlel tûr a ni chuang lo.”—*Krista Panna Kailâwn*, p. 83.

Entîr nân, Bible-a châng hriatthiam har ber berte zînga pakhat chu *Matthaia 11:11, 12* thu hi a ni a: “Tih tak meuhin ka ti a che u, hmeichhe hrin zîngah Baptistu Johana âia ropui zâwk an la chhuak ngai lo; nimahsela vâ nrama mi t̄e deuh pawh ani âi chuan an ropui zâwk si a. Baptistu Johana awm achin tûn thlengin vâ nram chuan beih vak a tâwk thîn a, a bei vakte chuan an pâwk lâk thîn.” (*Mat. 11:12*).

Hêng châng pahnihte hi chhiar chhuak la. Eng nge a awmzia ni-a i lo hriat ve dân le? I hriatthiam loh thil a awm em?

Lehlin ðhenkhatah chuan châng 12 thu hi ti hian an dah a: “Baptistu hunlai aţang tawhin tûnlai thleng hian vâna aţanga lo chhuk lalram chuan chak takin hmâ a la sâwn zêl a, tharum thawh chîngte’ n an bei ve reng bawk a ni” (*ISV*). “Tichuan, Baptistu Johana’ n thu a hril ðan aţanga tûn thleng hian Vân Lalram chuan chak takin hmâ a la sâwn zêl a, tharum thawh chîngte’ n an bei ðîn bawk” (*NLT*). Mizo Bible lehlin tharah (*CL*) pawh, “Baptistu Johana lo awm aţanga tûn thlengin vânram chu an bawh huai huai a, a bei vakte chu an lût ðîn,” tih a ni.

Heti laia Isua thusawi hi eng nge ni a awmzia ni ang?

Khawvêl nunah pawh hian eng thilte nge kan hriatthiam phâk loh khawpa mak leh ril la awm? Entîr nân, nî chungchângah hian kan hriatthiam loh thil mak tak tak a awm avâng ngawtin nî khi a awm lo niin kan ring mai dân em ni ang? Chuti a nih chuan, rinna leh Pathian Thu chungchângah phei hi chuan kan hriatthiam phâk loh thil a va tam lehzual dân êm!

THAWHTANNI

APRIL 25

Thimna ramrîte chu

Hmânlai aţang tawha Bible zirtute’ n hrilhfiah tuma an lo buaipui ðîn tawh chu *Matthaia 11:12* thu hi a ni a, a chhan pawh lalram leh mihring sawi nâna a ðawngkam hman hi a ða zâwng leh a ða lo zâwng hman theih ve ve a nih vâng a ni. Grik thumal a hman, *basmati* tih hi “chak taka hmasâwn zêl” tihna emaw, “thuruma beihna tâwk” tihna emaw a ni thei ve ve a. Tin, *biastes* tih pawh hi “mi chak takte/mi tum ruhte” tihna emaw, “tharum thawh chîngte” tihna emaw a ni thei bawk.

Chuti a nih chuan, he lai châng hi lalram inngaitlâwm leh thuhnuairawlh tak vânram chuan tharum thawhna a tuar a, tharum

thawh ching tak takte'n an bei reng tihna a ni mai ang em? Nge ni a, vânram chuan a tha zâwngin chak takin hmâ a sâwn zêl a, chumi neih tuma lo bei vaktute chu Krista zuitute an ni tihna em ni zâwk?

Isua zuitute chu vân ram neih tuma an beihna kawngah mi dangte nêk zâwng, tharum thawhna rawngkai ang chî-a an chêt ve a rem ve rêng em?

Hêng a hnuaia chângte hi chhiar la. A chung a zawhna kan chhân thiam theihna tûrin eng thute nge an sawi hlawm?

Mat. 10:34 _____

Thup. 5:5 _____

Mika 2:13 _____

Mi thenkhat chuan *Matthaia 11:12* thu hrilhfiah dân dik ber chu *biazomai* tih leh *biastes* tih thumalte hi Grik ÷awnga an hman dân tlânglâwn ang bera hman ve mai tûr niin an ngai a. Chutiang a nih chuan hetiang hian hrilhfiah tûr a ni ang: vân ram chuan thiltihtheihna thianghlim leh ropui tak nêch chak takin hmâ a sâwn zêl a, thimna ramrite pawh a nawr lêt mêk zêl bawk; hetih lai hian tharum thawh chingte leh mi koham tak takte chuan rawk an lo tum ve reng bawk a ni.—A. Carson, *The Expositor's Bible Commentary With the New International Version: Matthew*, (Grand Rapids: Zondervan, 1995), pp. 266, 267.

He hrilhfiahna hi Matthaia lehkhabu-a chanchin tha thupui kan hmuh hi zau zâwka kan thlîr chuan a dik hmêl viau mai a. Êng leh thim inbeihna, Krista leh Setana te inkâra indona a awm thu a sawi hi Bible bu pumah hian inthlung chhuak dap tho mah se, Thuthlung Thar lehkhabu-ahte hian a lang fiah zual hle a. Hmuh theih leh hmuh theih loh khawvêlah hian indona chu a awm ngei a, chu indonaah chuan kan zavai hian kan tel vek a, a khawi emaw lam zâwk zâwkah chuan kan ÷an ngei a ngai bawk. Chu indonaah chuan eng thil chiah nghe thleng tih chu kan hrethiam emaw, hrethiam lo emaw pawh ni se, râl chu ni tin mai hian kan do ÷euh hlawm a. Hei tak hi indona ropui kâra nung kan nihzia tichiangtu pawh a ni rêng a ni.

Indona tarmit hmanga thil thlirna chu

Matthaia 11:12 thu awmzia dik tak chu eng nge ni tih hre chiah lo mah ila, nimin lama kan hmuh tâk ang khân, he thu hian indona ropui chu a taka thleng mêk a nih ngeizia min hriattîr tho va. Bible châng dangte aţang pawha kan hriat dânin, he indona hi a nihna taka chuan Krista leh Setana te inbeihna a ni.

Hêng chângte hian indona ropui chu a taka thleng ngei a nihzia engtin nge an sawi le?

Mat. 12:25–29 _____

Isa. 27:1 _____

1 Joh. 5:19 _____

Rom 16:20 _____

Gen. 3:14–19 _____

Efesi 2:2; 6:10–13 _____

Hêng chângte hian “indona tarmit hmanga thil thlirna” ti-a tûnlaia Pathian thu thiam hmingthang tak pakhatin (amah chu Adventist a ni lo va) a lo phuah mai chu an sawi hlawm a, hêng lo pawh hi hemi chungchâng sawina dang tam tak Thuthlung Hlui leh Thar lehkhabu-ahte hian a la awm bawk. “Indona tarmit hmanga thil thlir” tih awmzia chu lei leh vân pum pui huap hian mihringte âia ropui zâwk daihte chu an indo mêk a, chu indonaah chuan kan zavai hian eng emaw ti kawng tak chuan kan tel ve vek bawk a ni tihna a ni ber mai. He ngaihdân hi Adventist-te zîngah chuan thil thar pawh a ni hran lo va. Kan Kohhran hun hmasa lam aţang tawh khân kan Pathian thu pawm dân pakhat a lo ni reng tawh zâwk a; dik tak pheï chuan mumal taka kan Kohhran dân a nih hma pawhin kan mi hmasate kha chuan he ngaihdân hi an lo vuan nghet hman hle tawh a ni.

Engtiang kawngte-in nge nangma nunah khân he inbeihna hi a taka thleng ngei a nihzia i hmuh ve le? Engtin nge duhthlanna

i siam tûrahte leh thlêmna i hmachhawn tum te'n a lo lan chhuah thîn? He inbeihna hi a taka thleng ngei a ni tih i hriatthiamna chuan engtin nge duhthlanna dik siam tûr leh thlêmna do zo tûrin a puhi thei ang che?

NILAINI

APRIL 27

Indona chu a tenawm hle châng a awm ang

Kan hmuh tâk ang khân *Matthaia 11:12*-a Isua thusawite hian, eng anga ril leh thûk pawh chu lo ni mah se, Pathian ram chu beihna emaw, dona emaw tel lo chuan din a nih dâwn loh thu a tilang a. Chu inbeihna chu indona ropui hi niin kan hria a, hmân aţanga tûn thleng hian beih a la ni reng a. Sualna, Setana, leh boral tûrte chu a tawpna atâna tihboral an nih hmâ loh chuan beih chhunzawm zêl a ni baw ang. Tin, he inbeihnaah hian a châng chuan thil duhawm lo leh tenawm tak takte pawh a thleng dâwn baw a ni.

Amah Isua ngei pawhin *Matthaia 11:12*-a a lo sawi ang hian chu indona chu a taka thleng ngei a ni tih kan hmu thei a, tin, a châng chuan a bawhhlawh hle dâwn a ni tih pawh kan hriat tel baw a ţa awm e.

***Matthaia 11:1-12* chhiar la. Kan chhehvêlahte hian indona ropui chu a takin a thleng mêk reng a ni tih engtin nge kan hmuh theih ang? Chumi awmzia chu, engtin nge indona ropui hian heta thil thlengte hi hrethiam thei tûrin min puhi le?**

A bul ţan nân, tân ina Johana khung duh tûra hruaitute hmintu kha tu nge ni-a kan rin? Hetah hian Setana thiltum chu Johana rawngbâwl na tihtâwp ni mai lovin, mite'n Isua an rin loh nâna an rilru tihnualsak pawh a ni baw tih kan hmu thei a. Hetiang thil hi a kawng lo buatsaihtu Johana pawhin a hmachhawn a nih chuan, amah Isua ngei chungah phei chuan eng thil nge thleng ve ang?

Chuti a nih chuan, Setana hian Isua zuitute leh Johana te chu he zawhna hi a zawhtûr ngei ngei ang tih a Chiang hle baw: *He Nazaret*

Isua hian thil mak tam tak a ti thei a nih a, thiltihtheihna ropui tak a nei a nih bawk si chuan, eng vângin nge hetiang mi rinawm leh mi tha tak Johana te ang hi tân ina thi mai tûra a hnut chhiah le, ama unaupa ngei a ni bawk si a.”

Tin, Johana rilru-a rinhlelhna eng eng emaw dahtu kha tu nge ni-a kan rin bawk le? Eng vângin nge hetah hian ka awm? Eng vângin nge min rawn chhuah zalen mai loh? Chutiang chu a nih avângin, “Lo kal tûra chu i ni nge, mi dang kan la ngai ang?” ti-a a zâwt heu mai pawh kha a âwm ve viau tho mai (*Mat. 11:3*). He zawhna zâwttu hi tu dang ni lovin Isua baptistu Johana, thûro anga Pathian Thlarau lo chhuk a, Isua lu chung a fû lai hmutu (*Mat. 3:16*) leh, vân a tanga âw lo chhuakin, “Hei hi ka Fapa duh tak, ka lawm êm êma chu a ni,” (*Mat. 3:17*) a tih thu hretu tho kha a ni a. Hêng thil zawng zawngte a thlen hnu hian a ringhlel leh hnuhnawh tihna em ni ang? Hetih lai taka Johana dinhmun hi a khirh êm êm mai a, a la khirh zual zêl dâwn a, chu chuan a rinhlelhna a tizual sauh bawk ang (*Marka 6:25–28*).

Tûnah khân thil eng emaw-in rinhlelhna a neihtîr che em? A neihtîr che a nih chuan, a tikiang tûrin eng nge i ngaihtuah ang a, engtin nge i tawngtai bawk ang? Chûng ngaihtuahnate leh tawngtainate chuan Pathian thatna i rin theihna tûr chhan ropui tak tak engte nge an pêk che?

NINGANI

APRIL 28

Tanchhan tlâk loh

Mihringte chanchin kal tawh han thlîr kîr hian indona tam tak a lo thleng tawh tih kan hre thei a. Mihring zia-a eng emaw tak hian mi thenkhat chu mi dangte suasam a, rawk a, thah duhna rilru a putfir thîn a. Katharine Tait-i'n a pa, British mi fîng Bertrand Russell-a chanchin a ziahna lehkhabu-ah chuan Indopui Pahnihna a lo chhuaha England ram mipuite'n German-ho nêh an indo tih an hriata an lâwmzia leh, chu chuan a pa rilru a tihnatzia ti hian a ziak a: “Ka

pa khân Victoria-i hunlai mite'n a êng zâwnga thil an thlîr dân ang kha arawn than lenpui ve a, khawvêl pum pui hian English mite kawng zawh ang kha rawn zawh chho ve-in, hmanlaia an nun dân phûng râwng tak kha kalsan a, mahni-a ro inrelna fel tak an neih hun tûr chu nghâkhlel takin a thlîr thîn a. Mahse, ama chipuite ngei chu an mihringpui German tawng hmangtu tam takte thah an nih dâwn avânga hlima an lâm lai a hmu ta thut mai a." tiin—*My Father Bertrand Russell* (England: Thoemmes Press, 1997), p. 45.

Hetiang hi khawvêl mihring lo piang tawh zawng zawng tih theih deuh thawte rilru put hmang chu a ni a, suala tlu tawh kan nihzia tilang Chiang Êm Êmtu Pakhat a ni nghâl bawk âwm e.

Aw le, hêng mihringte indona zînga a tam zâwk fê-ah hian tu mahin a tâwpa lo thleng tûr chu an hre lâwk ngai miah lo. A hnehtu lam nge an nih dâwn a, a hneha lam zâwk an nih dâwn tih hre lovin an indo mawp mawp zêl mai a ni ber.

Lei leh vân pum pui hi Krista leh Setana indona mual a ni tih hriate chuan hlâwkna ropui tak Pakhat kan nei sa nghâl a: chu chu a tu zâwkin nge hnehna chang tawh tih kan hre bîk hi a ni. Krista chuan kan tân hnehna pawimawh tak a lo chang tawh a. Kraws-a a nun a hlan hnu kha chuan hnehna changtu chu tu nge ni tih leh, chu hnehna rah chhuah chu tute'n nge chang thei tih chungchâng zawh buai a ngai tawh lo va. Setana tanchhan chu tanchhan atâna tlâk loh mai a ni tih a Chiang Tawh dâwn a ni.

Hêng Bible chângte hian indona ropuiin a nghawng chhuah chungchâng eng nge min hrilh hlawm le? *Heb. 2:14; 1 Kor. 15:20–27; Thup. 12:12, 20:10.*

Setana chu vâna indonaah khân hneh a lo ni tawh a, chutiang bawkin leia indonaah pawh hneh a ni leh tawh bawk. Nimahsela huatna leh phuba lâk duhna thinlung nêh a seh theih tûr zawngin a la phî ruai tho mai a (*1 Pet. 5:8*). Krista chuan hnehna famkim chang tawh tho mah se, inbeihna erawh la chhonzawm zêl a ni a, chuvângin kan rilru leh kan taksa te a chak lama dah hmiah chu kan tâna

himna awm chhun a ni. Chu chu ni tina duhthlanna kan siamte hmangin kan ti thîn bawk. A chak lam, hnehna kan chang ngei ngei dâwn a ni tih a chianna hmuna min dahtu tûr duhthlannate chu kan siam thîn nge ni a, a chak lo lam, a tlâwm zâwk tûr tih Chiang sa reng hmuna min dahtu tûr duhthlannate chu kan siam thîn zâwk le? He zawhna kan chhân dân hian kan chatuan hmun tûr chu a hril dâwn a ni.

ZIRTÂWPNI

APRIL 29

Ngaihtuah zui tûr: Kan zînga tu hi nge indona ropui chu a taka thleng ngei a ni tih hre lo awm le? He indona hi a takin a thleng ngei a ni tih chu ni tina kan thil ngaihtuahte hian a tichiang hle a. Khawvêl chhe tawh, ânchhe dawng khawvêl, hlauhthâwnna leh natnaa khat emaw tih mai tûr khawpa hrehawmah kan chêng a. Chu khawvêl chu huan lai taka awm thingkung pakhatah chauh rûl a awmna ang kha ni lovin, rûl tam takin huan pum pui a luah khah vekna a ni a. Chu khawvêlah chuan kawng hrang hrangin thlêmna chi tinrêng a lêng vêl a, rinnaa ngeth tlat lote leh tawngtâi taima lote chu awlsam takin an tlu mai thîn a ni. Chutiang chu a nih avângin Isua pawh khân inring renga awm a, tawngtâi tam hle tûrin min lo hrih rêng a (*Mat. 26:41*), a nih loh chuan min châng rengtu thang tam takte chuan min âwk mai ang. Tin, hêng thang hrang hrangte zînga Krsitiantê tâna hlauhawm ber ni hial tûr chu, “Thlêmnaah i tlu a nih chuan, i kal thui hle tawh tihna a ni a. Kîr leh duh pawh ni la, Pathian chuan a lo pawm tawh chuang lo vang che” tih thu dik lo tak hi a ni âwm e.

Hetiang thu hi eng lai maha la hre ve ngai miah lo tu nge awm ang? Kawng khatah ngaihtuah chuan, hei hi a dikna chin a awm ve tho va: thlêmnaah chuan vawi khat chauh pawh i tûk khân nangmah chakna rin chhana lêt leh mai thei lo tûr khawpa hlâah i lo kal hman tawh thîn a. Chuvâng tak chuan Isua pawh a lo kal a ni rêng a, kan lo hlawhchham tawhnaah chuan hnehna minrawn chansak a, a hnehna chu min neihtîr a tum a bawk a

ni. Hei hi chanchin tha chu a ni: he indona ropui kal mêkah hian keimahni-a kan tih theih ngai miah loh tûr chu Isua'n min tihsak a. Mahse chutih rual chuan, ni tin, dârkâr tin, leh engtik lai mai pawh hian a lama tan kan thlang reng tûr erawh a ni ve thung. Chutiang chu a Thu zawmna leh hnehna thutiamte chan ve tumna hmangin kan ti tûr a ni bawk. Engtik lai mai pawh hian kan chhandamna a chian theih nâna a thil lo tih tawhah chauh chuan kan innghat tlat mai tûr a ni.

Sawi ho tûrte:

- ❶ Kan vêla a tak taka thil awm ngei, mahse kan taksa hriatna pêngte'n a awm a ni tih a hriat theih miah si loh chu engte nge ni? Chu chuan kan hmuh theih loh thiltihtheihna leh chakna nei thil (thlarau) tam tak an awm ngei a ni tih hrethiam thei tûrin engtin nge kan rilru a hawn? Hêng mita hmuh theih loh thilte (thlaraute) hi a awm ngei a ni tih hriatna chuan engtiangin nge indona chu a taka thleng ngei a ni tih hrethiam tûrin min puih le?
- ❷ Mi tam tak chuan indona ropui a thleng mêk tih hi an ring ve lêm lo va, thenkhat phei chuan chutiang zâwngin an ngaihtuah ngai lo hrim hrim a ni. Eng vânga ring lo emaw, hre lo emaw nge an nih le? A rin lohna chhan an sawite chu engte nge ni a, engtin nge i lo chhân lêt ang? Mi tu emaw hnênah indona ropui chu a taka thleng mêk a nihzia hrilhfiah dâwn ta la, eng Bible chângte nge i hman ang?
- ❸ Kraws-ah khân Isua'n hnehna a chang tawh tho si a, eng vângin nge he khawvêlah kan la awm reng le? A thi a, a tho leh a, tin, vânah a chho leh tawh bawk a, chuti si engvângin nge diabola chu a tâwpna atâna tiboral hlen hmiah tûrin a lo kal thuai mai loh le?

* * *

KRISTAA CHÂWLIN

CHÂNGVAWN: “Nangni thawk rim leh phurrit phur zawng zawngte u, ka hnênah lo kal ula, keima’n ka chawlhîr ang che u” (*Matthaia 11:28*).

SABBATH CHAWHNU

APRIL 30

Chhiar tûrte: *Isaia 58:7-13; Matthaia 11:28-30; 12:1, 2; 12:9-14; Luka 14:1-6; Johana 5:9-16.*

KRISTA kha dân entîrna (example) nung a ni a. A nunah khân chu Kdâna thupêk thianghlim tak takte bawhchhiatna chu pakhat mah hmuh tûr a awm ve lo. Thiam loh chantîr theihna tûr remchâng zawng rengtu a hnampuite lam chu hawiin, an chhân ngam miah loh tûr zawhna, “In zînga tu hian nge thil sual ka ti ngei a ni tih finfiahna nei che u?” tih chu a zâwt tawh nghe nghe a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 287.

Isua nun khân Pathian dân, Thu Sâwm Pêk awmzia chu a nihna ang takin a lan chhuahtîr a. Amah kha mihring nun, mihring tisa pu-a Pathian dân nun chhuahpuitu a ni a. Chutichuan, a nun kan zir aţangin thupêkte zâwm tih chu eng nge a awmzia tih leh, thlarau tel lo leh ro taka dân zawmna ni miah si lova thupêkte zawm dân chu kan lo hre thei ta thîn a ni. Tin, chûng thupêk sâwmte zînga a pali-na hian ni sarihna nî Sabbath chu hre reng tûr leh thianghlim taka serh thîn tûrin min phût bawk.

Tûn kârah hian Matthaia lehkhabu kha kan la zir chhunzawm zêl dâwn a, Sabbath serh dân tûr thu-a inhniálna tlêm azâwng lo chhuaakte kha kan thlîr ang a, tin, Sabbath serh tih chu eng nge ni a awmzia tih Isua nuna lantîr a nih dân pawh kan en bawk ang. Pathian dân chu Pathian nungchang târlanna a ni tak tak a nih a, Isua pawh a taka dân nun chhuahpuitu a nih bawk chuan, thupêk pali-na a serh dân leh Sabbath chungchâng a sawi dân te kan zirna aţangin Pathian nungchang chu chiang

lehzual zâwkin kan lo hre thei ang a. Chu âi pawha la pawimawh zâwk mah chu engtin nge keimahni nun ðeuhah hian chu nungchang chu kan lantîr ve theih ang tih hi a ni.

SUNDAY

MAY 1

Krista nghâwngkawł zâng tak chu

Matthaia 11:20-27-ah chuan Isua'n a rawngbawlna pawm lotu Galili ram khawpui ðhenkhata chêngte a hauh hrep thu kan hmu a. He a zilhhauhna thu leh a vaukhâna thu te tihlauhawm zual êm êmtu chu, hêng khawpuia chêngte hi thutak hriat theihna hun ða tam tak pêk an lo ni tawh a. Amah, Thutak (*Joh. 14:6*) ngei chu mihring tisa pû-in an zîngah a lo chêng tawh ðhîn bawk. Chu chu an la tâwk zo lo a nih pawhin, “thil mak” tam tak a ti tawh bawk a (*Mat. 11:20*); mahse chuti chung chuan an sual an sim duh chuang si lo. A beidawnthlâk a ti ve hle ni tûr a ni, Kapernaum khuua a “thil mak” tihte ang hi Sodom khuuah tih ni ve ta sela chuan, “tûn thlenga a la awm reng” tûr a sawi ta hial a ni (*Mat. 11:23*). ðawngkam danga sawi chuan, Sodom khuua chêngte âi khân an sual zâwk hle a tihna a ni ber.

Hetianga a hauh hrep hnu hian (*châng 25-17*), Isua chu a Pa hnênah a ðawngtaï nghâl a, a chungah lawmthu sawiin, an pahnih inkâra inzawmna thûk tak a awm thu te chu a chham chhuak a. Tin, a Pa chuan a hnênah thil engkim a kawłtîr tawh tih a sawi hian hêng khawpuia chêngte'n amah an lo hnâwl mai chu a pawizia leh lungchhiatthlâkzia a tilang bawk a ni.

***Matthaia 11:28-30* chhiar la. Hetah hian eng thu nge Isua'n a sawi? Eng vângin nge he thu hi a Pa nêna inzawmna thûk tak an nei a ni tih leh, a Pa chuan engkim a kawłtîr tawh a ni tih thu a sawi zawh hnu khera a sawi le?**

An rin loh avânga anmahni a dem thu a sawi hnu leh, a Pa nêna inzawmna thûk tak an nei tih a sawi nawn leh hnu chuan chau leh

hah apiangte chu amaha châwl tûrin a sâwm ta a. Tawngkam dang sawi ila, mite chu hêng mite'n amah hnâwla thil an lo tihsual tawh ang khân tisual ve lo tûrin a hrilh tihna a ni âwm e. Amah hian a sawi angte chu ti tûrin thuneihna leh thiltihtheihna a nei a, tin, a hnêna an lo kal a nih phawt chuan an thlarau (rilru) tâna chawlhna an hmuh ngei tûr thu a sawi bawk a. Heta “chawlhna” a tih hian amah hnâwtute'n an neih ve loh leh, neih pawh an neih ve theih miah loh tûr thlamuanna, chhandam nih inhriat chianna, leh beiseina te a huam a ni.

Isua'n min chawlhîr tûr thu a sawi hian eng nge a sawi tum tak ni ang le? Thatchhe taka awm mai mai tîr min tum tihna em ni? Ni teh suh e. Isua hian min phût sâng hle zâwk a; kan lâka a phût sânzia chu tlâng chung a thu a sawiah khân kan hmu vek tawh a nih kha. Nimahsela Isua nêna inzawmna chu min tichautu tûr a ni lo va. Amah chu kan en a, kan zui a, a nungchang chu kan entawn a nih phawt chuan hringnuna tawrhna leh buaina tam tak lo thleng thînte lak aţang hian chawlhna kan hmu thei dâwn a ni. Tin, chu chawlhna neih theih dân kawng khat chu Sabbath serh hi a ni bawk.

Heti laia Isua'n neihîr min tum hi engtin nge a takin i lo chan ve tawh? “Thuhnuairawlh leh rilru-a inngaitlâwm” tak nihna leh zâng taka rit phurh tih hian eng nge inzawmna a neih le?

THAWHTANNI

MAY 2

Chawlhni thu-a inhnialna châwl lo chu

Kristiante zînga a tam zâwk daihte'n an sawi anga ni sarihna Sabbath chu tihbân tawh, thlâk tawh, luahlan tawh, leh thleng famkim tawh a nih si chuan, eng vângin nge Isua khân Sabbath serh dân tûr chungchâng sawi nân hun tam tak a hman si le?

Hêng Bible chângte hi chhiar la. Hêngahte hian eng nge an inhnialna ber chu ni a, ni lo bawk le? *Mat. 12:1, 2; Luka 14:1-6; Marka 2:23-28; Joh. 5:9-16.*

Farisaite khân Babulon sala Israel mite tâнна chhân pakhat chu Sabbath a tihbawrhbân vâng a nih tih an hriat Chiang êng avângin chutiang thil chu a thlen nawn tawh loh nân theitâwp chhuah an duh a. Chuvâng chuan Sabbath thianglimna humhim nân tiin Sabbath nî-a tih thiàng leh tih thiàng lo thilte chipchiar taka ziahna dân bu hial an siam ta a. Chûng an dân siamte thenkhat chu lo en ila.

Sabbath nî-in arpui lo tui ta sela, chu artui chu ei a thiàng em? Farisai-te zînga a tam zâwkte ngaihdânah chuan arpui chu tui nei tûra vawlh a nih chuan, Sabbath nî bîka a tui kha chu Sabbath nî-in ei loh tûr a ni; a chhan chu kha arpui khân Sabbath nî-a a hna a thawh vâng a ni. Amaherawhchu, arpui chu tui nei tûra vulh ni lo, a sa ei tûra vulh thau a nih chuan, Sabbath nî-a a tui chu ei a thiàng thung a, a chhan pawh tui neih kha a hna pui ber, vulh a nih chhan a nih miau loh vâng a ni. (Dân pakhatah chuan tui nei tûra vulh pawh ni se, Sabbath a bawhchhiat avâng a i talh dâwn a nih phawt chuan, Sabbath nî-a a tui chu i ei thei ang tih a awm bawk a ni âwm e).

Sabbath nî-in dârthlalanga inen a thiàng em? A chhânna chu thiàng lo tih a ni. A chhan chu: i sam ùak i hmuh chuan pawh mai i châk ang a, sam ùak pawh chu buh sêng nêh thuhmun reng a nih dâwn avângin Sabbath bawhchhiatna a ni tlat.

Sabbath nî-in i in kâng ta sela, i thawmhnawte i thiar chhuah a thiàng em? A chhânna chu hâk khat chauh i tlân chhuahpui thei ang tih a ni. Amaherawhchu, hâk lai i neih a nih chuan, hâk khat dang i tlân chhuahpui thei bawk ang. (Thil dang pakhat hriat tûr chu, i in kâng chu thleh mit tûrin Gentail-te pawh i pun a thiàng lo va; mahse anmahni thu-a an thêlh lui tho a nih erawh chuan, a pawh lêm lo thung).

Sabbath nî-a chil chhâk a thiàng em? Achhânna: lungpui chungah chuan i chhâk thei ang a; mahse leiah erawh i chhâk tûr a ni lo, a chhan chu leia i chhâk a nih chuan chirh i siam tihna a ni ang a, chu chu Sabbath bawhchhiatna a ni.

Hêng an dân tesep siam hrang hrangte hian kan nuih a tiza a ni mai thei e; mahse an tih ang deuh thilte hi Sabbath chungchângah chauh pawh ni lovin, kan thurin dangte chungchângah pawh kan tih ve loh nân engtin nge kan invên theih ang?

THAWHLEHNI

MAY 3

Isua chhân lêtna

Wawiina kan zir tûr hian Isua rawngbawlina boruak chu min hmuhtîr a: Sabbath serh dân tûr thu-a dân khirh tak tak, a taka zawm theih pawh ni hlawm lo an siamte chuan Sabbath-in a tum tak kha a tichhe vek tawh zâwk a. He nî hi kan hnathawh aţanga kan chawlh hahdamna nî tûr a ni a, Pathian chibai kan bûkna nî leh chawlhkâr tuana kan tih theih loh kan ringtupuite nêna kan inpâwl hona nî tûr a ni; naupangte pawhin hemi nî hi chuan an nu leh pate nêh hun tam zâwk an hmang ho thei bawh ang a; min Siamtu leh min Tlantu'n kan tâna thil a lo tih tawhte chu hlim taka kan lawmna nî tûr a ni.

Fairsai-te'n nghâwlkawl rit tak an siam chu Isua'n a chhân lêt dân hre tûrin *Matthaia 12:3-8* chhiar la. Tin, *1 Samuela 21:1-6* pawh chhiar bawh ang che. Isua'n hrethiam se a tih chu eng nge ni?

Hetah hian Isua'n thil pawimawh tak pakhat, a hnu-ah pawh  awngkam na zâwk hmanga a sawi nawn leh (*Mat. 23:23, 24*) chu a hrilh a, thil pawimawh tak tak zâwk chu ngai pawimawh tûrin a duh a ni. An thawnthu hriat lâh tak Davida chanchin chu sawi chhuakin, khatia Lal Saula hlauva a t an chhiat lai kh an Davida chu biak b ukah l utin puithiamte chauhin an ei thian chhangdah chu amah leh a  hiante n en an ei thu a sawi a. Hetih lai tak hi chuan Davida leh a  hiante ril  mna kha biak b uk serh leh s ang thilte  i chuan a pawimawh z awk tlat atin ni. Chutiang chiah chuan, he  um pawh

hian Isua zirtírte rilṭâmna chu Sabbath serh dân tûr thu-a kaihhruaina an siam (buh seng chungchâng) âi khân a pawimawh zâwk a, hêng inkaihhruainate hi chu thil dang tinzâwna siam a ni hlawm si a.

Tin, Sabbath nî-a temple-a puthiamte hnathawh pawh a sawi lang bawk a. Sabbath chuan rawngbawlna hnathawh, mi dangte ṭanpui chu a phal a. Chutiang chiah chuan Sabbath chuan Isua zirtírte chu hnathawh a phalsak ve a, a chhan pawh Isua leh a hnathawh chu temple âia ropui zâwk a nih vâng a ni.

Heti laia Isua'n Sabbath serh chungchâng a sawi leh hmun danga a sawite hian Pathian thupêk kan zawm hi engti kawng mahin a pawimawhna a tinêp lo va. Sabbath aṭang ni lovin, Sabbath-in a tum dik tak hliahtu dân awmze nei lo tak takte lak aṭang zâwkin chhuah zalen a tum a. Chu chu min Siamtu leh Tlantu a nihna anga Kristaah chawlhna kan neihzia a lanna a ni nghâl bawk a ni.

“Krista hunlai khân Sabbath chu hman khawloh a lo ni nasa hman tawh hle mai a, a serhna hrim hrim pawh kha hmangaihnaa khat vân Pa nungchang târlanna âiin mahni hmasialte leh mahni thu duh takte nungchang târlanna a ni tawh zâwk a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 264.

Sabbath nî-a i thil tih ṭhinte kha ngaihtuah la, mahni hmasialna nungchang ni lovin, hmangaihnaa khat vân Pathian nungchang zâwk tilangtu i nih ngei theih nân eng nge i tih ang le?

NILAINI

MAY 4

Sabbath nî-a damlo tihdam thu

Chanchin Ṭha bu pali-te hi han chhiar ila, Sabbath nî-a thil thleng chungchâng a Isua leh sakhaw hruaitute inhnial thu an ziahte hi a ngaihnaawm hle mai. *Sabbath kha rei lo te hnu-a tihbân tâk mai lo ni ta ang se, eng vângin nge Chanchin Ṭha ziaktu pali-te hian Sabbath serh dân chungchâng a Isua leh sakhaw hruaitute inchapchâr thu eng emaw zât an sawi ṭheuh hlawm*

si le? He thu hi Isua rawngbawl hnu kum tam takah Chanchin Țha bute hi ziah a ni hlawm a ni kan hria a nih chuan a dikzia a lang Chiang lehzuai a. A ziah hun thu-ah hian mi thiamte rin dân inang diak diak lo mah se, an zînga tam zâwk daihte chuan a lo berah Isua thih hnu kum 20 ațanga kum 30 vêla ziah a nih hlawm an ring a.

Hetih lai vêl hian ni sarihna Sabbath chu Sunday-a thlâk fel tawh ni angah lo ngai dâwn pawh ni ila, chutianga thlâk a nihna lam hawi thu rêng rêng chu Thlarau Thianghlim uapna hnuai Isua chanchin ziahna bu-ahthe hian a awm dêr si lo. Chuti a nih chuan, ni sarihna Sabbath hi tihbân emaw, ni danga thlâk emaw, leh luahlan emaw pawh a ni lo tih Chiang taka a lanna kan nei tihna nih chu. Chanchin Țha bu pali-te hian chutiang ti tûra Isua'n thu a pêk emaw, thil a tih emaw rêng rêng pakhat mah an sawi miah lo bawk a. Chuti ahnehin, Isua thupêkte leh a thil tihte kha ngun taka kan zir chuan, Chanchin Țha bute hian ni sarihna Sabbath la pawimawh chhonzawm zêlzia min hmuhtîr zâwk a ni.

***Matthaia 12:9-14* chhiar la. Heti laia an thu inchuh ber hi eng nge ni a, eng vângin nge chu chu an inhnia na chhan a nih le?**

“Sabbath ni khat dangah pawh Isua chu inkhâwmna inah a lût a. Chutia a luh pah chuan kut zeng pakhat kawngka bula lo thû chu a hmu a. Pharisai-te chuan eng thil tak ti ang maw tiin an lo mitmei ru reng a. Chhandamtu chuan Sabbath nî-a a tidam a nih chuan dân bawhchhetu anga ngaih a ni dâwn tih a inhre ve reng a; mahse Sabbath awmze dik tak hliahtu dân tesep eng eng emaw an siamte chu Țhiah tîmna a nei eih chuang lo. . . . Juda-te thufing pakhat chuan thil Țha tihna remchâng nei reng si-a tih duh tlat loh chu suai a ni a; nunna chhan thei reng nih laia, chhan si loh chu nunna lâk nêh thuhmun reng a ni tih thu hi a awm ve mial a. Tichuan, Isua'n sakhaw zirtîrtute chu anmahni pawhin thu dik ni-a an pawm ve rêng hmangin an hnial dang ta a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 266.

Hetah pawh hian a hmâa a lo tih tawh dân ang bawkin Isua chuan mite chu dânin a tum sâng zâwk lam, rinna nunin a tum sâng zâwk chungchâng chu a kawh hmuh leh ta a. Hêng mite hi chuan Sabbath serh dân tûr chungchâng a anmahni siam chawp dân chi hrang hrangte bawhchhiat âi chuan, kha pa kha na tuar leh hrehawm taka awm reng pawh pawh an ti miah lo. Chutih laiin an berâm khuarkhurûma tla chu Sabbath nî pawh ni eng ang mah se, lâk chhuah an hreh leh chuang dêr bawk si lo va. Dânin a tum an han man lohzia mai chu mihringpuite âiin a rawn vulh pawh an ngai pawimawh zâwk hian a tichiang hle a ni.

Keini pawh kan thurinte kan kalpui dân hian Pathianin nung tûra min koh dân anga kan nunna tûr kawng a dâl loh nân kan fimkhur a va tûl tehlu ngai êm.

NINGANI

MAY 5

Sabbath chu serhin

Chanchin Ṭha bu pali-te aṭanga kan hmuh angin Isua khân Sabbath hi a la tibâng chin ngai lo va. Tihbân ahnehin, Sabbath awmze dik tak chu a rawn sawi thar leh zâwk a, a chung a mite'n phurrit hnawksak tak tak an dahte chu a thian fai bawk a ni. Isua thih aṭanga kum za tam tak a liam hnu-ah pawh Kristiante chu Sabbath nî-ah la châwlin Pathian chibai an bûk ho reng ṭhîn a. Kum zabi panga-na lai vêla chanchin ziaktu (historian) pakhat, Socrates Scholasticus-a chuan ti hian a lo zia a: “Khawvêl puma kohhran awm zawng zawng tih theih deuhthawte chuan chawlhkâr tina Sabbath nî apiangin thil mak thianghlim (Lalpa Zanriah a tihna a ni) an kîl ho ṭhîn a; mahse Alexandria leh Rom khawpuia Kristiante erawh chuan an ti ve duh lo.”— *Ecclesiastical History*, book 5, p. 289.

Sabbath nî-a thil thlengte Chanchin Ṭha bu-a hian lo ziah a nih chhan chu eng pawh ni se, thil chiang tak pakhat awm erawh chu – Sabbath serh lo tûra mite hruai pên a ni lo tih hi a ni.

Matthaia 12:12 chhiar la, tichuan: “Chuvângin Sabbath nî-a thil ða tih hi a thiàng a ni” (NKJV) tih thu hi ngun takin ngaihtuah ang che. Hei hi Isua’n he thu a sawina boruakah chauh pawh ni lovin, Sabbath serh hrim hrim hian eng nge a huam tih chungchângah pawh eng nge a awmzia ni le?

Juda-te dân chuan thih hlauhthâwnawma ding mêkte chu damdawi hmanga enkawlina pêl phalsak ve tho mah se, Isua hi chu a la thilphal lehzual deuh a. Tihdamna (ni danga tih theih tho tûr pawh a ni mai thei a) chu Sabbath nî-a tih phal a ni a. Hei hi hre reng chungin a hnu-a Isua’n a sawi, “Chuti a nih chuan, lehkhaziaktu vân ram kawng zirtîra awm apiang chu, in neitu, a ro bâwm ata thil tharte leh thil hluite phawrh chhuak ðhîntu chu a ni” (Mat. 13:52) tih hi chhiar la. Hnial rual lohvin hemi ðum hian Isua khân thil tharte pawh a phawrh chhuak a ni tih a chiàng hle a ni.

Isaia 58:7-13 chhiar la. Heta a thil sawi lan hian engtingge LALPA zuitu dik tak nih awmzia leh dânte’n (Sabbath pawh tiamin) an tum chu nun chhuahpui dân hre thei tûrin min puih? “A chhe lai siamthatu” tih ðawngkam hi vântirhkoh pathumte thuchahte puang darhtu kan nihna zâwnah hian engtiàngin nge kan lo hriatthiam ve le?

ZIRTÂWPNI

MAY 6

Ngaihtuah zui tûr: Mi pakhat chuan, “Sakhua hi a awm emaw, awm lo emaw pawh ni se, mi ðate hi chuan thil ða an ti reng tho ang a, mi sualte pawhin thil sual an ti reng tho baw ang. Mahse mi ðate’n thil sual an tihna tûr chuan sakhua a awm a ngai thung” tiin a sawi a. Kum 1600 chho vêl khân French mi fing pakhat, Blaise Pascal-a chuan “mihringte hian an sakhaw thurinin a phût avânga thil sual ang tih ang hi chu hlim takin thil sual dang a ti ngai lo vang” tiin a lo sawi baw a. He mite pahnih hian an sawi uar mah mah chu ni tho baw mah se, vânduaithlâk takin an thil

sawiah hian thudik eng eng emaw chu a awm ve tlat si a ni. An thil sawi hi a dikzia chu tân kêr zirlaia Pharisai-te leh Sabbath serh chungchhângah pawh hian a lang reng mai a.

“Isua’n Pharisai-te lam a hawi a, ‘Sabbath nî-ah tihṭhat nge thiàng, tihchhiat? Nunna chhan nge thiàng, nunna lâk?’ tih thu a zawh khân, an thil tum ṭha lo tak takte chu a phawrh chhuahsak pah nghâl a. Mipui tam takte nunna chhanhim a tum lai leh an hnêna hlimna thlensak a tum mêk laiin anni hi chuan huatna namên lo tak nêna a nunna lâksak dân kawng an lo zawng ve reng thung a. An tum ang hian, Sabbath nî-a natna neite tihdam âiin mi tihhlum chu a ṭha zâwk ang maw? Pathian ni thiànghlimah hian mi zawng zawngte hmangaih a, an chungah khawngaihna lantîr âiin tualthah duhna thinlung put chu a dik zâwk chiah ang maw?”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 267.

Sawi ho tûrte:

- ❶ Isua’n, “Inthâwina ni lovin, khawngaihna ka duh a ni” (*Mat. 12:7, NKJV*) tih thu a sawi hian eng nge a sawi tum ber ni ang? I chhânna tûr i ngaihtuah pahin hêng chângte hi en tel la: *Mat. 9:10–13; Hosea 6:6; leh Isa. 1:11–17*.
- ❷ Pathian Lehkhabu-ah pawh chiàng taka a lang reng chung si hian, Kristiante zînga tam tak, Isua hmangaih êm êmtu ni baw site hian eng vângin nge Sabbath hi a hnâwl bur mai hlawm hle? Hêng mite hian Sabbath thudik an lo pawm ve theih nân, Bible aṭanga a dikzia sawi mai bâk thil dang tih theih eng nge kan neih le?
- ❸ Engtiàngin nge Sabbath hi i lo serh ve ṭin? Sabbath serhna aṭanga experience thûk zâwk leh hausa zâwk i neih theih dân tûr kawngte chu eng nge ni?
- ❹ Isua chuan a nghâwlkawh a nuam a, a phûr pawh a zân thu a sawi a. Engtiàng kawngte-in nge i kiànga awmte nghâwlkawh chu i tihzânsak ang a, an phurrit i chhâwk theih ang le?

JUDA-TE LEH GENTAIL-TE LALPA

CHÂNGVAWN: “Kei, LALPA hian felnaa-in ka ko che a; i kut ka chelh tlat ang. Ka humhim ang che a, mite tâna thuthlung ni tûr leh Gentail-te tâna êng ni tûrin ka siam ang che” (*Isaia 42:6, NIV*).

SABBATH CHAWHNU

MAY 7

Chhiar tûrte: *Exodus 3:14; Isaia 29:13; Matthaia 14:1-33; 15:1-28.*

MATTHAIA 15:24-ah chuan Isua'n Israel hnam berâm bo hnênah lo chuan tîr a nih loh thu chiang takin a sawi a. Ni e, a tisa put lai nite kha chuan Israel hnamte zîngah deuh chauh rawng a bâwl thîn rêng a ni.

Nimahsela, Bible pum puiin a sawi angin Israel-te chauh kha Pathianin a ngaihsak hnam awm chhun an ni bîk lo va. Pathianin Israel mite a thlan chhan chu anmahni kaltlanga leia mi zawng zawngte mal a sâwm theih nân a ni zâwk. Hei hi Pathian, LALPA, vânte Siamtu, kai pharhtu, lei leh a chhûng aţanga lo chhuak zawng zawngte tidarhtu, a chhûnga chêng mihringte hnêna thâw petu, leh a chungka kalte hnênah nunna petu thusawi chu a ni: ‘Kei, LALPA hian felna-in ka ko che a; i kut ka chelh tlat ang. Ka humhim ang che a, mitdelte mit tivâr tûr leh, tân in aţanga mi tângte hruai chhuak tûr leh, rip thim taka thute chu chhuah zalên tûrin mite tâna thuthlung atân leh Gentail-te tâna êng ni tûrin ka siam ang che’” (*Isa. 42:5-7, NIV*) tih ang khân.

Israel-te kaltlangin, chutah pawh Israel hnam aţanga lo chhuak Messia ngei hmangin Pathian chuan khawvêl pum pui hi a chhandam dâwn a. Tûn kârah hian chhandamna mamawhtute zawng zawng hnêna Lalpa'n chhandamna a thlen dân tlêm azâwng kan en ho dâwn a ni.

Riltâmtê hnênah ei tûr pe-in

Isua thil tih kan hriat lâr tlân êm êm mai pakhat chu mi sângnga lai mai a hrâi puar kha a ni âwm e, hetah hian “hmeichhia leh naupang te” chu chhiar tel an ni ve lo lehngâl a (*Mat. 14:21*). Ni e, Thuthlung Thara thawnthu dang kan hmuhte ang bawkin he thawnthu pawh hi Isua’n a tih chhan leh a awmzia kan hriatthiam theihna tûr a chhehvêl thil awm miah lovin a thleng lo tih lo hre hmasa ila.

***Matthaia 14:1-21* chhiar la. Hetianga mipui sângnga zet a hrai puar hmâ chiah hian eng thil nge thleng, chu thil thleng chuan a hnu-a mipui sângnga hrai an nih tâknaah hian kawngro a sù êm?**

Hetih lai taka zirtîrte dinhmun tûrah hian han indah ve chhin teh. Baptistu Johana, Pathian mi a ni tih pawh chiang êm êm mai chu a nghâwng an tan hlim deuh chauh a la ni a. A nghâwng tan a nih thu Isua hnêna sawitu chu anmahni ngei hi an ni baw. Bible-ah hian sawi lan ni chiah lo mah se, kha thil thleng khân zirtîrte kha a tibeidawng ve hle-in a rinawm. An rinna fiahna a ni pah ngâl bawk âwm e. Amaherawhchu, a hnu-a Isua thil tih hian rilru hnual taka an awm tawh chu a rawn tichak thar leh ta hlauh zâwk a ni.

Zirtîrte rinna kha engtin emaw tak a tihpunsak pawh chu a lo ni mai thei a; mahse he thawnthu-ah hian thil pawimawh tak pakhat inphûm a awm a. Isua’n chhangpêr panga leh sangha pahnih leka Juda mipui a hrai puar khân thlalêra Pathianin manna hmanga Israelte a châwm kha mi zawng zawng a hriat chhuahtîr leh a. “Juda-te beisei dânah chuan Messia chu Kalhlên Kût an hman laiin a lo kal ang a, chutia a lo kal lai chuan vân aţangin manna a lo tla leh dâwn a ni. . . . Chuvângin, Kalhlên Kût thlen hmâ deuha Isua’n mipui sângnga zet a hrai khân Israel mite chuan he mi hi Messia chu a ni thei mai lo ang maw, an lo ti ţan tawh hrim hrim a, hei âia thil mak ropui zâwk pawh hi a la tih leh zêl an ring hman hial a ni.”—Jon

Paulien, *John: The Abundant Life Bible Amplifier* (Boise: Pacific Press Publishing Association, 1995) pp. 139, 140.

Mîte'n Messia an duh leh an nghah ber chu a taksa mamawhte rawn phuhrûksaktu tûr Messia a ni a. Hetih lai tak hi chuan mipuite khân Isua chu lala siam mai an duh hman hial a ni; mahse Isua chu lal ni tûra lo kal a ni si lo va; lala siam nih a duh tlat lo mai khân anmahni a tibeidawng viau-in a rinawm. Beisei eng eng emaw an lo nei ve a, chûng an thil beiseite chu an hmuh tâk lovah khân mi tam tak chuan Isua an kal bosan ta a. An beisei ang zîm tak leh khawvêl thil êm êmte âia ropui daih zawk ti tûra lo kal a nih kha an hre phâk lo atin a ni.

Engtiang kawngte-in nge Pathian hnên aṭanga thil dawn i beiseite chu a lo zîm ve viau mai theih le?

THAWHTANNI

MAY 9

Thil siam zawng zawngte LALPA

Khatia mak tak maia mipui sângnga a hrai tlai hnu khân Isua chuan a zirtîrte chu lawnga lût nghâl tûrin a hrilh a (*Mat. 14:22*). A chhan chu mipui sâhâwkin an chim buai phâk loh hmuna inthiar fihlîm daih tûrin a duh a ni. Zirtîrtu ṭha rêng rêng chuan an zirlaite chu an thunun phâk loh tûr thilte lak aṭangin an vêng tlat ṭhîn a. Ellen G. White-i chuan ti hian a lo zia k a: “A zirtîrte chu kovin Isua chuan lawnga chuang a, Kapernaum lama kîr leh nghâl tûrin a hrilh a, ani erawh chu mipuite ṭin darhtîr tûrin a la awm khawtlai rih dâwn a ni. . . . Mipuite chuan a ruahman dân chu an pawmpui loh thu an hrilh a; mahse Isua chuan tûn hma lama an hnêna thu a lo tawh sawi ṭhîn dân âia thuneihna nei daih zâwk chuan thil a sawi ta a. Eng ang pawhin hnial leh zêl mah se, awmzia a awm dâwn chuang lo tih an hria a, ngawi rengin tuipei lam chu an thlîr ta ringawt mai a ni.”—*Chatuan Nghahfâk*, p. 358.

Matthaia 14:23–33 chhiar la. Hêng chângte hian Isua chu tu nge a nih tih leh, chhandamna nihphung te eng nge an sawi?

Thlaphâng taka awm zirtîrte'n tui chung a mi pakhat, anmahni lam pana lo kal an thlîr reng lai chuan an rin loh deuh mai thil a lo thleng a. Isua chuan an hnênah, “Keimah ka ni alâwm; hlau suh u” tih thu a rawn sawi a. “Keimah ka ni alâwm” tih hi Grik tawng chuan *ego eimi* tih a ni a, a awmzia chu “Awma” tihna a ni. Hei hi Pathianin ama hming (YHWH) ni-a a sawi a ni (*Exod. 3:14 en la*).

Bible-ah hian Lalpa chu thil siam zawng zawngte chung a thuneitu a nihzia a lanna tam tak kan hmu a. Entîrna atân, *Sâm 104*-ah chuan Pathian chu Siamtu ni ringawt lovin, Tungdingtu pawh a nih bawk thu kan hmu a, a thiltihtheihna avângin khawvêl hi a la awm chhonzawm zêl a, leilung dânte pawh a kal dân tûr angin a kal theih phah bawk. Hetah hian Pathian chu laiking no nei ang (god of deism) deuh va, khawvêl a siam hnu-a ama awm awma awm mai tûra kalsan leh daih ni anga ngaih theina tûr chhan pakhat mah a lang lo. Chuvângin Juda kan ni emaw, Gentail kan ni emaw pawh ni se, kan zavai hian tuipei fâwn hau rehtu LALPA chelhna hnuai a nung leh che vek kan ni (*Heb. 1:3 en la*).

“LALPA, mi chhandam rawh!” (*Mat. 14:30*) ti-a Petera au ang khân keini pawh kan au ve tûr a ni, a chhan chu LALPA Isua'n min chhandam lo a nih chuan tu dangin nge min chhandam chuang ang? Khatih lai taka Petera chan ang kha keini chan pawh a ni ve chiah a, suala tlu tawh khawvêlah hian keimahni mai chuan engmah kan ti thei dâwn lo va ni.

Nangmah mai chuan engmah tih theih i nei lo va, nangmah âia ropui zâwk daih leh i thunun phâk loh tu emaw khawngaihna hnuai a awm ve mai i nih dân kha ngaihtuah la. Chumi i hriatna chuan engtiangin nge Isuaa i innghahna kha a tichak sauh le?

That derna thinslung

“LALPA chuan heti hian a ti: ‘Hê mîte hian an kê-in min hnaih a, a hmuin min châwimâwi thîn bawk; nimahsela an thinslung chu keimah ațanga hla takah an dah sawn daih a, mi an tihna pawh hi mihringte thupêkin a zirtîr dân ang chauhin a ni’ a ti a” (Isa. 29:13, NKJV). He thu hi hmanlai Israel mite hnêna LALPAN a hrilh chu ni tho mah se, tûnlai kohhranhote tân pawh hian eng thuchah nge awm ve le? Eng chungchângahnte LALPAN vaukhâna thu a pêk a, an tih ang hi kan tih ve loh nân engtin nge kan tih ang?

Hêng thute hi Isaia’n a ziah ațanga kum za tam tak a liam hnu-ah Isua chuan sakhaw hruaitute nêna an inhnial tumin a rawn sawi chhuak ve leh a.

Matthaia 15:1-20 chhiar la. Hetih laia an inhnialna ber chu eng nge ni a, engtin nge Isua’n a chhân le?

Kapernaum ațanga a lo kîr leh hnu engtikah emaw khân Isua chu mihring tibawlhhlawhtu hi eng nge ni tih thu-ah Juda sakhaw hruaitute nêna an inhnial a. Zirtîrtute chuan bawlhhlawhna laka taksa vawn thianghlim dân tûr chungchângah dân tesepe eng emaw zât an siam belh a. Entîr nân, i kut pawh kha a sil dân tûr bîk tê-a i sil a nih loh chuan faia ngaih a ni chuang lo vang. Nimahsela Isua zirtîrte lah chuan chutiang dân chu an lo ngai pawimawh hran lêm si lo va, Jerusalem ațanga lo kal lehkhaziaktute leh Pharisaite chuan an rawn sawi chhuah chuan Isua’n a lo chhâng lêt ve ta sak a nih kha.

A tâwi zâwnngin, Isua chuan mi tute tân pawha tih mai awl êm êm: that derna chu na takin a sawisêl a. Hetiang hi la ti ve chhin ngai miah lo tu nge awm ang le? Mi tu emaw chu an thil tih avângin kan sawisêl a; mahse keimahni pawhin an tih ang emaw, an tih âia la tha lo zâwk daih pawh kan ti ve tho bawk si. Kan zavai hian,

kan fĩmkhur hle a nih loh chuan, keimahni thil tihsual hmu thei miah si lovin, mi dangte dik lohna erawh hmuh phêt kan tum mai ang. Chutiang chu a nih avângin, that derna chu kan nihphung ve rêng a lo ni mai thĩn a ni.

Tha derte chu kan zavaiin kan haw vek a. Mi dangte that derna chu kan hmu sam êm êm bawk. Mi dangte-a that derna kan hmuh theihna chu keimahni-ah that derna awm a ni tih lan chhuahna mai a nih loh nân engtin nge kan tih ang?

NILAINI

MAY 11

Dawhkân ațanga chhang nâwi tla

Amâ hnampui Juda-te a hrai tlai a, an natnate a tihdamsak a, an hnêna thute a hrii zawh hnu chuan Isua chuan thutlûkna mak ang reng tak a siam a. Juda-te awmna chin chu chhuahsanin pâwn lam mi ni-a an ngaih Gentail-te ramah a lût ta a.

Matthaia 15:21-28 chhiar la. He thawnthu hi engtianga hrethiam tũr nge ka nih le?

He thawnthu hi thawnthu chhiar awlsam tak a nih loh dân kawng tam tak a awm a, a chhan chu a changtute aw rĩ leh an hmêl lan dân tũr te kan hriat theih tawh loh vâng a ni. A tĩrah chuan Isua khân he hmeichhia hi a ngaihsak duh lo niin a lang a; a biak hnu-a a ẵwngkam hman pawh hi a dêngkhâwng ang reng hle: “Fâte chhang lâksak a, uite hnêna paih chu thil dik a ni lo ve” tiin a sawi a ni (*châng 26-na, NIV*).

Hetiang hian i ti ve tawh ngai em? Mi tu emaw chuan i thil ei lai chu tlêm sem ve tũrin a dĩl che a, chutah nang chuan, “Ka thil ei lai hi uite hnêna pêk ve chu a dik lo vang e” tiin i chhâng a. Hetiang hi thian siam dân kawng tha chu a ni hauh lo a ni lo’ m ni?

Amaherawhchu, thil tlêm azâwng ngaihtuah tel tũr a awm tlat.

A hmasa berin, hetih hunlai hian Juda-te khân Gentail-te chu ui ang chauh niin an ngai a. “Ui” han tih hian kan mitthlaah kawthlêra

ui bâl leh ɬawp tak tak vâk vêl ang hi a lo lang mai thei a. Mahse ui sawi nâna Isua'n Grik thumal a hman hi ui satliah sawina âi chuan a duhawm deuh hlek zâwk a, a thumal hmanin a kawh tak chu "ui tê" ("puppy dog" an tih ang hi a niang chu) a ni a, chutiang ui tê-te chu an inahte an vulh a, dawhkân aɬanga chaw ningnâwi tlate chu an eitîr ve ɬhîn rêng a ni.

Pahnihna chu, he Kanaan hmeichhia hian Isua kha "Davida Fapa" tiin a ko ve tlat mai bawk a. Hetiang khera a rawn ko hian Isua chu Juda a ni tih a hre chiang hle tih a tilang. Zirtîrtu ɬha takte'n an tih ang bawkin Isua chuan he nu hi a titi-pui ta a, a fiahte pawh a fiah vêl hial mai thei bawk. Graig Keener-a chuan tihian a ziak a: "Isua hian he leia a lo kal chhan leh a nihna dik tak chu hrethiam ve tûrin a phût pawh a ni mai thei a, a nih loh chuan thil mak ti-a vâk kual ɬhîn, Gentail-te'n ramhuai hnawtchhuak tûra an rawih ɬhinte zînga mi a ni ve emaw a ti mai dâwn a ni. Mahse Pathian ruahmanna-a Israel-te'n dinhmun pawimawh tak an chanzia chu hre tûrin a duh a ni tih a chiang a, chumi a hriatna chuan Pathian a mamawhzia a inhmuhfîr dâwn bawk a ni. . . . Hemi ɬuma thil thleng hi Elisa'n Naamana chu amah Naamana duh dân anga Suria ram lui Abana leh Pharpar-ahte ni lo va, Jordan lui khera inhnim tûra a hrih nên pawh khân a inang viau âwm e. . . . khatianga a tih avâng khân Naamana chuan Israel-te Pathian chu a lo hriat ve phah ta nghe nghe a nih kha (2 *Lalte* 5:17-18)." —*The Gospel of Matthew: A Socio-Rhetorical Commentary*, p. 417.

A tâwp berah chuan, he hmeichhe hi Grik mi-ah pawh a awm thei deuh pâwl, Tura vêla chêng Juda rethei tak takte hnêna hunbi neia chhang pe ɬhinte zînga tel ve a ni mai thei Tûnah erawh Isua chuan thiltithei zâwk ni-a a lo hriat ɬhin chu a thlâk danglamsak ta a, mihringte hnêna Isua'n pêk a tum 'chhang' chu Israel-te'n an chang hmasa phawt ang. . . ; 'tiang chuan he 'Grik' hmeichhia pawh hian Juda mi zin vei vâk ɬhîn pakhat hnên aɬangin ɬanpuina a dîl ngei tûr a ni." —*The Gospel of Matthew: A Socio-Rhetorical Commentary*, p. 417.

He lai chângin a sawi hi hriatthiam a har ang reng viau mai a; mahse Isua chu kan rin ngam erawh a ngai thung. A be duh hrim hrim pawh hian kha hmeichhia kha a tizahawm sawt a – tuichhunchhuah bula hmeichhia pawh kha a lo be tawh a nih kha. Tichuan, a ngen ang ngei chuan a fanu chu tihdam a ni ta a, Davida Fapa chungarinna a lo neih thin pawh chu a chak lehzual ta sauh baw k a ni.

NINGANI

MAY 12

Gentail-te LALPA

***Matthaia 15:29-39* chhiar la, tichuan *Matthaia 14:13-21* nên hian khaikhin ang che. Hêng thawnthu pahnihte hi eng nge a inannate ni a, eng nge a danglamnate ni baw k le?**

Mi tam tak chuan Isua khân tum khat mai ni lovin, tum hnih lai mipui a hrai puar a ni tih hi an hre miah lo: a tum khatnaa a hrai chu Juda-te an ni a, a tum hnihnaah erawh chuan Gentail-te a hrai ve thung. Hêng a hrai tum hnihahte hian Isua chuan mite chu “a khawngaih” êm êm a ni.

A makin a ropui awm mang e! He Rabbi la naupang ve ang reng tak main thu a zirtir a, a hmangaih a, leh a hrai puar tur Gentail mi tam tak an lo kal nguah nguah lai tur vel chu han mitthla chhin la. Tunlaia mite hi chuan kha thil thleng kha a thlen vek tawh hnu-ah kan thlir let a, tin, chanchin tha chu mi tin ta tur a ni tih kan hriat tawh bawk avangin hetiang thil a thleng hi Juda-te leh Gentail-te hmuhah chuan a makin a awihawm loh hial zawk dawn a ni tih kan hrethiam phak kher lo vang. Thil Chiang deuh mai chu, Isua khân mi tinte chu anmahni buzawl, an nghawng lenna hmun theuh atanga hruai chhuah vek a tum a ni.

Hetieng hi Pathian thil ruahman dân chu a ni fo reng a, khawvela mihring awm zawng zawngte hi a hnena hruai vek a duh. Chumi a nihzia tichiang êm êmtu chu Thuhlung Hlui lehkhabu pakhatan kan hmu a: “Aw Israel fate u, ka chungah Ethiopia fate angin in awm lo

vem ni? Aigupta ram ata Israel leh Kaphtor ram ata Philistia mite leh Kir ram ata Suria mite ka hruai chhuak lo vem ni?” (Amosa 9:7).

Heti laia Pathianin a sawi hi eng nge ni? Israel mite chauh ni lovin, mi zawng zawng hi a ngaihsak vek amaw? Philistia mite pawh a ngaisak ve tihna em ni? Uluk taka Thuthlung Hlui lehkhahute hi kan chhiar a nih chuan he thu hi a dikzia a lo lang nawn fo tih kan hmu ang. Mahse kum za tam fê chhông chu he thudik hian ngaihsak leh hriat a hlawh ngai lo va, Thuthlung Thar huna kohhran din a nih pawh khân ringtu hmasate zînga tam tak chuan he Bible thudik bulpui hi an hriat thar ve leh a ngai hial a ni.

Rom 4:1-12 chhiar la. Engtiang kawngte-in nge hêng chângte hian chanchin tha chu mi tin huap a nihzia a sawi le?

ZIRTÂWPNI

MAY 13

Ngaihtuah zui tûr: Kristian pakhat chuan college naupangte hnênah Pathian a awm ngei thu a sawi a. Hnialkhân chi hrang hrang a hman hnu chuan a tih dân a thlâk ta a: “Nangni ang rual ka nih lai kha chuan kei pawhin Pathian hi a awm ka ring ngai bîk lo.

Pathian chu a awm a ni ngei a ni tih min hriattîrtu tûr thil lo thlengte chu ka ngaihsak duh lo lui tlat zêl a. Enga ti maw? A chhan chu thil eng emaw hian, Pathian chu a awm a nih chuan khati êm êma ka buai chhan pawh kha ka nun kan hman dânin a zir loh vâng a ni tih min hrih atin ni.” Chutah chiah chuan chawplehchilhin boruak a inthlâk ta nghâl a. An chhia leh tha hriatna chuan anmahni chu a thiam lo tan ta a ni. Chutianga an hmêl hlim lo tak takte chuan pin dân chhông boruak chu a titho ta emaw tih tûr a ni a. An hriatna thazâm zawng a khawih ve chiang khawp mai. Hêng zirlaite hi chuan, Kristian an nih ve miau hlawm loh avângin Thu Pêk Sâwm pawh hi an ngaisâng hran kher lo vang; mahse an nunah thil dik lo eng emaw chu a awm a ni tih erawh an hre ve tho va, Pathian a awm a nih chuan, a chhânna tam tak zawng a neih ngei an ring baw a ni. Amaherawhchu, keini Kristian, Pathian dânte pawh

zâwm ða ber tûrte hi chuan dikna Pathian a awm ngei thu kan hriat hian kan awm a nuam lo tûr a ni ve lo, a chhan chu chanchin ða thutiam kan nei tlat alâwm. Juda kan ni emaw, Gentail kan ni emaw, kan sualnate kan hmachhawn chângte hian Krista felna, dân thil tih ni lova, rinna-in min pêk zâwkah chuan (*Rom 3:28*) kan himna kan zawng thei a. Juda kan ni emaw, Gentail kan ni emaw, engmah inthliar hranna a awm lo. “Kum zât leh dinhmun chelh te, hnam leh sakhaw vawn te avânga inthliarna engmah a awm lo va, mi zawng zawng hi a hnêna lo kala nunna nei tûrin sâwm vek kan ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 387.

Sawi ho tûrte:

- ❶ *Matthaia 16:1-12* chhiar la. Isua’n ““Farisai-te leh Sadukai-te dâwidim lakah chuan invêng ula, fimkhur rawh u”” (*châng 6-na*) tih thu a sawi hian eng nge a sawi tum tak ni-a i lo hriat ve? A tîrah chuan zirtûrte khân dâwidim tak tak a sawi emaw an ti a. Kalhlên Kût an hman lai chuan dâwidim tel miah lohna chhang chauh an ei ðîn a; chuvângin Isua pawh hian dâwidim tel chhang chu lei lo tûrin a hrilh emaw an lo ti a ni. Amaherawhchu, Isua hian chumi âia thûk zâwk daih thil dang a sawi a. Chu chu eng nge ni?
- ❷ Krista chuan mi zawng zawng a hmangaih vek a ni tih thu hi Kristiante thuchah hmatâwng leh pawimawh ber chu a ni tûr a ni. Dik taka sawi chuan keimahni ngei pawh hi mi sual ve tho kan ni a. Tute mah hian Isua Krista lo chu beisei tûr dang engmah kan nei lo. Vânduaitlâk takin a châng chuan kan thuchah puante hi mi dangte sawi chhiatna, mahni induhtâwkna, leh chungnung bîk riauva inhriatna te a ni ve thei a. Isua thil lo tih tawh dânte kha en ila, engtin nge kohran kan nihna ang ngei hian mi zawng zawng hnênah khawngaihna kan lantîr lehzual theih ang le?

* * *

PETERA LEH LUNGPUI CHU

CHÂNGVAWN: “Ani chuan an hnênah, ‘A nih leh, nangni’n tu nge a ni mi tih?’ a ti a.” (*Matthaia 16:15, NIV*).

SABBATH CHAWHNU

MAY 14

Chhiar tûrte: *Matthaia 16:13–27; 17:1–9; Galatia 4:4; Efesi 2:20; Hebrai 7:26.*

↑**HUMI** achinah chuan Isua’n Jerusalem khuua a kal tûrzia te, upate, puthiam lalte, lekhkaziaktute laka thil tam tak a tuar tûrzia te, tihluma a awm tûrzia te, ni thum nî-a kaihthawha a awm tûrzia te chu a zirtîrteho a hriattîr ãan ta a,” (*Mat. 16:21*).

Thuthlung Thar lekhhabute hian Isua kha a thih ngei a ãul thu an sawi Chiang khawp hlawn mai a. Kraws hlimthla huhphurawm tak mai chu a hmachhawn lai khân Isua chu, “‘Tûnah hian ka rilru a mangang êm êm a; mahse eng nge ka sawi chuan ang le? ‘Ka Pa, hemi hun lakah hian mi chhandam rawh’ ka ti mai dâwn em ni ang? Nimahsela, hemi ti tûr hian he hun hi ka lo thleng a ni bawk si a’” tiin a ãawngãai a (*John 12:27, NKJV*). Hei hi Pathian ruahmanna, “khawvêl awm hmâ” aãang daih tawha Pathian rilru-a lo awm tawh chu a ni (*Tita 1:2; 2 Tim. 1:9 pawh en la*).

Hei vâng tak hian ania Isua khân hrehawm tam tak a tuar tûr thu leh, tihlum hial a ni ang a, a tûk thum tûkah a thawh leh tûr thu te chu sawi satliah mai lovin, hêng thilte hi a hmachhawn *ngei a ngaih thu* a sawi kher ni. Amah kha Pathian a ni a, a dân chu a thianghlim a, tin, mi tin hian zalên taka mahni duh ang thlan theihna kan neih ãeuh bawk si avângin a thihna kha dân bawhchhiatna avânga hremna lak aãanga mihringte chhandam an nih theihna kawng awm chhun a ni tlat.

Tûn kârah hian Isua chanchin eng eng emaw kan zir belh leh dâwn a. Khawvêl awm hmâ aãanga ruahmanna lo awm tawh a thihna hun chu a hnaih chhoh mêk laia Petera chanchin leh Petera’n

a rawngbâwlna a lo chhân lêt dân te chu kan zir ngun lehzual deuh bik dâwn a ni.

SUNDAY

MAY 15

“Krista chu i ni”

A tîr aţang deuh thaw-a Isua bûla lo chetla char char tawh Petera dinhmunah khân han indah ve chhin la. Thil thleng thei ni âwm pawha lang lote chu a mithmuha Isua’n vawi eng emaw a lo tih ti tawh a: damlo a tidam a, ramhuaite a hnawtchhuak a, mipui a hrai puar a, thu ropui tak tak a zirtîr a, thlipui leh tuiĕawn te a hau reh a, mitthi tawh hnu a kai tho va, tin, Isua nên tui chungah an lo kal dîn tawh baw k a.

Hêng zawng zawngte a hmuh hnu hian eng thil nge a rilru-ah lo awm ang ta ang? Eng ang zawhnate nge a rilru-ah lo lût zut zuta i rin? Chutianga zawhna a neih pakhat chu: Eng vângin nge Isua hian Baptistu Johana kha râpthlâk tak leh hmuhsitawm taka a thih a phal mai le? tihte a ni âwm e. A chhan pawh Isua thil mak tih ropui tak takte kha ama mit ngeiin a hmu ve vek baw k si atin a ni. A thuhrimah Isua kha mihringa rawn chang Pathian, mihring tisa ang pû-a nung ve leh mihringte rawngbawlsaktu a ni a (*Gal. 4:4; Heb. 7:26; Isa. 9:6; Luka 2:10, 11*). Chuvângin a bula khawsa thîn, amah nêna chêng, leh a zirtîrte ni baw k site kha chuan thil mak danglam tak tak an tawng ţeuh ang tih a Chiang sa reng a ni.

Matthaia 16:13-17 chhiar la. Isua’n a zirtîrte hnênah zawhna a zawh hi eng nge ni a, zirtîr dang zawngte’n an chhân ve loh laia Petera chiahin a chhâng bik hi eng nge ni a chhan ni ang? Eng vângin Isua lo chhân lêt ve lehna hi a pawimawh viau le?

Petera’n Isua chu “Krista, Pathian nung Fapa” chu a nih thu a puan hi (*châng 16-na*) Pathian Lehkhabu-a thu pawimawh leh langsâr berte zînga pakhat a ni a. Petera khân Isua chu “Krista”

tiin a ko va, chumi awmzia chu “Hriakthiha chu” tihna a ni. Hetianga thu a puanna hmang hian Isua kha Messia a ni a, Abrahama leh Israel mite hnêna thuthlung thuthiamte (*Gal. 3:16*) tihhlawhtlin nâna lo kal tûra chu a nih thu a sawi a (a sawi ang chiah hian a lo thleng ta rêng bawk a ni).

Tin, Petera’n Isua chu Krista a ni tih thu a puanna hmun hi Philipa Kaisari bial a ni tih kha hria ila. He lai biala mite chêngte hi Gentail an ni a. Helai hmuna kal hmâ hian Petera khân Isua chuan Juda-te chauh ni lovin Gentail-te pawh a ngaihsak êm êm tho a ni tih a lo hmu vek tawh a. Thlarau Thianghlim tanpuina azârah Isua kha mi thenkhat rin dân anga Juda zâwlneite zînga pakhat ve mai ni lovin, anni âia ropui daih zâwk a ni tih a lo hre tawh bawk. A rawngbawl-na-in a huam chin pawh Baptistu Johana te, Elija te, leh Jeremia te âiin zau fê zâwk a. Isua rawngbawl-na chuan mi zawng zawng a huap vek a ni; chutiang chu a nih avângin amah pawhin “Mihring Fapa” tiin a inko rêng a, hei hian mi zawng zawng nêna mimal taka inzawmna a neih theuh thu a tilang. A hnu-ah pawh kan hmuh leh tho angin, Petera hian Isua nihna chungchâng leh he khawvêla a lo kal chhanin a huam zauzia zir belh tûr tam tak a la nei a ni.

Isua’n i nuna thil a lo tih tawhte mi dang hnêna sawi chhâwn tûr eng engte nge i neih? Eng vângin nge chûng thilte chu hriat a, mi dangte hnêna hrih chhâwn ve fo a that le?

THAWHTANNI
“He lungpui chungah hian”

MAY 16

Petera’n Isua chu “Krista, Pathian nung Fapa” a ni tih a pawm thu huaisen taka a puan zawh hnu chiah khân a hnênah Isua thil eng emaw sawi a nei a.

Matthaia 16:17-20 chhiar la. **Isua’n Petera hnêna a sawi chu eng nge ni a, a sawi tum hi engtiangin nge kan lo hriatthiam ve ang le?**

“He lungpui chungah hian” tih ƣawngkam hi Kristiante zingah chuan inhnialna thlentu lian tak pakhat a ni ve reng ƣhin a. Catholic-te chuan heta “lungpui” tih hi amah Petera sawina niin an hrilhƣiah a, Petera kha pope hmasa ber niin an ngai bawk. Chutih laiin Protestant-te erawh chuan a chhan ƣha tak a awm avangin he hrilhƣiahna hi a pawm ve lo. Bible-a “lungpui” tih ƣawngkam hmanna hrang hrangte hi han bûk kual ila, lungpui chu Petera ni lovin Krista ngei hi a nih zawkzia Chiang takin a lang a ni.

A hmasa berin, Petera’n Isua kâwka thil a sawina rêng rêngahte hian amah ni lovin Isua zawk chu lungpui nê n a tehkhin zêl a ni (*Tirh. 4:8–12 leh 1 Pet. 2:4–8 en la*).

A dawt lehah chuan, Bible bu pum puiah Pathian leh Krista chu lungpui anga sawina tam tak kan hmu a; chutih laiin mihringte erawh chu chak lo leh rintlâk loh tak an nihzia a lang chamchî thung. “Kan taksa siam dân hi a hriat a, vaivut mai kan ni tih a hriat avangin” (*Sam 103:14*) tih leh, “Mi liante chu ring suh ula, mihring fapa, ƣanpuina rêng rêng awm lohna chu ring hek suh u” (*Sam 146:3*) tih ang khân. Johana pawhin hetiang hian Isua chungchâng thu a lo ziaik ve a: “[Isua chuan] mihring thu tu maha hrilhƣiah a ngaih loh avangin amahin mihring chhûnga awm apiang chu a hre si a” (*Joh. 2:25*) tiin a lo sawi a. Chuvangin Petera rilru-a thil awmte pawh kha a hre vek ang tih a Chiang hle a ni (*Mat. 26:34*).

Hêng chângte hian tu chu nge lungpui chu ni a, kohhranhote a rem chhohna lungpui ni bawk chu tih chungchâng eng nge min hrilh le? (*1 Kor. 10:4; Mat. 7:24, 25; Efesi 2:20*).

“Krista’n hêng thute a sawi hian kohhran chu la chak lo hle niin a lang. Ringtute pawh tlêm tê chauh an la ni a, ramhuaite leh mi sual tak takte chuan an do reng bawk si; mahse chûngte chu Krista zuitute chuan an hlau tû a ni chuang lo. An chakna chu Lungpui chunga inngat a nih miau avangin tu ma’n an pawt phawng thei dawn lo va ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 398.

Mihringte chu chak lo tak leh suala tlu thei reng dinhmuna ding kan nihzia hi engtiangin nge a takin i lo tawn ve tawh le? Chûng i thil tawnte chuan engtin nge Lungpui chungga chauh innghat tlat tûrin a ãanpui che?

THAWHLEHNI

MAY 17

Setana angah Petera

***Matthaia 16:21-23* chhiar la. Eng vângin nge Petera chungah Isua kha a ãawng nat viau mai le?**

Petera'n khân Isua humhim a tum a ni lo va, khuahkhiri a tum zâwk a ni. Isua hnung a lo zui tawh hauh lo mai a; ama hnung zui tûrin Isua kha a hirih hlau zâwk a ni.

Chutah Isua chuan, ““Setan, ka hnungah kal rawh!” (*châng 23-na*) tiin a hirih ta khawl mai a. Hetia a tih chhan chu thlalêra a awm laia Setana'n a rawn thlêm ang chiah khân Petera pawh hi Krista thil tum tum dâl theitu a ni ve tlat atin a ni.

Marka 8:33-a kan hmuh dân chuan he thu a sawi dân hian Isua chu a leh hawi a, a zirtîrte chu a en phawt a ni âwm e. Anmahni chhandam tûra lo kal a ni a. Thil dang ti zâwk tûra thlêm a ni tûr a ni lo; a sahimna tûr ngaihtuahsak niin inngai eng ang mah se, ama zirtîrte zînga mi ngei phei chuan a thlêm tûr a ni lo leh zual a ni.

Simon Petera khân rinna kawng chu thui tak a lo zawh tawh pawh a ni mai thei e; mahse mi dangte thunun duhna rilru a put tlatna kha a la thlah hlei thei lo chuang lo va, Isua ngei pawh a duh dân a awmtîr a tum tlat mai a ni. Hemi thu-ah hi chuan zirtîr dang pakhat, a duh dân Isua awmtîr tum leh, Messia'n a tih tûr ni-a a lo rinte a thlen theih nâna mahni thu-a ruahmanna lo siam ve ngawttu Juda nêh khân an danglamna a tam lo hle. Amaherawhchu, Juda ang lo takin Petera hi chu nasa takin a in chhîr leh hlauh zâwk a, Isua zilhna leh ngaihdamna dawnin a inhawng reng a ni.

***Matthaia 16:24-27* chhiar la. “Tû pawh a nun humhim duh apiang chuan a chân ang a, mahse tu pawh keimah avânga a**

nun chôn a piang chuan a hmu thung ang” (chông 25-na) tih thu Isua’ n a sawi hi eng nge a awmzia?

Kan tûnlai khawvêl hi chuan kan duhthusâmte chu zui a, kan duhâwng chu kan neihna tûr a nih dâwn phawt chuan kan neih zawng zawng pawh hlân tawp mai tûrin min hrilh a ni deuh ber mai tawh a. Nimahsela Isua chuan chumi letling chiah chu min hrilh ve thung; kan duhthusâmte chu bânsan a, amah hnêna engkim kawltîr zâwk tûrin min ti a ni. Petera leh zirtîr dangte pawh khân rinna diktak chu eng nge ni tih zâwi muangin an zir chho ve zêl a. Rinna diktak chu i thil duh ber neih tuma phûr taka i chê ang kha a ni tûr a ni lo. Rinna diktak chu i thil duh ber pawh hrehawm ti tak chung a i *thlahna* kha a ni zâwk a. I duhthusâmte chu i kal liamtîr khân “i nunna i chôn” tihna a ni a. Chutia i chôn rual chiah chuan, chatuana nunna chu i hmu ve leh nghâl thung si a ni.

Isua zui tûra i thil chôn ngai awm vete chu eng nge ni? Chông i thil lo chôn tawhte chu an pawimawh viau thîn pawh a ni mai thei a; mahse tûna khân han thlîr kîr leh la, engtiangin nge chông thilte chu i hmuh tawh si le?

NILAINI

MAY 18

Vân aţanga fuihna thu tlêm azâwng

***Matthaia 17:1–9* chhiar la. Hetah hian eng thil nge thleng a, eng vângin nge chu thil thleng chu amah Isua tân leh zirtîrte tân a pawimawh viau le?**

Isua “chu hmangaihna leh inpâwl hona hlimawm tak awmna hmun vâna awm thîn a ni a; mahse amah ngeiin a siam khawvêlah kha chuan khawhar takin a awm thung. Chutia khawhar taka a awm lai chuan vân chuan a hnênah thuchah puangtu pahnih a rawn tîr thla ta a; chông a mite tîrhte chu vântirhkohte ni lovin, hrehawmna leh lungngaihna te pawh lo tuar ve hrep tawh mihringte an ni a, anni

hian Chhandamtu chu hei leia fiahna a tawh lai khân an dinhmun khirhzia an rawn hriatthiapui thei a ni. Mosia leh Elija te kha Krista rawngbawlpuite an lo ni tawh thîn a. Mihringte chu chhandama ni se tihna rilru a put ang kha anni hian an tâwmpui ve a ni. . . . Hêng mi pahnih, lalthuthlêng hual vêla thu thîn vântirhkohte âi pawha thlan zâwkte hi Isua hnênah an lo kal a, a thil tawrh tûrte chu an rawn sawipui a, vân chuan a ensan dâwn lo va, a khawngaih êm êm zâwk dâwn a ni tih thu chu an rawn hrilh a. Khawvêl beiseina, mihring zawng zawng chhandamna chu an thu khel pui ber a ni.”— Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 410.

Isua khân, Pathian Fapa ni mah se, mihring a nih ve miau tho si avângin hêng mi pahnih, anmahni tâwka hrehawm lo tuara beidawna pawh lo tâwk nual tawhtute thlamuanna leh fuihna thu hi a mamawh ve tlat a. Luka sawi dân chuan he mite hian Jerusalem khuaa a thih tleitlâkna tûr chungchâng an rawn sawipui a (*Luka 9:31*). “Tleitlâk” tih thumal hi “hlenchhuak,” “tifamkim” tih pawhin a lehlin theih a, chu chuan mihringte chhandama awm theih nân Isua a thih ngei a ngaihzia tilang Chiang leh zual âwm e. Chutiang taka thil pawimawh a nih avâng chuan Isua thlamuan tûr leh fuih tûrin hêng mi pahnihte hi rawn tîr thlâk an ni rêng bawk a ni.

Petera te, Jakoba te, leh Johana khân thil tam tak hmu-in hre tawh tho mah se, tûnah hian Isua rinna tûr chhan dang an nei belh leh dâwn a. Chhâm aţanga âw lo chhuak chuan a rawn tihuaisen sawtin a rinawm bawk a, an hlauhna zawng zawng pawh a tihkiansak vek ngei ang. Matthaia sawi dân chuan Isua’n anni chu a rawn dek a, “Tho ula, hlau suh u” (*Mat. 17:7*) tih thu a rawn hrilh a. Hei pawh hi a ngaihnawm leh hle mai. A hmachhawn mai tûr thilte chu huphurhawm viau mah se, a zirtîrte chu thlamuanin a la fuih reng zâwk a ni.

Tû pawh niin, kan rinna leh inpêkna chu eng anga chak pawh lo ni mah se, fuihna mamawh hun chu kan nei theuh tho a ni. Chumi awmzia chu i mi hriat tu emaw pawh khân fuihna a mamawh ve mai thei tihna a ni a. Tûnah khân i hmêlhriat tu hnênah nge fuihna thu i sawi ang le?

Isua leh temple chhiah pèk thu**Matthaia 17:24-27 chhiah la. Hetah hian eng thil nge thleng a, chu chuan Isua chungchâng eng nge min hrilh le?**

Juda mi ni tawh phawt chu temple chhiah pe theuh tûra phût ni mah se, puithiam te, Levia chî te, leh zirtîrtu chu ngaih hnathiam an ni thung a. Chuvângin Isua'n temple chhiah a pèk ve leh pèk ve loh thu an rawn zâwt pawh hian a rawngbawlna kha an ringhlel a ni tih a tilang.

Ellen G. White-i chuan hemi tum hian Petera khân Krista'n thuneihna pumhlûm a neihzia pholanna remchâng tha tak a neih chu a hmang tangkai ta lo niin a sawi a. "Tangka khawntu hnêna Isua pawhin biak in tangka a pèk ve thin thu a sawi ta mai khân puithiamte leh rorêltute'n Isua hmuh dik loh luih tlát an tumna kawng chu a hawn zau-sak sawt a. . . . Puithiamte leh Levia chite chu temple nêna inzawmna an neih avânga chhiah âwltîr a nih chuan, temple chu a Pa in ni-a phei chuan a pèk ve a tûl lo lehzual ngei ang le."—*Chatuan Nghahfâk*, p. 419.

Isua'n zâidawh taka Petera a chhân dân aţang hian thil tam tak kan zir chhuak thei âwm e. Zak taka siam mai lovin a tih dik loh chu tha takin a hrihfiah ta zâwk a. Chu mai pawh chu ni lovin, tûn hmâa Petera'n ei zawwna atâna a lo hman thin chu thiam takin a hmang tangkai baw. A tangka ah lai chu temple chhiah atâna a pe mai a nih chuan amah pawhin a pèk ve a ngai a ni tih a pawm tihna a ni dâwn si a. Chuvângin hmun dang (sangha kê) aţangin tangka a lâktîr a, chu chu an pe ta a ni.

He a thil mak tih hi chu a dân a dang bîk hle; tûn hi ama hlâwkna tûr atân ni ngeia lang a tih ve awm chhun a ni a. Nimahsela chu chu he thil mak a tih chhan a ni si lo. Isua chuan temple chungah chauh pawh ni lovin, thil siam zawng zawng chungah thu a nei a ni tih mi zawng zawngin an hriat theih nân kha thil mak kha a ti a ni zâwk a. Mihringte thlîrna aţang chuan hetiang thil mak Isua'n a ti thei mai hi

engtin nge a hriatthiam pawh kan hriatthiam theih hrim hrim ang le? Petera'n a lèn a dêng a, lèna lo tâng hmasa ber chu a zuk la a, temple chhiah atâna pêk tûr zât chiah chiah a lo awm a hmuh khân a rilru-ah eng nge awma kan rin le? (*Isa. 40:13–17.*)

Isua leh a zirfîrte khân temple chhiah an pêk ve kher tûl hran lo mah se, tûl lo taka inhnialna a chhuah hlauhthâwn thû-ah an pe ta tho a ni a. Thil Chiang bâng pawh ni si lovah hi chuan tûl lova inhnial buaina a thlen loh nân eng thil nge kan tih mai thin tûl awm le?

ZIRTÂWPNI

MAY 20

Ngaihtuah zui tûr: Isua'n Petera hnênah sangha man a, a sangha man kê atanga an tangka mamawh zât chiah awm chu la chhuak tûra a hrilh chanchin hi a mak danglam hle mai, chutianga a mak danglam êm avâng chuan mi thiamte zînga thenkhat phei chuan thil thleng tak tak ni lo anga sawi pial luh an tum thîn rêng a ni. Hmânlai thawnthu, thil eng emaw an sawi tum tihfiah nâna an phuahchawp mai mai niin an ngai a ni ber. Mahse chutiang chu he thawnthu-in a sawi tum hrilhfiahna famkim lo tak a ni âwm e (dik taka sawi phei chuan hrilhfiahna a ni lo hrim hrim zâwk a). Ni e, thil mak dang—entîr nân, damlo tihdam te, mitdel mit tihvâr te, mitthi tawh hnu kaihthawh leh te, mipui rilfâm hrai puar te nê chuan a nihphung a dang daih rêng a.

Bible-ah pawh hian hrei fang (thîra siam) tuia a lân thu te (*2 Lalte 6:2–7*), hrui zâwla berâm hmul dah chu a bul vêl ro vek si-a a berâm hmul chiah daiin a tlâk hnâwn leh, a hnu-a a bul vêl hnâwng vek si-a a berâm hmul chiah ro leh phak si te pawh kan hmu a (*Rorêltute 6:36–40*); chುವângin thil nihphung pangngai ni lo lo thleng thînte hi Bible-ah hian tam tak hmuh tûr a awm. Eng vângin nge Isua tehrêng pawh hian thil mak danglam tak ti kual vêl lova, a pawisa ah lai chu temple chhiah atân Petera kha a pêktîr mai loh le? An buaina lah kha a ho ang reng hle bawk si a. Mahse Bible hian a chhan min hrilh tlat si lo.

Amaherawhchu, kan zirlaiin a sawi angin he thil mak hian Pathian thiltitheihna chu âwihawm loh khawpa mak a nihzia a lantîr a, chu chu mak kan ti vak tûr pawh a ni. Dik tak chuan, engtik lai mai pawh hian a thiltitheihna mak leh ropui tak chu kan hmu reng zâwk a. He khawvêla kan lo awm ve ngawt mai leh, kan hmuh phâk vân boruak zau takte hi kan Pathian thiltitheihzia tilangtu ropui tak a ni a. Hêng thilte hi Pathianin a ti thei a nih chuan, sangha pakhat kê-a tangka pahnih lek dah te chu eng tham mah a ni lo zâwk ang chu. He Paula thu sawi hi, a sawina boruak chu dang daih tho mah se, he thil mak kan hriatthiam theihna tûr atân a tangkai viau âwm e: “Pathian finna leh hriatna ngahzia chu a va thûk êm! A rorêlnate chu hriat theih rual leh, a kawngte chu chhui theih rual a va ni lo êm!” (*Rom 11:33*). He thu hi a dikzia a lanna pakhat chu Matthaia thil sawi hi a ni.

Sawi ho tûrte:

- ❶ Petera ’n a thiltumte Pathian hnêna a hlan phal tlat lo kha keini pawh kan harsatna a ni ve tho va. Chutiang chu mihring zawng zawngte ’n harsa an tihzia a lan chian êm êmna chu *Malakia 1-a*, Pathianin Juda-te chu an ran vulh zînga a ða ða halral thilhlanaw rawn keng tûra a hrilhnaah khân kan hmu a: “‘Hnehchhuha in thil lâkte, a kebaite, a silawngte in rawn la a; chutianging in thilhlan chu in rawn la a; chûng chu in kut ata ka pawm dâwn em ni?’ LALPA chuan a ti” (*Mal. 1:13*). Eng vângin nge Pathian chuan a hnêna thilhlan tûr kan ken chu a ða chauh ni ngei se a tih le? A chhan chu kan thil duh ber berte a hnêna kawlfîr ngam tûra min duh vâng a ni. I nunah khân eng thilte nge thlah har i tih ber le? Engtinge chûng thilte chu Pathian hnênah i hlan theih ang?
- ❷ Isua ’n temple chhiah pêk leh pêk loh thu-a an inhniala a chin fel dân kha ngaihtuah la. Boruak tisosâng zâwng ni lovin, a tiziaawm tûr zâwng zâwkin thil a kalpui a. Hei hian kan ni tin nuna buaina lo thleng ðhînte chin fel dân tûr thu-ah eng thil nge min zirtîr le? Engtin nge ðawng hun leh ngawih chuh hun i hriat theih ang?

ZIRLAI 9-NA

MAY 21–27, 2016

THINLUNGIN A DUH BERTE (ISUA THU ZIRTÎR DANGTE)

CHÂNGVAWN: “Chumi lai tak chuan zirtîrte chu Isua hnênah
an lo kal a, ‘Vân ramah tu nge ropui ber ang le?’ an ti a”
(*Matthaia 18:1*)

SABBATH CHAWHNU

MAY 21

Chhiar tûrte: *Thuhriltu 9:10; Matthaia 18:1–4; 18:21–35; 19:16–30; Galatia 3:21, 22.*

MAIHRINGTE hi kan bula thil awmte leh kan hnam tih dânte’ n a chher chhuah kan ni hlawm vek mai a. Hêngte hian kan thil ngaihhlut zâwng te, rin dân te, leh ngaihdân te nasa takin a kaihruai a. Khawpui lian taka sei lian i ni emaw, thingtlâng khaw te reuh tê, tui thianghlim in tûr pawh a awm mumal lohna ațanga lo kal pawh ni mah la he thu hi chu a dik tho ang: in hnam nunphung, i seilenna khaw/vêng tih dân te chuan tûna i nih ang kha i nihtîr che a ni. Hmun dang, khaw danga i kal thei a nih pawhin i lo seilenpui tawh tih dân leh nunphung te chuan i thih hma lo chu nangmahah hnûhmâ a nei chhunzawm zêl tawh ang.

Vânduaithlâk takin, kan lo seilena khaw tih dânte leh hnam nunphungte zînga a tam zâwk hi chu Pathian ram dânte nêna inkalh tlângpui tlat mai a. Eng pawh ni se, he khawvêl hi suala tlu tawh a ni miau mai a, a ngaihhlutzâwng, dik leh ța ni-a a hriat, leh a tih dân phung te hian suala tlu tawh a nihzia chu a tilang țin. Chumi ni lo chu thil dang eng nge tihlan theih a neih chuan ang le? Kan hnam tih dân phung leh kan khaw/vêng tih dân te’ n min chiah hneh hlawm êm avângin Pathian ram dânte’ na hna an thawh dân phung chu kan hmu hlei thei țin lo bawk.

Kan thinlunga Pathian hnathawh chuan Pathian ramin a ngaihhlutzâwng te, dik leh ța a tih te, leh tehfung a hman te chu min kawhmuh a. Chûngte chu kan lo chawr chhuahna leh

seilenna hmunin a ngaihhlutzâwng, dik leh ðha a tih, leh tehfung a hmante nêh chuan a ìnpersan ðhîn hle a ni.

SUNDAY

MAY 22

Inngaithlâwmna ropuizia

Ropuina ngaisâng lo tu nge awm? Mi ropui tak nih duh lo emaw, thil ropui tak eng eng emaw tih duh lo pawh tu nge awm le? Ropui duhna chu mahni hmasialna emaw, mahni chauh inngaihtuahna emaw, mi chungah invaivung châkna rilru a tanga lo chhuak a ni vek kher chuang lo thei. I thil tih apiang chu nangma theih tâwka ðhaa tih i duhna a tanga lo awm ve mai pawh a ni thei a, i thil tih chuan mi dangte chungah malsâwmna a thlen i beisei vâng ti pawh i ni thei tho bawh (*Thuh. 9:10*).

Kan buaina ni ta ber erawh chu “ropuina” chu eng nge ni tih hrilhfiah kan tum dânah a ni. Suala tlu tawh kan rilru hi chuan he thu hi Pathian thlîr dân nêna inang lo lutukin a hre leh tlat mai zêl a nih hi.

***Matthaia 18:1-4* chhiar la. Isua'n ropuina dik tak a sawi chu eng nge ni a, chu chu keimahni nun ðheuhva kan hman theihna tûrin engtin nge kan lo hriatthiam ang?**

Ropuina dik tak chu eng nge ni tih hrilhfiah nân Isua chuan naupang pakhat ko chhuakin, a hmaah a dintîr a: “Tû pawh he naupang tê anga inngaitlâwm apiang chu vân ramah mi ropui ber a ni ang” tiin a sawi ta a (*châng 4-na*). Isua hian thuhrlitu ropui tak nih chungchâng emaw, sumdâwng hausa tak nih thu emaw, mahni neih ui miah lova mi dangte tâna rawngbâwltu ropui tak nih thu emaw pawh a sawi lo. Pathian ngaiha ropuina chu pâwn lam lang theia kan thil tih hi ni lovin, kan rilru-a thil awm zâwk chu a ni a, kan rilru-a thil awm chuan pâwn lam lang theia kan thil tih hi a nghawng ðhîn a ni tih erawh thil Chiang sa a ni.

Isua hian ropuina tih awmzia chu khawvêla mihring tam zâwkte hrilhfiah dân ang ni lovin a hrilhfiah a ni tih hria ila. Aw le, zîngah kan tho va, “Ropuina kan duh ber chu naupang tê anga inngaitlâwm hi a ni e,” ti thîn tu nge awm le? Chutiang nih tum te chu ropuina kan lo hriat dân nêna a inpersan lutuk tlat; mahse a inpersen chhan chu khawvêl dân, ngaihdân, leh ngaihtuahna te’n kan rilru tihhmêlhem nasat tawh êm vâng a ni.

Naupang tê anga inngaitlâwm tih chu eng nge ni a awmzia ni rêng rêng le? Kan inngaitlâwm a ni tih a lanna tûr pakhat chu thu kan âwihna, keimahni duhzâwng âia Pathian Thu kan dah pawimawh hmasakna hi a ni. Nung kawng dik lo i zawh chhan chu nangma kawng zawh i thlan vâng a ni a. Chumi chin fel dân chu awl tê a ni: inngaitlâwm la, a Thu chu âwihin Pathian hnênah kîr leh mai rawh. Evi leh Adama te pawh kha lo inngaitlâwm ta se chuan سوال an tlu lêk lo tûr a nia. Nunna thing leh a chhia leh a tha hriatna thing te kha huan lai taka awm ve ve an ni tih kan hria a. Nunna leh thihna hi a inhlat lo fo rêng a ni. Kan inngaitlâwm a nih phawt chuan nunna thing zâwk chu kan thlang ngei ang tih a Chiang hle.

Pathian Thu nêna inrem lo khawvêl ngaihtuahate leh ngaihdântê nêna kan inzawm avâng chauha ngaihtuahna leh ngaihdân dang kan putte chu engte hi nge ni? I chhâna chu Sabbath ni-in in class-ah i sawi chhuak dâwn nia.

THAWHTANNI

MAY 23

Ngaihdamna ropuizia

Suala mihringte an tlûkna-in nghawng a neihte zînga a chhe ber pakhat chu mi dangte nêna kan inlaichîn tawnnah hian a lo lang chhuak thîn a. Adama’n a thil tihsualah a nupui Evi mawhpawh a tum (*Gen. 3:12*) aţang tawha tûn hun thleng hian mihringte hi chu mi hrang hrangte inbeih tawnnâ-in tichhia-in a la tihniam char char mai zawng a nih hi. Vânduaitlâkin, hêng inbeihnate hi khawvêl

thilah chauh ni lovin, kohhran huang chhûngah leh zêl pawh a thlêng mêk a ni.

Matthaia 18:15-35 chhiar la. Hetah hian eng thu nge Isua'n min hrilh? Mahse, eng vângin nge a thu sawite chu kan zawm loh fo si le?

I han sawi chiang law law teh ang hmiang: kan mihringpuite hi hmaichhana an thil tih dik loh hrilh âi chuan, hnung lam aṭanga an ṭhat lohna sawi zui mai hi awl kan ti tlâng hle a. Chu tak chu kan tih duh loh chhan a ni bawk. Isua chuan kan chung a thil tisualtute leh min hliamtute chu hmaichhanah bia a, kan inlaichînna chhe tawh chu a tuam dam leh dân kawng zawng tûrin min zirtîr a. Chutianga kan ti chung pawha min lo ngaithla duh lo a nih chuan, hetiang hian tih leh tûr a ni: “Mi pahnih emaw, pathum emaw ka hmînga an awm khâwmna hmunah chuan, an zîngah ka awm ṭhîn a ni” (*Mat. 18:20, NKJV*). He thu hi eng ang boruak hnuaia sawi nge a nih ngaihtuah la; zirtîr nih chungchâng leh Pathian hnêna mi dangte hruai kîr leh thu a ni (he châng hi kan lo hriat ṭhan dân âia zau zâwkin kan hrilhfiah a ni tih hria ila).

Isua chuan Pathian hnêna ringtu hruai kîr leh a nih theih nâna mi tlêm tê an kal khâwm châng hian an zîngah Thlarau Thianghlim a awm ṭhîn thu a sawi a. Hei hi Tlanna hnahnawh mâwi êm êm mai chu a ni. Chu chu inngaitlâwm tak chung a thil ṭha tihna leh min lo tina tawhtute hmaichhana biakna-in a inṭan ṭhîn a. Hei pawh hi a ti ṭhîntute ropuina tilangtu dang pakhat a ni ngâl bawk a ni.

Matthaia 18:21-35 chhiar leh la. Isua thusawi pawimawh tak mai chu eng nge ni?

Isua'n “vawi sarîh hmun sawmsarîh” thleng ngaidam tûra a hrilh hian, a sawi tum tak zâwk chu kan chung a thil tisualtute chu tâwpin tai awm lovin kan ngaidâm tûr a ni a tihna a ni. Isua hian ngaidamna hi a ngai pawimawh êm êm mai a, mi kan ngaihdam

hian kan ngaihdamate tân chauh pawh ni bîk lovin, keimahni tân ngei pawh a tha êm êm a ni. Chutiang chu a nihzia tihlan nâna tehkhin thu a sawi hi han en mah teh. Thil tam takah ngaihdam kan ni thei a; ngaihdamna hi chanchin tha nihphung pawh a ni rêng bawk (*Exod. 32:32; Tirh. 5:31; Kol. 1:14 te hi chhiar la*); mahse Pathianin keimahni min ngaidam anga mi dangte kan ngaidam ve si lo a nih chuan a nghawng râpthlâk tak chu kan tuar thei a ni tih i hria ang u.

Eng vângin nge Kraws leh Kraws zâra ngaihdamna kan chan te chu kan thlîr reng thîn a pawimawh viau le? Pathian chu i tân Kraws-ah a thî a, a chhan pawh ngaihdamna i chan theih nân a ni. Chuti a nih chuan engtin nge mi dangte pawh ngaihdam ve dân kawng i zawn ang? I chung a thil lo tvisual tawhtute ngaihdam chu thil theih miah loh tûr niin lang mah se, i tum tho dâwn lo'm ni?

THAWHLEHNI

MAY 24

Thinlungin a duh berte chu

***Matthaia 19:16-30* chhiar la. Keini Thuthlung Thar huna Kristiante hian he thawnthu hi engtiangin nge kan lo thlîr ve. Keimahni tân theuh eng zir laite nge kan zir chhuah theih awm le?**

He pa chanchin hi chipchiar takin min hrilh hran lo mah se, thil pawimawh tak tak tlêm azâwng chu kan hmu thei tho va. Mî hausa tak a ni a, rorêltu a ni a (*Luka 18:18 en la*), Pathian dân zawm kawnga duh fîr tak niin a lang bawk. Tîn, a nunah tlâkchham lian tak eng emaw a nei tih a inhria tih pawh kan hre thei a. Martin Luther-a chanchin te pawh kha tlêm azâwng chu min hriat chhuahtîr a ni. Martin Luther-a kha mite hmuh dân chuan puithiam a ni a; mahse a nun chhûngrilah erawh a tuihâl a, chhandam nih inhriatna pawh a nei ngam lo rêng rêng. Hêng mi

pahnithe hian anmahni leh Pathian inkâra kak zau tak leh thûk tak awm chu pâwn lam lang theia a thil ̣a tihte chuan a chhûng khat zo lo a ni tih an hre ve ve a ni.

“He rorêltu pa hian ama felna a chhuang hle a. Tlâkchham a neih rêng a inhre lo; mahse a nun tuihâlna erawh a reh thei si lo va. A thil neih loh, a neih ngei ngai si eng emaw a awm a ni tih a hria a. Isua hian naupang tê tê-te mal a sâwm ang khân malsâwm ve-in, a nun tuihâl chu a tihrehsak thei ang em?”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 499.

Mi ̣henkhat chuan he thawnthu-ah hian Isua chuan kan thil ̣a tih avângin chatuan nunna kan dawng dâwn tih a zirtîr niin an sawi ̣hîn a. Matthaia 19:17-ah pawh Isua chuan, “Nunnaah i lût duh a nih chuan thupêkte chu zâwm mai rawh” (NIV) tih thu a lo sawi ve tho bawk si. He châng hi chumi chungchâng sawina awm chhun chu ni se chuan, chutianging lo ngai ta pawh ni se an mawh lo vang. Mahse châng dang tam tak, a bîkin Paula lehkhathawnte hi chuan dânin min chhandam lo va, chhandam ngai kan nihzia min hriattîr mai zâwk thu an sawi vek thung (*Rom 3:28; Gal. 3:21, 22; Rom 7:7 en la*).

Chuvângin he tlangvâl pawh hi Isua hian a thil tih mêkte âi chuan eng nge a mamawh chu ni tih hre zâwk tûrin a zirtîr ni ngeiin a lang. A thuhrimin dân zawmna ngawr ngawr chuan min chhandam thei ni se chuan, he pa pawh hian chhandamna chu a chang daih tawh tûr a nia, amah hi dân zâwm ̣a tak a ni si a. Chanchin ̣a chuan thinlung a luhchilh a ngai a, thlarauvin a ngaih lut takte chu a zuk chhun siah a ngai a, Pathian nêna inlaichînna ̣a tak kan neih theihna dâlthu thil rêng rêngte chu kan thlah vek a ngai a ni. He pa chungchângah bîk hi chuan a sum leh pai kha a ni a. Isua chuan mi hausa tâna chhandam nih harsat tûrzia a hria a; mahse he tlangvâl hausa nêna an inbiak hnu lawk hian mi hausa tân pawh chhandamna chan theih a nihzia Luka chuan a lo ziak ve leh tho a ni (*Luka 19:1–10 en la*).

Mi hausa tak i ni a, tlangvâl hausa-in Isua a zawhna thu tho hi zâwt ve ta la, eng thu nge a hrilh che i rin? I chhânna chuan engte nge a kawh tih ngun takin ngaihtuah zui ang che.

NILAINI

MAY 25

Keini'n eng nge kan chan ve dâwn?

Tlangvâl hausa nêna an inbiak hnu hian eng thil nge thleng zui le?

“Tichuan, Petera'n a chhâng a, a hnênah, ‘En teh, keini hian engkim kalsanin kan zui che a ni a. Chuti a nih chuan, eng nge chan ve ang le?’ tiin a zâwt a” (*Mat. 19:27, NKJV*).

He zawhna hi eng vânga zâwt ngawt nge a nih tih kan hre lo va; mahse tlangvâl hausa-in Isua a kalsan ta mai khân a tizâwt châk ta riau pawh a ni ang e. Petera thil sawi awmzia ni-a lang chu: he pa leh mi dang, Isua hnâwl tawhtute emaw, a bula lo chêng ve reng tawh thîn, mahse amah kalsan leh tate ang lo takin amah leh zirtîr dangte hi chuan a tân an thil neih zawng zawng an kalsan a. Thil tam tak a chên tawh chungin a lakah an la rinawm reng baw a. Tichuan, *Eng lâwmman nge min pêk ve dâwn le?* tiin a zâwt ta pawng mai a ni.

Tûnlai mite thlîrna aţang chuan he zawhna hi zirtîrte rilru sakzia leh thlarau lama an ngawng chhahzia a lan chianna dang pakhat angin kan hmu ngei ang (a dikna chin pawh a awm ve tho baw a). A lehlamah thung chuan, Petera thil zawh hi zawh âwm ve rêng a ni tlat. Isua a zui avânga lâwmman a dawn tûr chu a hre châk lo bîk ang em ni?

He khawvêlah hi chuan nun a harsa a, mi hausa tak takte pawh hian hrehawm tih ram ram châng an ngah ve hle thîn tho. Kan zavai hian chhiatna, beidawna, leh thil sual kan tih avânga natna te kan tuar vek a. Kum 1800 chho vêl khân Italy rama mi fîng pakhat, Giacomo Leopardi-a chuan mihringte nun chu hlimlohna-in a hlih hnehzia a lo ziak a, “mihring hian nun hi eng

nge ni tih a hriat theih chhông chuan lâwm lohna leh natna pawh a hre tel reng ang” tiin a sawi e an ti.

Mihring nunah hian beih ngial ngai khawpa thil harsa a thleng fo thîn a. Chuvângin Petera’ a zawhna pawh hi zawh âwm tak a ni rêng a ni. *Kan nun hi a harsa hle mai si a, Isua kan zui avâng hian eng hamthatna nge kan dawn ang? Isua’n min phût ang hian lo nung ta ila, eng thil nge beisei lêt theih kan neih le?*

He zawhna hi engtin nge Isua’n a chhân le? (*Mat. 19:28-20:16 en la*).

Isua hian Petera kha mahni hma a sial vâng emaw, chutiang lam hawi rilru a put vâng emaw-in a hau miah lo tih hi lo hria la. A hmasa berin chhânna tumtlang ang reng tak a pe phawt a, chutah grep huana inhlawhfate leh an hlawh chungchâng tehkhin thu a hrih zui leh ta a ni. Kum tam tak kal ta aţang khân he tehkhin thu awmzia hi eng nge ni tih sawi ho a lo ni tawh thîn a, a sawi tum tak chu a chiang sa reng mai: Isua’n pêk min tiam tawh chu min pe ngei dawn tih hi a ni.

Mi tu emaw-in, “Isua rawng ka bâwl avâng hian eng nge kan ve chan dawn?” tiin zâwt ta che se la, eng nge i chhânna ni ang?

NINGANI

MAY 26

“Kan thei ang”

Vawiina Jakoba leh Johana te unau (an nu pawh telin) chanchin kan sawi tûr hi a nihna dik tak hre tûrin *Luka 9:51-56* chhiar hmasa phawt ang che. He thil hi Jerusalem lama Isua leh a zirtîrte kal an tum lai vêla thleng a ni a, chu chu Jakoba leh Johana te’n Isua’n a lalram a din hun a dinglam leh vei lama thut ve a dîl hmâ deuh a ni bawk.

Matthaia 20:20-27 chhiar la. Luka 9:51-56 hian Jakoba leh Johana te kha engtiang chiahin Isua dinglam leh veilama thut an inpeih tih min hrilh le?

“Khawpui ri fate” ti-a an sawi mai thih Jakoba leh Johana te unau hian, khatia chanchin tha hril tura tirh chhuah an nih hnu pawh khân an chhehvêla mi awmte chhandam an nih ve theihna tûr ai chuan anmahni hmâkhua ringawt an la ngaihtuah a ni tih a chiang hle a. He thawnthu hi nimin lama kan hmuh tawh, Petera’n Isua an zui avânga an chan tûr chungchâng a zawh nêh khân a inna lai a awm.

Heti laia Isua chhânna hi ngun takin lo en mah teh: “In dîl chu in hre lo va ni. Ka no in tûr chu in in thei em ni? Baptisma ka chan tûr pawh chu in chang ve thei dâwn em ni?” tiin (*Mat. 20:22*, NKJV). Tawngkam dangin sawi ta ila, nakîna Isua ropuina chu tawmpui ve tûrte chuan a tawrhna leh a thihna te an tawmpui hmasak phawt a ngai tihna a ni a, chu chu a thlen an rin loh leh an inpeih lohna lam tak a lo ni si. “Kan thei ang” (*Mat. 20:22*) ti-a an chhâng thlarawk mai hian a thusawite chu an hriatthiam lohzia a tilang a. Mahse hriatthiam erawh a la zir dâwn tho a ni.

Thil inkâwlkalh tak mai a lo lang a, chu chu keini pawhin kan ngaihtuah ngun hle a ngai ang. Nimin zirlaia kan hmuh tawh ang khân, Isua kan zui a nih chuan thil ropui tak tak pêk tiam kan ni a, “chatuan nunna” hial pawh kan chang dâwn a ni (*Mat. 19:29*). Chutih rualin, he khawvêlah hi chuan Isua zui chu chânna-in a zui thih a ni tih Bible-in chiang takin a sawi a, a châng pheih chuan a namai lo thih hle. Amah Isua ngei hian Petera chu martara a la thih tûr thu a hrilh nghe nghe baw a (*Joh. 21:18, 19 en la*). Hun kal tawhte kan thlir kîr chuan ringtu tam tak chu Isua an zui avângin thah an lo ni tawh a ni tih kan hria ang, tûnlai hunah pawh hian Isua zui avânga an thil neihte leh an nun ngei pawh chhân eng emaw zât an awm a ni. Dik takin sawi ta ila, Lalpa kan zui avânga engmah chhân kan la

nei ve loh a nih ngat chuan ka rinna kawngah hian thil dik lo a awm em ni aw, ti-a kan inzawh a tha hle zâwk âwm e. A man kan pêk chu eng pawh lo ni se, chatuan nunna nêna tehkhin râlah chuan a tlâwm hle tho ang.

Krista i zui avângin eng thil nge i lo chân ve tawh? I chhânna-in a kawhte chu ngun takin ngaituah ang che?

ZIRTÂWPNI

MAY 27

Ngaituah zui tûr: Hmân aţang tawhin mi thenkhat chuan “leilung dân” ti-a an sawi mai thin hi sawi vâwng teh an tum thin a. Sawi dân hrang hrang chu awm tho bawk mah se, an sawi ber chu leilunga dân awm sate aţang hian kan thil tihna kawng hrang hranga min kaihruaitu tûr thatna dân kan hre thei a ni tih hi a ni. Kawng khata ngaihtuah chuan keini Kristiante hian leilung dânte hi Pathian “Lehkhabu Pahnihna” a ni tih kan pawm avângin, hei hi chu a dikna chen chu a awm ve tho tih kan pawm thei ang a.

Entûr nân, *Rom 1:18-32*-ah chuan Paula pawhin leilung awm dân aţang hian mihringte'n Pathian chu a awm ngei a ni tih an hriat thei thu a lo sawi ve a.

Chutih rual chuan he khawvêl hi chu suala tlu tawh a ni miau a, leilung dânte pawh chu suala tlu tawh ngaihtuahna, rilru khawlo tak hmangin kan thlîr tlat mai a ni. Chuvângin leilung dân aţang ringawta thil kan teh dâwn a nih chuan thil dik leh dik lo kan thliar fiah tak tak thei ngai lo vang. Entûr nân lo sawi ila, mihring piang tawh zînga mi fîng leh ropui ber pakhat Aristotle-a pawh khân leilung dân ni-a a hriat aţangin sal neih a pawl loh thu a sawi mauh mai nia! A ngaihdân chuan leilung hian mi chi hnih a sawi a, pakhat chu mi dangte âia hniam zâwk a ni a, mihringte âia ramsate an hnuaihning zâwk ang chiah hi a ni a ti. Chutiang mite tân chuan sal nih chu a tha hle zâwk niin a sawi bawk. Hei hi khawvêl dânte, ngaihhlut zâwngte, leh ngaihtuahnte chu Pathian lalram dânte nêna a inkalhia a lanna tam takte zînga

pakhat a ni. Chuvâng tak chuan kan pianna hmun leh seilenna ram chu eng pawh lo ni se, Pathian Thu kan zir a, chuta tanga kan nun kaihruaitu tûr thatna dân te, ngaihhlut zâwng tûr dik tak te, leh ngaihtuahna dik te kan char chuah a tûl tak zet a. Chumi lo chu thil dang rintlâk pakhat mah a awm lo.

Sawi ho tûrte:

- ① Isua chuan kan chung a thil tisualtute ngaidâm thîn tûrin min duh a. Hetah hian keimahni chhûngkaw member-te pawh an tel vek a ni. I laichîn hnai tak tu emaw, nangmah lo tina tawhtute kha ngaihtuah la. I rilru chu a la na reng tho mai thei a, mahse engtin nge amah i ngaihdam theihna tûrin thil i tih ang?
- ② In class-ah khân Sunday zirlai zawhna, in khawtlângin a ngaihhlut zâwng thilte leh Bible thute a inkalh a nih chuan engtia tih tûr nge tih chungchâng kha sawi ho leh ula. Hetianga inkalhte hi keini Kristiante hian engtin nge kan chin fel ang le?
- ③ Ropuina chu naupang tê-te anga inngaihtlâwmna hi a ni tih thu hi ngun takin ngaihtuah la. Hei hi keini Kristiante tân eng nge a awmzia ni le?
- ④ Keini Seventh-day Adventist-te hi chuan Pathian dân–Thu Pêk Sâwm hi zawm a tûl niin ka hria a, kan hre dik rêng bawk a ni. Mahse tângvâl hausa thawnthu khân pâwm lam lang theia Pathian dân zawm chu pawimawh viau tho mah se a tâwk zo lo va, Kristian dik tak ni tûr chuan Pathian dân zawm bâk pawh thil dang tam tak a la awm a ni tih engtin nge min hrilh le?

* * *

JERUSLALEM-AH ISUA A KAL

CHÂNGVAWN: “Pathian Lehkhaa, ‘In satute lung duh loh kha, chu ngei chu a kila lung tangkai ber a lo ni ta. Chu chu LALPA tih a ni a, kan mithmuhah a mak a ni,’ tih hi in chhiar ngai lo vem ni?” (*Matthaia 21:42*).

SABBATH CHAWHNU

MAY 28

Chhiar tûrte: *Zakaria 9:9; Matthaia 21:1–46; 22:1–15; Tirhkohte 6:7; Rom 4:13–16; Thupuan 14:7–12.*

MATTHAIA 20:20, 28-ah chuan Isua’n ti hian a sawi a: “Tû pawh in zînga hmasa ber nih châk apiang chu in bâwihah awm rawh se—Mihring Fapa hi rawngbawlsaka awma tûr ni lovin, rawngbâwl tûr zâwkin a lo kal a, mi tam tak tlan nâna a nunna pe tûrin a lo kal a ni” (NKJV). Hetah hian Isua, chatuan Pathian, thil engkim Siamtu chu he leiah hian chhiahhlawh anga khawsa thînin, suala bo tawh te, damlo te, leh amah mamawhtu te rawng a bâwlsak thîn a. Chuti chungin mi tam tak chuan amah an la hmuhsit êm êm tho nia. A va inngaitlâwm tehlu ngai êm! A inphahhniamna hi engtiang fakau nasa nge ni tih chu kan hrethiam vek lo zâwk hial ang.

Chhiahhlawh dinhmuna a rawn ding duh mai pawh hi kan tân chuan hriatthiam phâk bâk a ni tawh a; mahse chu âia la mak leh zual chu a la awm cheu. Chatuan Pathian ngei mai chuan he leia a lo kal chhan ber chu hetiang hian a sawi a: “mi tam tak tlan nâna a nunna pe tûrin” a lo kal a ni. He mahni inphatna, inngaitlâwmna hian vântirhkohte pawhin thlîr an châk êm êm (*1 Pet. 1:12*) thil mak tak hmangin a vâwrtâwp a thleng dâwn a—Kraws-ah khenbeh a ni ang.

Tûn kêr zirlai hian Jerusalem-a Isua a lo kal tuma a thil tih langsar deuh deuh te leh a thu zirtîrte chu min thlîrpui dâwn a. Amaherawhchu, mi tam takte beisei leh duh dân anga lallukhum

khumtîra awm tûr ni lovin, “amahah chuan Pathian felna kan lo nih theihna tûrin. . . keimahni avângin suaia siam” a ni zâwk dâwn a ni (*2 Kor. 5:21*).

SUNDAY

MAY 29

A lo kal tûr thu hrilhlâwk a ni

Juda-te chu kum 70 chhûng zet Babulon sala an tân hnu-in Jerusalem lamah an kîr leh òan ta a. An Pathian biak in chhe tawh an sa òa leh tûr chu an phûr tlang hle mai; mahse a lungphûmte an han phûm chuan Solomona sak Pathian biak in ropuizia leh mawizia hre pha chinte chu an hnual hle mai thung a, tân òuma an sak tûr hi chuan a nê pawh a ek pha dâwn lo niin an hria. Chuvâng chuan an òap ta vak mak mai a ni âwm e (*Ezra 3:12*).

Mipuite chuan an zînga mi pahnih lo ding chhuakte aţangin an beisei loh deuh mai fuihna thu chu an dawng ta a, chu mite chu: zâwlnei putar tawh tak Haggaiia leh la tlangvâl ve deuh hlek Zakaria te an ni. Haggaiia chuan Solomona sak temple ropuina dik tak chu a satu Solomona emaw, mi dang tu emaw-in a thlen a ni lo tih mipuite chu a hrilh a. A thuhrimin kha temple kha Solomona temple pawh a ni lo va, Pathian temple zâwk a ni. Ti hian Haggaiia chuan a sawi a: “Engkimtithei LALPA’N a sawi chu hei hi a ni, ‘Tûn aţanga rei lo tê-ah hian vante leh lei te, tuipei te leh khawmual te hi ka sâwinghîng leh dâwn a. Hnam zawng zawngte chu ka sâwinghîng ang a, hnam zawng zawngte duhzâwng chu a lo thleng bawng ang, he in hi ropuina-in ka tikhat dâwn a ni,’ Engkimtithei LALPA chuan a ti. ‘Tangkarua hi ka ta a ni a, rangkachak pawh hi ka ta a ni’ tiin Engkimtithei LALPA chuan a puang a. ‘He in ropuina hi in hmasa zâwk ropuina âi khân a nasa dâwn a ni’ tiin Engkimtithei LALPA chuan a sawi” (*Hag. 2:6–9, NIV*).

Zâwlnei Zakaria thusawi pheih hi chuan beiseina a pe tam lehual hle a ni: “Aw Zion fanu, nasa takin hlim la; Aw Jerusalem

fanu, au chhuak rawh; En teh, i lal chu i hnênah a lo kal e. Ani chu mi dik leh chhandamna nei a, inngaitlâwm takin sabengtung chungah a rawn chuang a, sabengtung no chung ngeiah chuan” (*Zach. 9:9*, NKJV).

Engtiangin nge hêng hrilhlâwkna ropui tak takte hi *Matthaia 21:1-11*-a Isua Jerusalem-a a luh tûr thu sawina a lo nih le?

“Krista chuan Juda lalte’n khawpui a luh dâwna an tih dân ang chuan a rawn ti ve a. A chuanna ran angah hian Israel lalte pawh kha an lo chuang ve t̄hîn a, hrilhlâwkna pawhin a rama Messia a lo kal hunah chuan ran chungah a lo chuang dâwn a ni tih thu a lo sawi rêng a ni. Ran chungah a chuang fel chauh tih chuan hnehna hlado chhama mipui au thâwm chuan chu lai vêl boruak chu a luah khat nghâl vek a. Mipuite chuan Messia ni-a pawmin an Lalah an puang a. Hetianga amah an chawimawina ang hi tûn hmâ chuan la pawm ngai lo mah se, tûn tûm chu a pawm ve tlat. Zirt̄rte lah chuan an thil beiseite chu a takin a lothleng dâwn ta a, a lalthutthlêng chu a din ngei dâwn tawh ni-ah an lo ngai ve hmiah bawk. Mipuite pawh chuan an zalenna hun tûr chu a thleng mai dâwn niin a ngai a. An mitthlâ-ahate chuan Jerusalem khawpui a t̄anga Rom sipaite ûm chhuah an ni lai te a lang uaih uaih a, Israel ram chu mahni ke-a ding (independent nation) a ni leh dâwn a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 548.

Pathian Lehkha thute lo thleng famkim zêl dân chu kan hmu tam tawh hle mai a; mahse a châng chuan mite hian a awmzia an hre lo t̄hîn tlat si. Ngaihdân nghet sa kan lo neih tlatna hian thudik a tipêngkâwi daih thei a ni tih hria-in, eng zirlaite nge heta t̄ang hian nan zir chhuah theih ang le? _____

Temple-ah Isua a kal

Suala mihringte an tlûk hnu lawk aţang khân Pathian chuan khawvêl hnêna chhandamna ruahman awmzia zirţirna kawng atân ran hmanga inthâwina hi a lo thlang tawh a. Chumi lo ring apiangte chuan chhandamna chu Messia lo kal tûr rinna avângin khawngaihna-in an dawng a (*Rom 4:13–16*). Hemi a dikzia a lanna Chiang tak chu Genesis 4-a Kaina leh Abela te chanchinah leh a hnu-a thil lungchhiatthlâk tak lo thleng zui taah khân kan hmu. Khatiang thil râpthlâk tak a lo thlenna chhan bulpui ber chu chibai bûk thu hla vâng a ni a (*Thup. 14:7–12*).

Chuvângin, Pathian a mite ni tûra Israel a thlan pawh khân “a tâna puithiam chî leh hnam thianghlim” ni tûrin a ko rêng a (*Exod. 19:6*), fiah leh Chiang lehzual zâwka chhandamna hrilhfiarna kawng atân biak bûk rawngbâwlna a dinsak baw k a ni. Thlalêra an awm laia puan ina siam biak bûk an hman aţanga Solomona temple, chumi hnu-ah Babulon aţanga an kîr leh hnu-a an sak temple pahnihna thleng khân chanchin ţha chu biak bûk rawngbâwlnaa chhinchhiahna leh hlimthla chi hrang hrangte hmangin puan chhuah a lo ni tawh ţîn a ni.

Amaherawhchu, temple leh a kaihhnawih serh leh sâng thil hrang hrangte kha Pathian aţanga lo chhuak vek chu ni tho mah se, a titu takte erawh chu suala tlu tawh mihringte an ni thung a. Mihringte tel ve tawhna rêng rêngah chuan thil dik lo eng emaw tal a awm zêl ţîn ang hian Pathianin suala tlu tawh khawvêl hnêna a hmangaihna leh a khawngaihna puanchhuah nâna a đin rawngbawlna thianghlimah meuh pawh hian thil dik lo tak a lo awm ve thuai mai a. Isua hunlai phei kha chuan puithiamte (rawngbawlna kutkentu ni tûra thlante ngei) duhâwmna leh pamhamna chuan âwihawm loh khawpin thil a tikhawlo hman tawh a, “mipui nâwlpuite mithmuhah phei chuan halral thilhlan hmanga rawngbâwlna chu nasa taka tikhawloh a nih tawh a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 567.

Matthaia 21:12-17 chhiar la. Hetah hian keini Pathian chibai bûktute tân eng zirlaite nge awm le?

Hmun dangah pawh a lo tih tawh thin dân ang bawkin Isua chuan a thil tihte chu a dik ngei a ni tih lantîr nân Pathian Lehkha thute a la chhuak leh a. Hei hian keini Lalpa hnung zuitute chuan Bible hi kan khawvêl thlîr dân kaihruaitu-ah leh thil dik leh dik lo tehfungah kan hmang ngei tûr a nihzia a tilang leh bawk a ni. Pathian Lehkha thute a lâk chhuah mai bâkah, mitdelte leh keibaite a tidam bawk a. Hêng thil zawng zawngte hian Pathian a nihzia leh Pathian tîrh a nihzia a nemnghet leh zual sauh a ni. Thil lungchhiatthlâk tak chu, hêngte hi Pathian a nihzia nemnghetu a ni tih hria a, a tâna lo inhawng ber tûr ni site chu amah bei nasa ber berah an tâng tlat mai hi a ni. Temple “enkawltu” leh “vênghimtu” an nihna anga an lei rosam leh dinhmun te chu chân an hlauh avângin temple rawngbawlna-in a kawh ber Isuaa chhandamna awm thu chu mi tam tak chuan a chân phah hlauh dâwn thung a ni.

Engtin nge he leia neih kan châkzâwngte hian thil pawimawh tak zâwk Isuaa chatuan nunna awm chu min chântîr loh nân kan invên fîmkhur theih ang le?

THAWHLEHNI

MAY 31

Rah chhuah lo

Isua'n temple a thianfai kha khawngaihna thiltih a ni a. Sumdâwnghote'n thil an zawrhna hmun kha Gentail-te tâna hmun an ruatah a ni a. Isua khân a in chu mi zawng zawng tâna tawngtaina in leh Pathian chibai bûkna hmun ni se a duh a ni.

Nimahsela temple a thianfai kha rorêlna thiltih pawh a ni tel tho bawk. Temple enkawltu puithiamte khân mi zawng zawng malsâwmtu tûr an nih theihna hun t̄ha tak chu an bawh pelh tawh a, an chungthu rêl nî tûr chu a hnai tawh hle bawk. Pathian tîrh a nihzia tihlan nâna Isua thil tih zawng zawngte chu an hmu vek tho chung a amah an la pawm duh lo cheu a nih chuan eng

thil dang nge thleng tawh chuang ang, an duhthlanna rahte chu an seng mai tûr a ni dâwn lo'm ni?

Matthaia 21:18-22 chhiar la. Isua'n theipui kûng ânchhia a lawhna leh temple a thenfaina te hian inzawmna a nei em?

Isua'n theipui kûng ânchhia a lawh kha Juda hnam hruaitu tam tak, a tâwp a tâwpa an tuh rah seng tate ang ni ve lo tûra mi dangte vaukhâna thu a ni a. Kan hriat reng tûr awm chu: he tehkhin thu hian sakhaw hruaitu zawng zawng a hmer fai vek chuang lo tih hi a ni. Dik tak pheï chuan sakhaw hruaitu tam tak khân Isua chu Messia a ni tih an pawm ve tho. "Tichuan Pathian thu chu a lo darh zêl a; Jerusalem-ah chuan nasa takin zirtîrte chu an lo pung ta a, puithiamte zînga tam tak pawhin rinna chu an lo âwih ve ta bawk" (*Tirh. 6:7, NKJV*). Amaherawhchu, theipui kûngin rah a chhuah miah lo ang hian temple rawngbawl na hrim hrim kha chuan rah ðha a chhuah miao loh avângin ðangkaina nei lovah siam a la ni thuai dâwn a ni.

He Isua thiltih leh a ðawngkam hman hriam tak te hian a rawngbawl chhûng zawnga a lo puan chhuah tawh khawngaihna leh Pathian hnêna mi dangte hruai ve duhna thinlung neih a ðuzia la zir chho mêk zirtîrte kha a ðhâwng ve hle chuan a rinawm. He Isua hi khawvêl thiam loh chantîr tûr ni lovin, tlan tûr zâwka lo kal a nih thu sawitu tho kha a ni a; "Mihring Fapa hi mite nunna tiboral tûr ni lovin, chhandam tûr zâwkin a lo kal a ni" (*Luka 9:56, NKJV*) tih thu sawitu Isua ngei kha a ni bawk. A rawngbawl na a thu sawite leh a thi tihte kha suala tlu tawh mihringte din thar lehna tûr vek a ni a, amaha nunna thar awm chu beiseia chang ngei bawk tûrin a duh êm êm ðhîn a ni. Chuvângin a thil tihte leh a ðawngkam hriam takte hian zirtîrte chu a barakhaih hle mai a, Matthaia pawhin a thil tihte chu "mak" an tih thu a sawi a nih kha.

Eng tikah emaw chuan mite hian Pathian khawngaihna leh lainatnate hi an la hnâwl fithla ðhak dâwn a ni tih chu thil

chiang sa a ni (*Gen. 6:13, 15:16, 19:24; Thup. 22:11*). **Mahse an chungthu leh keimahni chungthu ngei pawh a ni ang chu, rêltu tûr chu keini hi ni lovin, Pathian zâwk a ni tih hriat hi eng vânga pawimawh êm êm nge a nih le?**

NILAINI
Lung chu

JUNE 1

Ni rei lo tê chauh dam tawh tûr ni ta ang le, engtiangin nge i hun la neihte chu i hman ang? Isua'n a hun hnuhnûng a hman dân pakhat chu a ngaithlatute nuna nghawng thûk tak nei zui reng tûr thawnthute sawi nân a ni.

Matthaia 21:33-46 chhiar la. Hêngte hian tute nge a entîr hlawm le?

Lo neitu: _____

Lo enkawltute: _____

Bâwihte: _____

Lo neitu fapa: _____

Isua'n *Sâm 118:22, 23* thu a lâk chhuah dân hi lo chîk la. In satute'n a hnâwl hnu lung chungchâng a sawi hian Israel-te chanchina thil thleng pakhat a kâwk a. Chu thil thleng chuan temple hmasa zâwk an sak lai vêl nêh khân inzawmna a nei. Solomona temple sak a nih khân, a hungna tûr lung hrawl tak takte leh a lumphûm tûrte chu lung lâkna hmunah (quarry) an chher sa vek pawt a. A remna tûr hmuna an rawn thlen hnu hi chuan lungchherna hmanrua engmah rawih tawh tûr a ni lo va, thîrkhen leh tuboh rî pawh hriat a ni tawh tûr a ni lo bawk. Hnathawktute chuan a awmna tûr hmun t̄heuhah an rem tawh mai dâwn a ni. A lungphûma hman atân chuan lung pakhat, pianhmang mak danglam deuh hlek hi an rawn la a. Mahse hnathawktute chuan a remna tûr hmun an hriat tlat loh avângin

an pawm thei ta lo. Hman ʔangkaina tûr a awm bawk si lova an hnathawhna dâla a lo awm ve reng avâng chuan hnawk an ti hle nghe nghe a, a sîrah chuan tu ma ngaihsak pawh hlawh lovin a let vêl ta mai mai a ni.

“Nimahsela, in satute’n a kila lung pawimawh ber ni tûr chu an han dah dâwn chuan, a lenzâwng leh nghehzâwnga a tâwk chiah, a pianhmang pawh a awmna tûr hmun nêna inrem thlap bawk si, leh namên lova rit pawh dâwl zo tûr lung chu an zawng a. . . . A tâwp a tâwpah chuan hun rei tak chhûng an lo ngaihsak tawh lo lung chu an va chhar leh hnuhnawh a. . . . Chu lung ngei mai chu lungsi takin an pawm ta a, a awmna tûr hmuna an ruatah chuan an dah chhin a, a lo inmil êm êm mai lehngâl a.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 576.

***Matthaia 21:44* kha chhiar nawn leh la. He lung nên hian inzawmna kan neih theih dân chi hnih a awm a: pakhat chu, lung chungah tla-in keimahni kan keh sawm ang; a dang leh chu keimahni chungah lung chu a rawn tla ang a, min delh per vek thung ang. Hêng thil pahnihte hi eng nge a danglamna? (*Sam 51:7 leh Dan. 2:34 chhiar la*).**

NINGANI

JUNE 2

Khawngaihna man

Bible-a chanchin thar ropui ropui deuh mai awm chu hmangaihnaa khat Pathian siam kan ni a, ani chuan kraws-a Isua inhlanna avâng khân sualna leh thihna lak ata tlân chhuah dân kawng min lo buatsaihsak daih tawh tih hi a ni. He thupui hi Bible-ah hian a inthlung chhuak dap a. Heti laia Isua tehkhin thu sawiah hian pawh kan hmu a ni.

***Matthaia 22:1-15* chhiar la. He tehkhin thu hian rinna avânga chhandam kan nih thu eng nge a sawi le?**

He tehkhin thu-in a zirtîr hi hriat a nuam lo hle tho nachungin, thil pawimawh tak tak a sawi a ni tih erawh kan hriat reng a pawimawh a, chu chu: mi tin hian chatuana nunna emaw, chatuana boralna emaw kan chang ðeuh dawn tih hi a ni a. Hei âia thil pawimawh dang hi eng nge awm chuang le?

Kraws chu kan han thlîr a, mihringte'n chhandamna an chan theih nâna Pathianin thil a chên chu kan han hmuh chiah hian hêng thilte thûkzia, zauzia, leh rilzia chu kan hmu thiam tûr a ni a. Pathiana mi nung pathumte zînga pakhat chuan sual laka Pathian thinur hremna ngei chu a zavaiin amahah a bel vek a. He thu hi chatuana kan zir tûr a nih si chuan, tûna kan rilru-in a la hrethiam tak tak thei lo pawh hi a mak vak hran chuang lo ve.

Chutiang chu a nih avângin, hêng thu khauh tak takte hi he tehkhin thu-ah hian kan hmu pawh a ni rêng bawk a. Pathian chuan inneihna ruai kîl tûra mi zawng zawng an lo kal vek theih nân ruahmanna a siam a (*Thup. 19:7*); chumi atâna thil tih ðul zawng zawngte chu a khawngaihna avângin a ti vek tawh bawk, hetiang a tih nâna a thil chên nasatzia chu eng tehkhin thu mahin a sawifah zo lo hial zâwk ang. Chuvângin inneihnaa kal tûra sâwmte'n "chhuanlam ho tê tê" an siam a, anmahni ðul an ti daih mai hlawm kha a runthlâk hle rêng a. Chu âi pawha la ða lo lehzial chu mi ðhenkhatte'n sâwmna thu thlentute an lo bei a, an lo tihlum hial kha a ni. Hetah zet hi chuan Pathian pawh a thinur ve hlê.

“Inneihna puan” tih hi eng nge ni a awmzia? *Thupuan 19:8.*

Puan/kawrfual tih chuan Krista felna a entîr a, chu felna chu mi thianghlimte nun leh thiltihah a lo lang chhuak ðhîn bawk. Inneihna puan si ve lo mi pakhat hian Kristian ni ve si, khawngaihna leh chhandamna pawh dawng ve vek ni-a inngai, mahse chanchin ða-in an nun leh an nungchang a thlâk danglamsak ve miah si lohte chu a entîr a. Sâwmna thu lo

pawmtute tân chuan, hautak hle mah se, thil tam tak buatsaih a ni a. Chutichuan, he tehkhin thu-in a lantîr ang hian, Pathian rama lût tak tak tûr chuan kawngkhâr bula va din mai bâk thil dang tam tak tih tûr a awm a ni tih a lang.

ZIRTÂWPNI

JUNE 3

Ngaihtuah zui tûr: London khawpuia chanchinbu pakhat chuan, a phêk hmasa berah: “Hmeichhe pakhat chu a chênna inah kum thum chhông zet thiin a awm tawh: Joyce-i ruhro chu a thuthlêng seiah hmuh a ni a, an va hmuh hian TV pawh a lo la in-on reng” tih thu hi a chuantîr a. (www.theguardian.com/film/2011/Oct/09/joyce-vincent-death-mystery-documentary). London khawpuia in pakhatah kum thum chhông zet a ruang a awm a; mahse tu ma’n a bo tih pawh an hre lo va maw? Tu ma’n a chanchin an rawn ngaihven lo va maw? Hetiang hi engtin nge a thlen theih zâwk, tûnlaiah te chuan inbiak pawhna kawng chi tinrêng kan neih tawh a ni si a. He chanchin hian chanchinbu-a chhuah a nih rual rualin khawvêl ram hrang hrang a dêng chhuak nghâl a, London khawpuia chêngte pheih chu a thâwng zual hle. Tu ma’n a bo a ni tih pawh an hriat lohvin engtin nge chutiang chen chen a lo awm theih? Aw le, chanchin tha beiseina leh thuthiam, leh man tam tak pêk avânga kan tâna chhandamna kawng lo inhawng ta te hi awm ta lo se chuan he London nu pakhat khawngaihthlâk tak chan ang hi kan chan tûr a ni mai dâwn a ni.

Dik tak pheih chuan a chan âi hian kan kan chan tûr chu a la chhe fê zâwk ang, a chhan chu kan thih aţanga kum thum hnu-ah chuan min rawn zawng hmu a, min rawn tahtu pawh kan nei ve kher lo thei a, kum maktaduai thum a ral leh hnu-ah pheih chuan kan nei lo leh zual ang. Tûnlaia science zir mite ngaihdân tlânglâwn takah chuan kan chênna lei leh vâw zawng zawng hi engtikah emaw chuan “The Cosmic Heat Death” ti-a an sawi mai avângin a thlêr chhe vek ang a, a boral vek dâwn a ni.

Kraws erawh chuan he ngaihdân hi a dik lo tih min hrihl ve thung a; chatuan atâna chimit hlen vang vang lovin, lei thar leh vân tharah chuan chatuan nunna changin kan chêng thei zâwk a. Chutiang taka hmabâk ropui chuan kan hmâah min hmuah avângin, Isua zâra kan chan tûr min dâl thei thilte leh mite chu engtin nge hnâwl zêl dân kan zir ang le?

Sawi ho tûrte:

- ❶ Thihna thiltihtheihzia leh beidawnthlâkzia ngaihtuah la, tin, thihna hneh tûr chuan mihringte hian tih theih kan neih lohzia pawh ngaihtuah tel bawk ang che. Kan tih theih ropui ber ni-a lang chu kan ruangte ãawih ral lo tûra vawn ãat hi a ni deuh mai a; mahse chu pawh chuan thihna chu a hneh thei chuang si lo. Motor hlui tawh tak, a engine siam ãa mang si lo va, a rawng kan hnawih thar ringawt ang deuh chauh hi a ni âwm e. Chutiang chu a nih avângin thihna min hnehsak nân chuan Pathian Fapa a thih a, a thawhleh bawk a lo ngai kher pawh hi a mak vak lo rêng a ni. Hei hian kan beiseite leh kan thurin zawng zawnga Kraws-in hmun pawimawh tak a chan dân eng nge min hrihl le?
- ❷ Isua felnaa inthuum a ãulzia kha ngun lehzualin ngaihtuah la. He thu pawimawh tak hi inbûk tâwk taka hriatthiamna chuan engtin nge khawngaihna tlâwm emaw, dân zawm avânga chhandam nih tumna emaw thangah âwk lo tûrin min vên a, eng vângin nge hêng ngaihdân firfiak tak pahnihte lakah hian kan invên fimkhur hle a ãul le?

* * *

NI HNUHNUNGA THIL THLENGTE

CHÂNGVAWN: “Tû pawh inngaihlu apiang an tlâwm ang a, tu pawh inngaitlâwm apiang chawimawiin an awm ang’ “
(*Matthaia 23:12*).

SABBATH CHAWHNU

JUNE 4

Chhiar tûrte: *Exodus 19:5, 6; Matthaia 23; 24; Johana 12:20–26; 14:1–4; 1 Thesalonika 4:16.*

ISUA lo kal lehna chu Kristiante rinna-in a vâwrtâwp a thlenna a ni ldâwn a. A lo kal ÷um khatna leh kraws-a a thihna te kha a lo kal lehna hmahruaitu a ni a. A lo kal ÷um khatna kha a thlen zet loh chuan, a ÷um hnihna hi thleng thei a ni lo; chutiang bawkin a ÷um hnihna tel lo chuan a ÷um khatna ngawt kha chu awmze nei lo mai a ni baw ang. A pahnih hian ÷hen hran theih loh tûra inzawm tlat a ni a, a thlen hun inang lo mah se, a tum erawh thuhmun a ni a, chu chu mihringte tlanna thlensak leh kumkhua atâna indona ropui tihtâwp hlen a ni. A lo kal ÷um khatna chu a thleng zo tawh a, a tih tûr pawh a hlen zo vek tawh baw; tûnah chuan a lo kal ÷um hnihna chu nghâkhlel takin kan thlîr mêk a nih hi.

Tûn kârah hian Matthai 23-a kan hmuh Isua'n an sualte sim a, amah chu chhandam an nih theihna tûr atâna an thil beisei theih awm chhun a ni tih hriaa pawm ve mai tûra Juda sakhaw hruaitu ÷henkhatte a sâwm thu kha kan thlîr ho dâwn a. Chumi zawhah *Matthaia 24* kan en leh ang a, a lo kal leh hmâa thil thleng tûrte chungchânga zirtîrte zawhna a chhân dân kan en zui leh nghâl ang. Hetah hian Isua chuan an mitthla tûr thil khûn tak a hrilh a, a lo kal leh hmaa thil thleng tûrte leh Jerusalem chhiatna chu a sawi zawm a ni.

Buaina leh harsatna chi hrang hrang, entîr nân, hêng–indona te, tàm tla te, leh inphatsanna te hi thleng ngei dâwn tho mah se, “Mihring Fapa hi thiltihtheihna leh ropuina nasa tak nêh vân

chhûm chungah a lo kal an hmu ang,” (*Mat. 24:30*) tih thuthiam pêk kan ni a. Tawngkam danga sawi chuan, harsatna leh lungngaihna te chu tâwk thîn bawk mah ila, lâwmna tûr chhan engkim kan nei vek tho a ni.

SUNDAY

JUNE 5

Inkaihruaina mitdelte

Kut chak tak leh bân phar meuha Israel fate Jerusalem-a hruai lûtту chu amah Isua ngei hi a ni a. Anni chu Aigupta ram ata mupui thlâa hruai chhuakin, a hnên a thlentîr a. “Khawvêl hnam zawng zawng zîngah hian ka tân ro thlan bîk in ni ang; khawvêl pum pui hi ka ta a ni si a; tichuan ka tân puithiam chi, hnam thianghlim in ni ang” tiin a hrilh bawk (*Exod. 19:5, 6*).

A awmzia chu, Isua’n Sinai tlângah khân Israel hnam chu nupuia neih a duh thu a lo sawi tawh a. Exodus 24-a kan hmuh dânin Israel hnam hruaitu leh upate chu “an han chho va: Israela Pathian chu an han hmu a; tin, a kehphah hnuai chu sapphir lungrem ang mai, a thianzia chu vân thiang vek ang mai hi a ni a. . . . tichuan Pathian chu an hmu a, an eiin an in ta hlawm a” (*Exod. 24:9–11*). Tlangvâlin nupui atâna a neih a duh leh hma hun hlimawm tak pêk a châk êm êm hmeichhe hnêna inhualna uain a hlui ang deuh hian Krista chuan a thuthlunna uian no chu Israel hnam hnênah a hlân a. Israel-te pawh chuan chu no chu lo pawmin, *Aw le, ram tiamah chuan nangma hova chên kumkhua kan duh e*, an lo ti ve ta bawk a.

Hêngte hi rilru-a ngaihtuah chungin *Matthaia 23* chhiar la. Israel hnam hruaitute hnêna Isua thusawi chu eng nge ni? Chu âia pawimawh zâwk tak chu, a zilhauna thute aţang hian eng zirlaite nge kan lo zir chhuah theih ang tih hi a ni a. An thil sual tih ang chu kan tih ve loh nân engtin nge kan tih ang?

Matthaia 23 thu hi Isua'n a hmangaih êm êm Israel-te chu inremlehna siampuia a sâwmna thu hnuhnûng ber a ni a. An thutlûkna chu a pawmsak a, tichuan a tâwpna atân an in – Pathian biak (temple) aṅang chuan a chhuakin, “En teh u, in in chu a ruaka hnuchhiah che u-in a awm ta” (*Mat. 23:38*) tiin a hrilh ta khawl mai a. Chutia Isua'n a chhuahsan tâkah chuan Pathian biak in chu a Lalpa'n anmahni a chhanchhuah tawhna hmun thlalêr ang mai khân chhia, ruak, leh rauhsan a lo ni ta a ni.

Chhandamna chanchina thil inthlâk danglamna ropui tak chu a thleng dâwn vêl mêk a ni a; mahse chu thil chu hêng hruaitute leh an bumna thu âwihtute zawng chuan an hmu thiam ve dâwn si lo. Chu tih laiin mi tam tak (Juda-te leh a hnu lawkah chuan Gentail-te pawh an ni ve leh a) chu Thlarau Thianghlim hruai theih tûrin an inhawng ve thung ang a, Israel-te koh an nihna chu hlen chhuakin thil ropui tak tak an ti chhunzawm zêl dâwn a ni. Abraham thlah dik tak, “thutiam anga roluah tu tûrte” (*Gal. 3:29*) chu an ni ang. Keini pawh hi an zîngah chuan kan tel ve tho va, an thawh ang chu thawk ve tûrin Pathianin min ko va ni.

THAWHTANNI

JUNE 6

Tâwpna chhinchhiahnate

Isua'n amah hnâwltu Juda sakhaw hruaitu ṭhenkhatte a hauh hnu hian ngenna bengkhawn tlâk tak mai a dawng tih *Johana 12:20-26*-ah kan hmu a. Krista chu “Isua hmuh duh” Gentail mi ṭhenkhat an awm thu hrilh a ni a. Hêng Gentail mite hian Isua laka mi rinawm Juda-te hnênah an thil duh chu an thlen hmasa phawt a. Hemi achin rei vak lo hnu-ah hetiang deuh hi nasa zâwk fê-in ala thleng leh dâwn a: Juda ṭhenkhatte'n Isua hnâwl lai hian, ṭhenkhat dang chu Gentail tam takte'n Isua an hriatna kawng pawimawh tak an la ni ang. Isua'n an an temple chu tihram vek a nih tûr thu sakhaw hruaitute hnêna a sawi zawh hnu lawka he zawhna a dawng zui ve nghâl mai hi a ngaihnaawm hle mai. Dik tak chuan, mi hluite chuan mi tharte tân kawng an la kian thuai dâwn a, chu chu Pathian thil tih

tum dân rêng pawh a ni: ani chuan Gentail-te leh Juda-te chu chhandama awmah a duh vek si a.

Matthaia 24:1-14 chhiar la. **Ringtu rinawm tak takte leh khawvêl mi zawng zawngte hriat tlân vek atâna Isua thil sawi chu eng nge ni?**

He thu hi Isua'n a lo kal lehna leh khawvêl tâwpna chungchânga an zawhnate chhân nâna a sawi a ni a. "Isua'n a zirtîrte zawhna a chhân hian Jerusalem chhiatna leh a lo kal lehna ni ropui tak chungchângte chu a hrang ve ve-a thlûrpui lo va. Hêng thil thleng pahnihte hi a sawi kawp mai a ni tih hriat tûr a ni. Ama'n a hmuh lâwk ang zawng zawng chu a zirtîrte hi hrih ve ta vek mai se chuan an dâwl zo dâwn miah lo ang tih a hre sa a. Anmahni a khawngaih êm avâng zâwkin hêng buaina nasa tak pahnihte hi a sawi pawl h a, a awmzia chu anmahni ngeia an lo zir chhuah ve atân a dah ta tihna a ni. . . . He a thusawi pum pui hi zirtîrte tân chauh ni lovin, he lei chanchin hun hnuhnûng lama chêng zawng zawngte tân pawha pêk a ni tih i hria ang u."—Ellen G. White, *Chatuan Nghahâk*, pp. 608, 609.

Isua chhânna thu-a thil Chiang tak pakhat lo lang chu: a lo kal leh hmâa thil thleng tûrte hi a mâwiin a ṭha lêm lo hlawm hle tih hi a ni. Isua hian lei vânrâm a thlen tûr thu emaw, kum sângkhat chhûng vêl chu remna leh muanna-in ro a rêl tûr thu emaw a sawi lo va. Indona te, inphatsanna te, leh khuarêl chhiatna hrang hrangte a thleng ang a, kohhran hian tihduhdahna a tâwk ang a, Krista der tam tak lo chhuakin, ringtu der pawh tam tak an awm dâwn bawk a ni. He a thu sawia thil ṭha lam awm ve erawh chu, "Chanchin Ṭha hi hnam zawng zawng hriatîrna tûrin khawvêl zawng zawngah hrihlin a awm ang," tih hi a ni (*châng 14-na*)

Matthaia 24:13-ah chuan, "a tâwp thlenga tuar peih apiang chu, chu mi ngei chu chhandamin a awm ang" tih thu kan hmu a. I thlarau nun tihniam a, rinna pawh bânsan mai duh

rum rum khawpa awmfirtu che hrehawmna chi hrang hrang i tawrh lai khân chak taka awm reng thei tûrin eng nge i tih ang? Hêngte hi mi dang chungah pawh a thleng thei a nih chuan keini chungah pawh thleng thei lo bîk a ni dâwn em ni?

THAWHLEHNI

JUNE 7

Jerusalem chhiat tûr thu

***Matthaia 24:15-22* chhiar la. Heta Isua thil sawi hi eng chungchâng nge ni? Amah an zawhnate chhân nâna a thil sawi chu eng nge ni?**

“Tiñiautu tenawm” tih ñawngkam hi a tlângpui thu-in sakhaw thil serh leh sâng tihbawrhbâna emaw, thil thianghlim tihbawrlhhlawhna emaw anga hriatthiam a ni ñhîn a. Isua hian Jerusalem tihchhiat vek a nih tûr thu a sawi a ni tih Chiang takin a lang a, chu chu A.D. 70-a lo thleng tûr a ni baw. Nimin lamah pawh kan hmuh tawh ang khân, Isua chuan he thil thleng hi a lo kal leh hmâ deuha khawvêla thil thleng tûr hrang hrangte nêna sawi pawlh a. “Krista chuan Jerusalem khawpui chu rinlohna leh helnaa khat, a ni têla Pathian hremna râpñhlâk tak chu hnaih deuh deuh zêl khawvêlin a chan tûr lo entîr lâwk niin a ngai a ni.”—Ellen G. White, *Indona Ropui*, p. 21.

Chutiangin chhiatna chu lo thleng mah se Lalpa chuan chhandama awm tûr zawngte chu chhanchhuah vek a tum tho va. Luka ziaka kan hmu dân tâkah phei chuan Isua hian a zirtîrte chu chhiatna a lo thlen hmâa lo tlânchhe lâwk daih tûrin a hrilh zâwk a ni. “Nimahsela sipaihote’n Jerusalem khua an hual in hmuh hunah, a boral dâwn tih hria ang che u. Chutih hunah chuan Judai rama awmte chu tlângachte tlân bo rawh se; a chhûnga awmte chuan chhuahsan rawh se; rama awmte chu a chhûngah lût suh se. Chûng ni chu phuba lâkna nî a ni e, thu an ziak zawng zawng chu a lo thlen theihna tûrin” (*Luka 21:20–22*).

Jerusalem-a Kristiante chuan hei hi a thleng ta a ni tih an hmuhin Isua’n a lo hrilh tawh ang khân khawpui chu an tlân

chhuahsan nghâl a. Chutih laiin Juda tam zâwk erawh chuan tlân chhuah nachâng an hre ve lo va, an boral vek thung a ni. Hemi ÷um hian Juda mi maktaduai khat chuang zet chu an thî ni âwma sawi a ni a, mi dang 97,000 vêl chu salah hruai an ni bawk. “Amaherawhchu, rin loh deuh maiin Rom sipaite chuan Jerusalem an hual lai chu hun eng emaw ti chhông an chawhlsan lailâwk leh rih a, chutih chhông chuan Kristiante chu an tlân chhuak vat a, tu mah nunna chôn an awm ve lo niin an sawi. An va tlân khâwmna hmun chu Jordan lui chhak lam mual pâwng chung a awm Pella khua a ni a, chu chu Galili dîl ațanga chhim lam mêl 17 (km. 27) vêla hla a ni.”—*The SDA Bible Commentary*, vol. 5, p. 499.

Mi tu emaw-in thil eng emaw thleng tûr chungchângah vaukhânna thu a hrilh che a, mahse i thlaphôn êm avâng a i lo ngaihsak lêm loh ÷um kha ngaihtuah la. Pathian Thu-a thutiam ropui tak takte mai ni lovin, vaukhânna thute pawh hi eng vângin nge kan ngaihthlâk vek a pawimawh viau le?

NILAINI

JUNE 8

Isua lo kal lehna chu

Matthaia 24-a Isua thu sawi hi chu a lo kal lehna chhinchhiahna chungchâng a zawhna a chhânna an ni a (*châng 3-na*); chu chu rorêl tûra Krista lo kal hun tûr chu a ni.

Isua'n a lo kal leh hmâa thil thleng tûrte a sawi ÷um hian vaukhânna thu dang engte nge a pêk a, chông a thil sawite chu engtiangin nge khawvêl chanchin kal tawhahte khân a lo thlen dik hlawm le? *Mat. 24:23–26.*

Isua chu khawvêl mite thlîrna ațang chuan Galili ram mi satliah ve mai, amah zuitu tlêm tê-te nêna thuhvila vâk kual vâk kual ÷hîn a ni a. Mahse hemi ÷um hian amah chu ni-a inchnâl mi tam tak an lo

la kal tûr thu a sawi mauh mai. Hun kal tawhte kan chhui kîr chuan a sawi ang chiah hi a lo thleng tawh ngei a ni tih kan hria ang a, tûnah pawh a la thleng mêk zêl bawk a nih hi. Hei hian Pathian Thu-in a sawite hi thutak ngei a ni tih min rin ngamfûr a ni.

Matthaia 24:27-31 chhiar la. Hetah hian Isua lo kal leh dân tûr chu engtin nge a sawi? A lo kal hunah chuan eng thilte nge thleng dân le?

Krista ni-a inçhâl mi tam tak an lo la chhuah tûr thu a sawi hnu-ah a lo kal leh dân tûr chungchâng a sawi zui ve leh nghâl a.

A hmasa berin, Isua chu amah ngei, a tak takin a lo kal dân a ni. Amah Isua ngei chu he leiah hian a lo kal leh dân a. “LALPA ngei chu vân aţangin a lo chhuk dân si a” (*1 Thess. 4:16, NKJV*) tih thu hi Krista lo kal lehna chu duhtusâm thil mai a ni tih emaw, mihringte chanchina hun thar chuan kaina hi a ni mai alâwm ti emawa sawi thîntute ţanfung hnial thlâkna ţha tak a ni a. A lo kal leh lai chu kan mit ngei hian kan lo hmu vek dân a, kâwl a phe zuai zuai ang hi a ni ang. Mit tinrêngin a hmu ang dân a ni (*Thup. 1:7*). Tâwtawrâwt ham rîk a nih tûr thu a sawi hian a lo kal thâwm chu a ring hle dân a, mitthite pawh an harh hialna tûr khawpa ring a ni dân a ni tih a tilang bawk. A pawimawh ber zâwk chu, a lo kal hmasak ţum khân a thangtlâwm hle a, a lo kal lehnaah erawh hi chuan hnehtu Lal (*Thup. 19:16*), amah leh keimahni hmêlmate zawng zawng chung a hnehna changtu angin a lo kal ve thung tawh dân a ni (*1 Kor. 15:25*).

Kan khawvêl hi a buaiin, kan hmalam hunah hian eng thil nge thleng dân tih pawh kan hre lo tak meuh meuh a ni a. Hetiang kârah hian engtin nge Isua lo kal lehna thutiam aţang hian chakna leh beiseina kan lo char theih ang le?

NINGANI

JUNE 9

Inring leh ngaihven renga awmin

Isua lo kal leh hunah chuan Kristiante thil beisei zawnz zawnz hian a vâwrtâwp an thleng tawh dâwn a, thutiam hrang hrang kan dawnte ni a zavaia a thleng famkim tawh baw k ang. Isua chu a lo kal leh lo a nih chuan leiah hian mi dangte ang bawkin kan ÷awih ral ve mai dâwn tihna a ni a. A lo kal lehna leh a kaihhnawih thil dangte hi a thleng lo a nih chuan kan thurin dang zawnz zawnzge pawh hi dâwt thu leh phuahchawp thil mai a ni tihna a ni ang a, min sawisêltute leh min dotute 'n an sawite hi a lo dik reng zâwk tihna a ni baw k ang.

Chutiang chu a nih avângin Kristiante zînga ÷henkhat chuan an nghahhlelh leh lutukna lamah a lo kal hun tûr nî leh thla te chu anmahni thu-in an lo tuk ta mai ÷hîn a. A thu hrimin, a lo kal leh hun tûr chu thil dang eng eng emaw-ah a innghat ve baw k a. Kan hriat ÷heuh angin, Krista lo kal leh hun tûr (a nî leh thla leh kum) ni-a an lo sawi tawh zawnz zawnzge chu a la dik lo rih zêl zawnz a nih hi.

Matthaia 24:36, 42 hian engtiangin nge a nî leh thla chu lo sawi lâwk theih a nih loh dân min hrihl le?

Krista chu engtikah nge a lo kal leh dâwn tih kan hriat miau loh avângin engtik lai pawha inring leh ngaihven renga awm tûrin hrihl kan ni rêng a.

Matthaia 24:42-51 chhiar la. Hetah hian ngaihven tih leh Krista lo kal lehna tûr atâna inpeih tih chu eng nge awmzia engtin nge Isua 'n a sawi le?

Isua thusawi hi a chiang tâwk khawp mai: engtikah nge a lo kîr leh dâwn kan hre lo va. Dik tak pheih chuan, a lo kal kan rin loh hunah tak a lo kal dâwn a ni. Chuvângin a lo kal leh huna hlim taka lo hmuak ÷hei tûr chuan engtik lai pawha kan inpeih reng a ÷ûl. A lo kal hun tûr chu hre lo mah ila, engtik hunah pawh lo kal ÷hei a ni tih hriaa kan nun kan hman a pawimawh tak meuh meuh a. *A lo kal lawk chuang lo vang; chuvâng chuan ka duhzâwnz angin thil*

ka la ti rih thei tih ang ngaihtuahna hi chu Isua nei lo tûra min hrilh ang chiaah kha a ni. A lo kal leh hun tûr chu engtik pawh ni se, amah chu kan hmangaih a, tha a tih angte chu tih kan duh a nih chuan rinawm taka nun kan tum ve tûr a ni zâwk dâwn lo'm ni? Chu mai bâkah, rorêlna a thlen tûr thu sawina Bible châng hrang hrang, a bîkin mi dangte chung a dik lo taka thil ti thînte chung a vaukhâna thu a sawite hian Isua lo kal leh hun tûr hriat chu thil tûl ber a nih lêm lohzia a tilang a. Rorêlna chu engtikah emaw chuan a lo thleng ngei dâwn a ni tih erawh a Chiang hle thung a ni.

Keini Seventh-day Adventist-te hi hmân ata tawh Krista lo kal lehna ringtute kan ni a. He “bâwi سوالين” a tihsual ang hi keini chuan kan tih ve hauh loh nân engtin nge kan invên theih ang?

ZIRTÂWPNI

JUNE 10

Ngaihtuah zui tûr: *Matthai 24*-a thil thleng tûr hrang hrang Isua'n a sawinaah khân, “Tih tak meuhvin ka hrilh a che u, chûng zawng zawng chu a thlen kim hmâ loh zawng tûnlai chhuante hi an ral lo vang,” (*châng 34-na*) tih thu pawh a sawi tel a. He châng hian mi tam tak chu a tibuai thîn a, a chhan pawh hêng thil zawng zawngte hi khatih lai huna mite damlai khân an thleng kim vek tlat lo miao a tin ni.

Dr. Richard Lehmann-a chuan *The Handbook of Seventh-day Adventist Theology* tih bu-ah khân “chhuan” ti-a an lehlín Grik thumal hi a bulthûm takah chuan Hebrai thumal pakhat *dôr* tih atanga lo kal a niin a sawi a, chu thumal chu mi tute emaw, entûr nân, “chhuan luhlul leh hel hmang takte” sawina atân hman thîn a nih thu a sawi bawh (*Sam 78:8*). Chuti a nih chuan, Isua pawh hian he thumal hi hun thu emaw, nî leh kum emaw sawina atân a hmang lo va, an chungchâng thu a sawi mi sual tak takte sawina atân a hmang zâwk a nih a rinawm.

“He thumal hi Thuthlung Hlui lama an lo hman thîn dân nêna inremin Isua pawh hian eng hun bîk emaw chungchâng thu sawi lovin, mi tute emaw sawina atân a hmang ve mai niin a lang. Chu

chhuan sual takah chuan nungchang sual pû leh thil tha lo tak tak ti thînte chu an tel vek a ni (Mat. 12:39; 16:4; Marka 8:38). ”— *Handbook of Seventh-day Adventist Theology* (Hagerstown: Review and Herald® Publishing Association, 2000), p. 904.

Ṭawngkam danga sawi chuan, tâwpna hun a lo thlen a, Isua lo kal leh hmâ chuan sualna hi chu a awm ve reng dâwn tihna a ni.

Sawi ho tûrte:

- ❶ Keini Seventh-day Adventist-te hian Isua lo kal leh hun chu tihkhawtlai ni ngei âwm anga lang hi engtin nge kan ngaih ang? Adventist hmasa mual liam tate khân Isua chu an dam lai ngeia lo kal tûr niin an ring a. Kan zînga mi tam tak pawh hian kan hun lai ngeia lo kal tûr niin kan beisei ve tho lo vem ni? Hun eng emaw chhûnga lo kal tûra beisei chu a nî, thla leh kum bitukna kawng khat a ni ve tho ang em? Isua lo kal lehna chungchâng kan sawi hian engtin nge fimkhur taka thu kan lâk thiam theih ang? Engtin nge “bâwi sual” ngaihtuahna ang kha kan put ve loh nân kan invên ang a, chutih rual chuan thil thleng danglam deuh apiang chu tâwpna chhinchhiahna anga ngaitute ang hi kan nih loh baw si ang? Isua lo kal lehna nghâktute hi eng ang rilru nge pu tûr kan nih hlawm le?
- ❷ Isua'n a lo kal leh dân tûr a sawi kha chhiar nawn leh la. Engtiangin nge chu chu a lo kal leh dân tûr chungchângna ngaih dân thenkhatte nèn hian a danglam? Hêng chângte'n an sawi awmzia chu a Chiang hle chung hian mi tam tak chuan Pathian Lehkhabu-in a sawi dân kalh zâwng chiaha an ring tlat mai hi eng nge a chhan ni ang? An rin dân sawh ngheh nâna an tanchhante chu engte nge ni a, engtin nge kan lo chhân lét ang?
- ❸ Kan beisei âiin lo kal har pawh ni se, engtin nge fel taka nun dân kan thiam theih ang? Bible-a tute hi nge an beisei âia thil a thleng har chung pawha rinawm taka nun tlat tho le? Chûng mite hnên a tang chuan eng thil nge kan zir chhuah theih awm? Josepha, Abrahama leh Sarah, Kaleba leh Joshua te kha. *Thupuan 6:9, 10* hian kan beisei âia thil a thlen har theih thu eng nge a sawi le?

ISUA NI HNUHNUNGTE

CHÂNGVAWN: “Zâninah hian in za-in ka chung thu-ah lungni lovin in awm vek ang . . .” (*Matthaia 26:31*).

SABBATH CHAWHNU

JUNE 11

Chhiar tûrte: *Matthaia 26:1–16; 26:17–19; 26:36–46; 26:51–75; Luka 12:48; 1 Korin 5:7.*

TÛN kâr zirlaiah hian kraws-a khenbeh a nih hmâa Isua’n a hun hnuhnung a hman dân kan thlîr dâwn a. Khawvêl chauh ni lovin, lei leh vân pum pui hian thil siam chanchina hun pawimawh ber chu a hmachhawn tan dâwn ta tih kan zir dâwn a ni.

Tûn kâra kan thlîr tûr thil thleng hrang hrangte aţang hian zirlai zir chhuah theih tam tak a awm a; mahse hetia kan chhiar lai hian thil pakhatah kan rilru sâwr bing theuh ila âwm e-chu chu zalênna kan tih hi a ni a, duhthlânna zalên ti pawhin kan sawi thei baw k ang. Mi hrang hrangte’n he thilthlâwnpêk ropui leh hlu tak mai zalênna an hman dân hi en la. Chutianga an hman dân chuan nghawng ropui tak tak a neih hlawmzia pawh en baw k ang che.

Petera te, Juda te, leh hriak rimtui bâwm chhukehtu hmeichhia te khân duhthlanna an siam theuh a tûl a. A pawimawh ber zâwk chu Isua pawhin duhthlanna eng eng emaw a siam a ngai ve tho kha a ni; chûng zînga ropui ber chu kraws-a thih a thlang ta kha a ni a, mihring a nihna aţang kha chuan a duh lo ve hle mai a: “ ‘Aw ka Pa, a theih chuan he nohian mi pêl lul rawh se; nimahsela keima thu ni lovin, nangma thu thu ni zâwk rawh se’” (*Mat. 26:39*) a ti ve lawm lawm a nih kha.

He thil hi âwih har hle mah se, thu dik a ni tlat baw k si: thilthlâwnpêk hlu tak duhthlanna zalên chu kan hman sual tâk avângin hetiang dinhmunah hian Isua chu a din a lo ngaih phah ta a. Chu dinhmun aţang chuan ama duhthlanna ngei hmangin

kan duhthlanna kan hman sual avânga keimahni chung a chhiatna kan thlentîr tûr lak aţang chuan min chhandam dâwn nge dâwn lo tih a thlan a lo tûl ta a ni.

SUNDAY

JUNE 12

Hna mâwi tak chu

Tûnah chuan he leia Isua'n a hun hnuhnûng a hman dân kan thlîr tawh dâwn a. Kraws-ah khenbeh a la ni rih lo va, thlân aţangin a la tho rih lo va, tin, khenbeh tawh leh thlân ata tho leh khawvêl Chhandamtu chu a nihzia pawh a la puang chhuak rih lo bawk. Amah zuitute chuan hmangaihlin lâwm viau hlawn mah se, tu nge a nih tih thu-ah leh an tân eng nge a tih dâwn tih thu-ah te zirlai zir tûr tam tak an la nei a. Keini hi chuan Bible bu pum kan nei tawh a, a bîk takin mihringte tlân nâna Krista'n a nunna a hlan thu Paula'n a sawifiahnate hi a ropui hle a, chುವângin Isua'n a tih tûrte chu he tih lai huna mite âi chuan kan hre tam hle zâwk a ni.

He thu hi rilru-a vawng chungin *Matthaia 26:1-16* chhiar ang che. He thilpêk manto tak hian eng nge a entîr a, Isua nêna inlaichîna kan siam dân tûr chungchângah eng nge min zirtîr bawk le?

Isua chu thah tuma phiar a nih mêk laia a ke-ah hriak hnawih a nih thu (chu chu ropui taka Jerusalem-a a luh hmâa thleng a ni mai thei a) Matthaia'n a sawi dân hi lo chîk mah teh. Ama mite ngei zînga thenkhatin tihnat tuma ruahmanna an siam mêk laiin, mi thenkhat dang chuan a chungah ui then awm hauh lohvin hmangaihna leh zahna an lo lantîr ve thung a, Mari pawhin alabasta bâwmin hriak rimtui to tak a rawn keng a, a lu-ah a rawn leih bua a nih kha (*châng 7-na*).

Zirtîrte chuan a lo thlâwna sum khawh ralna mai ni-a an ngaih laiin Isua erawh chuan chu nu thil tih chu thil tha tak niin a sawi

thung. He hmeichhia hian hleihluak taka sum sênna ni-a lang he a thil tih hmang hian Isua chung a rilru put dân dik tak chu a puang chhuak a. A thiltih chu eng vâng a ti nge a nih a, eng nge ni a awmzia tih chu hre chiah lo mah se, Isua lakah bat tam tak a nei tih erawh a hrethiam hle; chuvâng tak chuan a tih theih ropui ber ni-a a hriat chu tihsak ve a duh ta a ni. Isua thu sawi, “Tu pawh tam tak an pêka hnênah chuan tam tak an phû ang” (*Luka 12:48*) tih kha a lo hre ve pawh a ni mai thei e. Chutih laiin he hmeichhia âia Isua thil tihte hmu tam zâwk daihtu zirtîrte erawh chuan a buk ðhelhin an ðhelh thung si a ni.

“Kha hriak rimtu kha a petu thinglung khah liamzia lantîrtu a ni a. Vânrâm lui te tuiin a kuang a khah liam thlenga a châwm hmangaihna pho langtu a ni. Kha hriak rimtui Mari’n a rawn ken, zirtîrte’n ðul lova sum khawhralna ni-a an sawi kha thinlung nêh leh hneh awlsam pû mi dangte chungah pawh vawi tam tak lei buak nawn a la ni ta zêl a ni.”—Ellen G. White, *The SDA Bible Commentary*, vol. 5, p. 1101.

He thawnthu hian Isua zâra thilpêk kan dawnte chhân lêt dân tûr eng nge min hrih? Kan duhthlanna hmang hian, ama zâra thilpêk kan dawnte kan chhân lêt ve dân eng “thil tha takte” nge tih theih kan neih ve le?

THAWHTANNI

JUNE 13

Thuthlung thar chu

Matthaia 26:17-19 chhiar la. Eng vângin nge he thil hi Kalhlên Kût lai khera an tih ni ang? *Exod. 12:1-17, 1 Korin 5:7* te pawh en tel la.

Exodus thawnthu hi tlanna, chhanchhuahna thawnthu a ni a—anmahni ngawta engmah ti thei lote tâna Pathian hnathawh dân ziahna bu a ni. Kan zavai tâna Isua’n a la tih mai tûr entîrna tha tak a va ni êm!

Matthaia 26:26-29 chhiar la. A zirtîrte hnêna Isua'n a sawi chu eng nge ni? A thusawite hi keini tân eng nge a awmzia ni ve le?

Isua hian Kalhlên Kût awmze thûk zâwk chu a kawhbmuh a. Aigupta ațanga Israel fate hruai chhuah an ni kha Pathian chu lal a nihzia leh thil a tihtheihzia târlanna ropui tak a ni a; mahse a tâwpah erawh a tâwk zo chuang lo. Kha tlanna kha chu Hebrai mite'n emaw, keini'n emaw kan mamawh êm êm tlanna chu a ni lo va. Isuaa awm tlanna zâwk chu kan mamawh a ni: chatuan nunna chu. "Tin, hemi avâng hian, ani chu thuthlung thar palai a ni, thuthlung hmasa hnuaia bawhchhiatnate lak ata tlan nân mi a lo thih tâk avângin kohvate chuan chatuana roluah tûr thutiam chu an chang thei ang" (*Heb. 9:15*) tih ang khân. Isua chuan uain awmze dik tak leh chhang awmze dik tak chu a hrilhfiah a; a pahnih hian kraws-a a thihna chu an kâwk ve ve a ni.

Chuvângin Isua thihna lo entîr lâwktu ran an hlante ang kha ni lovin inpâwl hona thianghlim (Communion Service) hi chuan Isua thihna kha min thlîr lêttîr ve thung a. A khawi ve ve-ah pawh hian entîrna atâna a thil hmante hian kraws-a khenbeha awm Isua chu min kawhbmuh a ni.

Mahse Kraws-ah hian engkim a tâwp ta tihna erawh a ni lo. A Pa rama anmahni nêna a thar an in leh nî a thlen hmâ loh chu grêp hruai raha mi a in leh tawh loh tûr thu Isua'n a zirtîrte a hrilh khân (*Mat. 26:29*) a lo kal lehna leh chumi hnu-a thil thleng tûrte chu a kawhbmuh zâwk a ni.

A Pa rama amah nêna a thara kan in leh nî a thlen hmâ loh chu grêp hruai raha mi a in leh tawh loh tûr thu Isua'n a sawi hi ngun takin ngaihtuah la. Hei hian keimahni hi min thlâkhlelh ve-zia eng nge a sawi? Engtin nge amah nêna inthlâkhlelh tawna chu tûnah hian kan lo chan ve theih ang?

Kalhên Kût chawlhkâr chhông hian puithiamte chuan Kidron ruam chhak mual pâwng chung a awm Pathian temple-ah chuan berâmno sâng tam tak an hlân thîn a. Chông berâmnote thisen chu mâichâmah an leih bua a, tichuan Kidron ruam zuk pawhtu lui tê-ah chuan a luang thla nguai nguai thîn a. Hetianga berâmno thisenin a luan hneh êm avâng hian lui tui pawh chu a sên phût thîn a ni an ti. Isua leh a zirtîrte khân he lui, a tuite pawh sen phût mai chu Gethsemane huana an kal zân khân an kân ngeiin a rinawm.

Matthaia 26:36-46 chhiar la. Eng vângin nge Gethsemane huana a thil tawn kha Isua'n hrehawm a tih êm êm? Khami hmunah khân eng thil nge thleng chiah le? _____

A no in tûrin amah chu a pelh hrâm theih nâna Isua a tawngtai chhan kha taksa thihna tawh a hlauh vâng a ni lo. A hlauh ber zâwk chu Pathian nêna inthen hran a ni. Isua khân kan tâna mi sual a lo nih a, kan thih âi a thih a, sual vânga Pathian thinurna chu amahah a inbel a nih chuan a Pa lak ata lâk hran a ni dâwn tih a inhre Chiang hle a. Pathian dân thianghlim bawhchhiat nghawng chu a namailo hle a, a tisualtu chu a thih ngei a ngiat tlat a ni. Chumi atân ngei chuan Isua chu a lo kal a, thihna lak ata chhandam kan nih theih nân chu thihna chu amahah a inbel dâwn a. Hei hi Isua chuan keimahni tân a hmachhawn dâwn a ni.

“Buaina a hmachhawn mai tûrte a han ngaihtuah chuan Krista rilru chu Pathian lak a tanga tihhran nih hlauhna-in a lo khat a. Setana lah chuan khawvêl sual tâna inpêk a tum tak tak a nih chuan Pathian nên kumkhua atân an inmihran hlen vang vang tawh dâwn a. Setana ram khua leh tuite zînga chhiar tel a ni ve

tawh ang a, Pathian nêh pawh an inpumkhat thei tawh ngai lo vang tiin a lo hrih ve chhên mai bawk a. . . . Hun râphtlâk tak-khawvêl chan tûr rel felna hun chu a lo thleng ta a. Mihringte chan tûr chu bûknaah khâi mêk a ni. Hetih lai ngei pawh hian Krista khân suala tlu tawh mihringte chan tûr no chu duh ni se in a la hnial thei reng tho va. A tân khua a la tlai lutuk chuang lo. A duh phawt chuan a mitko leh chal vêla thi far lian tak tak ang maia a thlan lo tla te chu hrui hulin, mihringte chu khawlohnaa boral mai tûrin a la kalsan thei reng a. Dân bawhchhetu chuan a bawhchhiat man chu têt mai rawh se, kei chu ka Pa hnênah ka lêt leh zâwk mai teh ang pawh a ti thei reng bawk. Pathian Fapa chuan mualphona leh lungngaihna no kha tak mai chu a in dâwn em ni? Thil tisualtute chhandam nân sualna engmah nei lo chuan sualna ânchhe nghawngte chu a tuar dâwn em le?”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahâk*, pp. 672.

Isua'n kan tâna a lo tih tawhte tih duhna rilru a pû hian engtianga kan nun nghawng tûr nge a nih le, a bîk takin mi dangte tanpui ve-na kawngahte hian? Engtin nge Isua nungchang hi keimahni nunah kan lâk chhâwn ve theih ang?

NILAINI

JUNE 15

Juda'n a thlarau (nunna) a hralh

Juda chanchin hi a lungchhiatthlâk ngawt mai! Jerusalem a lo thlen hmâ hian lo thi hman hlauh se chuan, chhandamna chanchinah hian pasaltha zah kai berte zîngah a tel ve hial mai thei. A hming châwi hian biak in ropui tak takte pawh sak a ni ang a. Mahse tûnah chuan a hming hi inphatsanna tih nêh sawi zawm a ni kumkhua tawh dâwn a ni.

***Johana 6:70* leh *Luka 22:3* te chhiar la. Juda'n khatiang thilte a tih chhan chu eng nge ni? _____**

Khatiang thilte kha Juda'n a tih chhan chu a chhôngah Setana a luh vâng pawh chu a ni ngei ang a; mahse zawhna erawh a awm zui ve tho mai. Khatianga inphatsanna tenawm tak ti tûra diabola a inhruaitfir thei mai kha eng nge maw a chhan ni rêng rêng le? Dik tak chuan Setana chuan Petera pawh kha tihchhiat a duh ve tho a (*Luka 22:31*). An danglamna erawh chu Juda hi chuan Lalpa hnêna inpêk pumhlûm thak kha a duh ve tlat lo; nungchang tha lo leh sual eng eng emaw thlah phal loh a nei tlat reng a, chu chuan Setana a tingampa a, tûna a tih ang hi a tihtîr thei ta a ni. Hetah pawh hian duhthlanna hman sualin nghawng a neih nasat theihzia kan hmuh leh bawk.

***Matthaia 26:47-50* leh *27:1-10* chhiar la. Juda chanchin lungchhiatthlâk tak aţang hian eng zirlaite nge kan zir chhuah theih awm le?**

Matthaia 26:47-50-ah hian Juda chu sipai rual khat (an vai chuan 600 vêl an ni ang) bâkah, puithiam lalte leh lehkhaziaktute hruaia Gethsemane huana an lo kal thu kan hmu a. Hetih lai tak hi chuan pa ropui leh thiltithei tak a ni ta emaw tih mai tûr a ni hman hial! Mite thil duh êm êm eng emaw i kawl a nih chuan thiltitheihna ropui tak i nei tihna a ni rêng a. Juda pawh hian an mi duh chu khaw nge a awm tih a hre miau alâwm. An thil duh chu i kuta a la awm chhông chuan an be tha êm êm ang che a. Mahse i lak aţanga an duh an hmuh hnu-ah chuan an ngaihsak zui tawh miah lo thung ang che. Juda pawh hi dârkhâr rei lo te hnu-ah chuan a mal hle dawn a, engmah nei a nei tawh lo vang.

Zirlai pawimawh tak dang pakhat chuan Juda'n a thlarau (nunna) a chhân pahna chu eng nge ni tih a chhui ve thung a. Tangka sawmthum chauh a ni lo'm ni? Tûnlai chu ni se, hetiang zât pawisa hi chu patlingin thla hnih thum chhông vêla a hlawh chhuah tâwk vêl tûr a ni a. Hei âia a lêt sâwm emaw, a lêt za hial emaw-a tam pawh ni se, a thil chhân ve thung hi han en teh! A chanchin kal zêl kan

chhiar chuan, kha pawisa pawh kha a chân leh ta tho bawk si a. A hlimpui lo rêng rêng a; hlimpui ahnehin amah petute ke bula a vawm lêt leh thuai mai a nih kha. Isua min hawisantîrtu, kan thlarau min hlohtîrtu chu eng thil pawh ni se, a tâwpah chuan engmah ãngkaina nei lo a ni tho tho dâwn tih min hrilh Chiang hle. Juda khân chatuan nunna a chang ve hman teuh hle mai a; mahse engmahlo chu a thlan zâwk avângin a chân hlen ta a ni.

NINGANI

JUNE 16

Petera'n Isua a phat

Isua khân a hmâ daih ațang tawhin Juda'n amâ duhthu ngeia amah a phatsan tûr thu a lo hre tawh a. Hei hi Pathian chuan duhthlanna kan siam tûrte chu lo hre lâwk sa vek tho mah se, min tihsukuksak erawh a tum ngai miah lo tih tilangtu tam takte zînga pakhat a ni a. Juda'n amah a la phatsan tûr thu chauh hi ni lovin, Petera pawhin a la phatsan ve leh dâwn tih pawh a hre lâwk vek bawk a. Petera khân vaupûng tina viau mah se, a huaisenna leh Isua a ãnzia tihlan a hun takah chuan a bibo leh daih si ang a, tichuan amah a hriat loh thu a la sawi zui dâwn a ni.

***Matthaia 26:51-75* chhiar la. Eng vângin nge Petera khân Isua a phat tâk mai le?**

Petera'n Isua a phat chhan chu man ve a hlauh vângin kan ngai mai thîn a. Mahse Rom sipaite hmâ a khandaih phâwi ve ngam awm chhun chu Petera chiahi a ni asin! (*Joh. 18:10*). Isua khân khap lo pheise chu, a thih rak thlenga beih lêt ve a tum niin a lang.

Chuti a nih chuan, khandaih a chelek hnu lawka Isua a hriat loh thu a sawi chawpchilh leh mai si kha eng nge a chhan ni ta ang le? Eng vângin nge Isua zirtîrte zînga mi a nih loh thu a sawi

a? Eng vângin nge “Chu mihring chu ka hre lo!” (Mat. 26:72) tia chhia hial a chham tâk mai le?

Petera khân he Mihring hi a lo hre lo tak tak pawh a ni mai thei a. Engti tûra lo kal nge a ni a, man a ni ta mai kha eng nge a awmzia tih pawh a lo hrethiam lo a ni ngei ang. Hetih lai hian a chî-âi ve bawk si ang a, tichuan Isua chu a hriat zâwng mi a nih loh thu a sawi ta mai ni tûr a ni. Petera khân Isua thil tih chu a hrethiam lo a ni tih a hriat chhuah tâkah khân a phatsan ta pawh a ni mai thei bawk. A tih tûr ni-a a lo ngaihte chu Isua'n a tih tâk si lovah khân ani pawh hian a bansan ve ta mai a ni ngei ang. Petera hian chhinchhiahna ropui leh mak tak takte chu a lo hmu vek tawh a, huaisen takin Isua chu Krista a nih thu pawh a lo puang tawh bawk a (Mat. 16:16); mahse chuti chung chuan Isuaa rinna nght pumhlûm thak ta lo chuan amâ hriat dânah a lo la inngat thui lutuk deuh atin a ni. Petera'n Isua a phatna hian kan thinlung hi Pathian hnêna kan hlân pumhlûm thak a nih loh chuan khawvêla thil makte leh chhinchhiahnate zawng zawng pawhin a lakah min rinawmtîr thei dâwn chuang lo a ni tih min hrilh chiang hle.

Luka sawi dânin, Petera'n zirtîrte zînga mi a nih ve loh thu a sawi khân Isua chu Petera lamah a hawi a, a mitah tak a va en a (Luka 22:61). He thumal hi a tawngbul lamah (Grik) chuan emblepo tih a ni a, Isua leh Petera te an inhmuh hmasak ber tuma Isua'n ngunthlûk taka Petera a en thu sawi nân pawh khân hman a ni (Joh. 1:42). Heta tâng hian kan hlawhchham châng pawhin Pathian chuan min hmangaih reng tho a ni tih engtin nge kan hriat theih ang le? _____

ZIRTÂWPNI

JUNE 17

Ngaihtuah zui tûr: Kum 1959 khân suamhmang pahnih chu Kansas state-a in pakhatah an lût a, chumi in neitute nupa leh an fa tleirâwl pahnihte chu an that a. Tualthattute an man chhuah hma-in in neitupa unaupa chuan he lehkhathawn hi an khua

chanchinbu lâk tak pakhatah a ziaa: “‘He khawtlângah hian phuba lâk châkna boruak a lian hle mai a. Tualthattu chu hmuh a nih veleh thingkûng awm hnai bera khaihlum nghâl tûr a nih tih thu an sawi pawh wawi duai lo ka hre tawh a ni. Hetiang zâwng hian thil i ngaihtuah lo teh ang u. A nih nih a ni zo tawh a, nunna dang kan lâk leh avâng ngawtin thil a danglam phah dâwn chuang lo. Chu âi chuan Pathianin min ngaihdam angin i ngaidam ve mai zâwk ang u. Kan thinlungah huatna rilru kan pai reng thei lo. He thil ti-tu hian amah mai chuan nun nuam a hmang thei dâwn rêng rêng lo va. Rilru thlamuanna chu Pathian ngaihdamna a chan hunah chauh a nei thei dâwn a ni. Chumi kawng dâltu chu ni lovin, thlamuanna a chan ngei thei nân i tawngt̄aisak zâwk ang u”’ tiin—Truman Capote, *In Cold Blood* (New York: Modern Library, 2013) p. 124.

He lehkhathawn tâwi t̄e-ah hian Krista chuan kan zavaia chungah a khawngaihna a lant̄ir a ni tih târlanna ropui tak kan hmu a. Petera a phatsan hnu pawh khân Krista chuan ala ngaidam tho va, a ngaidam mai ni lovin thlarau man hna thawk t̄urin mawhphurhna a hlân nghe nghe a ni. “Petera hian Isua a hriat ngai lo thu a sawi zo chiah a; mahse a Lalpa chuan amah chu a lo hre Chiang hle mai a, a thinlung pawh hmuh tlangsak vekin, amah ngei pawhin a lo hriat miah loh a dik lohna te chu a rawn hmu ve a a ni tih a han hriat chhuah t̄akah khân lungchhe takin a t̄ap ta a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghafâk*, p. 713.

Amah Petera pawhin a hriat hm̄a daihin Isua chuan a rilru a thil awm chu a lo hre tawh a; tin Petera thil tih t̄ur te pawh chu a lo hre lâwk vek tawh bawk a ni. Mahse Petera hian a thil tih avânga amah lo chu mi dang tu mah mawhpuh t̄ur a nei lo chung pawhin a hmangaihna leh a khawngaihna chuan a kalsan chuang lo. An tihsual ngai bawk tisual nawn leh t̄h̄inte chungah hian, keimahni pawhin kan duh t̄ur ang bawka an chungah khawngaihna kan lant̄ir t̄hin a t̄ul hle a ni.

Sawi ho tûrte:

❶ C.S. Lewis-a chuanm “Piantharna chanchin tinrêng hi hnehna malsâwm a ni vek a ni” tiin a sawi a. Eng nge a awmzia ni le? He “hnehna” hi engtiangin nge i lo chan ve tawh? Hneha awm tih chu eng nge a awmzia ni a, hnehna chang tih pawh chu chu eng nge ni bawk le?

❷ Gethsemane huanah khân Isua chuan a no in tûrin amah a pelh theih nân a Pa hnênah a ngên a; mahse “a theih hrâm chuan” a ti chauh a nih kha. He thu hian mihringte chu chhandam an nih theihna tûrin Isua’n a nunna a hlan a ngai a ni tih ni lo pawh thil dang kawh tel a nei em? Eng vângin nge sual phurtu Isua thih kha a tûl êm êm mai le? Eng vângin nge Pathian tehrêng pawh hian sual chin fel dân kawng dang a neih miah loh? Krista leh Setana chu an indo reng a ni tih ngaihtuah chungin chhân han tum teh.

* * *

KHENBEH A NI A, MAHSE A THOLEH

CHÂNGVAWN: “**Lei leh vâna thuneihna zawng zawng ka khênah pêk a ni tawh**” (*Matthaia 28:18, NKJV*).

SABBATH CHAWHNU

JUNE 18

Chhiar tûrte: *Isaia 59:2; Matthaia 27:11–26; 27:45, 46, 49–54; 28:1–20; Johana 3:19; Hebrai 8:1–6.*

BRITAIN rama chanchinbu pakhatat chuan zir chian atâna taksa thawh thei an awm leh awm loh zawna thu an chhuah a. Chutah chuan Aigupa mite'n ÷awih thei lo tûra ruang an vawn ÷hatte chu scientist-te'n an zir thu leh, natna tihtam theih loh vei, an thih hnu-a a taksa thawh phal tûr an zawn thu a inziak a ni. Hêng scientist-te hian hmasâng Aigupta mite'n ÷awih thei lo tûra ruang an sâwngebâwl dân kha an hre chhuak ta niin an hria a, mihring taksa thi tawh chu ÷awih ral miah lova kum sâng eng emaw zât awm tûrin vawnhim a ni dân niin an sawi baw. - (www.independent.co.uk/news/science/now-you-can-be-mummified-just-like-the-egyptians-1863896.html).

Keini Kristiante hi chuan ÷awih thei lo tûra kan ruangte vawn ÷hat dân kan ngaihtuah a ÷ûl ve lo. Chu âia ÷ha zâwk daih chu Pathianin min lo tiam tawh a ni. Isua thihna khân kan ruangte chu hmanlai pharaoh-te anga “vawn ÷hat” ve ni lo va (hêng ruang an vawn ÷hat ÷henkhatte hi a lem i lo hmu ve tawh ngei ang a, an hmêl a mâwi hran lo hlawm hle tih i hre thei ang), kumkhuaa nung reng tawh tûr taksa ÷awih thei lova thlâk a nihna tûrin kawng a lo sial daih tawh a. Kha a thihna hmanng khân kan sualte avânga hremna chu a lo pe tla tawh a, tin, a thlân a ÷anga a lo thawh leh baw avângin muhîl tawhte thawh hmahruaitu a lo ni ta baw a ni (*1 Korin 15:20*).

Tûn kârah hian Matthaia lehkhuaa bung tâwp lamte hi kan en dân a, kan Lalpa thihna leh thawhleha leh, hêng thil thleng

pahnihte'n beiseina min pèkte chungchânga thudik hai chhuah
zawh sên rual lohte chu kan zir ho dâwn a ni.

SUNDAY

JUNE 19

Isua nge Barabba

**Matthaia 27:11-26 chhiar la. Mipuite hnêna duhthlan tûr pèk
a ni leh an thlân tâk zâwk te hian eng thil ril zâwkte nge a
kawh le?**

Kraws laita bera khenbeh tûr chu tu dang ni lovin tualthattu Barabba kha a ni a. Isua dinglam leh veilama mi sual an khenbehte pawh kha Barabba thurualpui thinte an ni mai thei nghe nghe. Barabba tih hi hming pangngai (first name) ni lovin, Mizote'n kan hming tâwpa hnam hming emaw kan dah ang deuh hi a ni a. "Bar" tih awmzia chu, "[tu emaw] fapa" tihna mai a ni a, Simon bar Jona tih chu "Jona fapa Simona" tihna a ni ang leh, Bartholomaia tih chu "Tolomaia fapa" tihna a ni ang chiah hi a ni. Tichuan, Barabba tih pawh chu "abbasa fapa" tihna a ni a, a awmzia tak chu "a pa fapa" tihna a ni. Kutziak lehkhabu hlui tam takah chuan Barabba hming pangangai chu Yeshua (Isua) niin a inziak a. Yeshua tih chu hetih hunlai hian hming tlânglâwn tak a ni a, a awmzia pawh "LALPA'N a chhandam" tihna a ni. Chuvângin, Barabba hming pum tak chu Mizo tawngin sawi dâwn ta ila, "LALPA'N a chhandam, a pa fapa" tih tûr a ni ang chu.

A nun hman dânte han thlîr hian, a hming a pu zo lo ve hle niin a lang! "He pa hian Messia chu ni angin a lo insawi thîn a. Thil nih dân phungte thlâk danglam a, khawvêl kal dân pawh tidik tûra thuneihna nei niin a insawi bawk a. Setana bumnain a bual thlûk hneh tawh êm avângin mi thlil a rûk zawng zawngte chu ama tâ angah a ngai hmaih mai a ni. Setana tirkohnte puihnain thil makte pawh a lo ti ve tawh thîn a, zuitu pawh eng emaw zât

neiin, chûng mite chu Rom sawrkâr laka hel tûrin a lo fuihpawrh tawh thîn nghe nghe a. Hetiang hian sakhuana chu kâwrah hmangin mite a hmin thiam êm êm mai a; mahse a chhûngril takah erawh Barabba hi mi sual tawrawt tak a ni a, tharum thawh duhna thinlung leh helna rilru a nei lian hle a ni. Pilat-a'n he pa leh sualna nei lo Chhandamtu te pahnihah chuan an duh zâwk thlang tûra mipui a hrilh khân a lak aţang hian rorêlna dik hmuh a inbeisei a. Puithiamte leh rorêltute ang lo takin anni chuan Isua kha an khawngaih a beisei a ni.”—Ellen G. White, *Chatuan Nghahâk*, p. 715.

Amaherawhchu, Pilat-a hian a ring sual duai mai. Thlarau Thianghlimin a hriattîr a nih loh chuan mihringte hian thlarau lam thilah duhthlanna kan siam sual ngei ngei thîn a, hêng mipui pungkâwmhote pawh hian an thlâng sual ta rêng a ni. A tâwpah chuan kan zavai hian Krista nge Barabba zâwk kan thlan a, Krista nge suala tlu tawh khawvêl, nunna nge thihna tih chu kan thlan ngei a la ngai dâwn a ni. “Thiam loh an chan dân chu hetiang hi a ni: êng chu khawvêlah a lo kal a; nimahsela mite'n êng âi chuan thiam an duh zâwk, thil sual an tih avângin,” (*Joh. 3:19, CL*) tih ang khân.

Eng vângin nge mite hian êng âia thim an thlan zâwk tlat zêl le? Nangmah pawh khân hei hi a dikzia engtin nge i hmuh theih ang? Chu chuan suala tlu tawh kan nihna leh, chu âi pawha la pawimawh lehzual zâwk LALPA hnêna inpumpêk pumhlûm thak tûr kan nihna chungchâng eng nge min hrilh le?

THAWHTANNI
Kan âiawha khenbeh chu

June 20

“Chhûn dâr sawmpahnih aţanga chawhnu dâr thum thlengin ram zawng zawng chungah khua a lo thim ta vek a. Tichuan,

chawhnu dâr thum vêlah chuan Isua chu aw ring takin a auva, ‘Eli, Eli, lama sabachthani?’ a ti a, chumi awmzia chu, ‘Ka Pathian, Ka Pathian, enga ti nge min kalsan tâk mai?’ tihna a ni” (Mat. 27:45, 46, NKJV). Hetianga a au ta vak mak hi eng nge ni a awmzia? Chhandamna ruahman nêna a inzawm dân chu engtin nge kan hriatthiam theih ang?

Matthaia hian Pathian thu thiamte’n (theologians) “ngaih sak hlawh loh vânga hrehawmti au aw” (the cry of dereliction) ti-a an sawi mai chu a lo ziak a. “Dereliction” tih chuan kalsanna, thil eng emaw kan mamawh ngawih ngawih chu nei si lova mahni chauhva awm tûra mite’n min kalsan ang hi a kâwk. He laiah hian Isua chuan a Pa-in a kalsan ni-a inhriatna a nei a. Lei chung zawng zawng lo thim ta mup mai khân Pathian rorêlna a thleng a ni tih a lantîr a (*Isa. 13:9–16; Amosa 5:18–20; Jer. 13:16*).

Isua khân soal nghawng râpthlâk tak mai chu a tuarin, hetih lai tak phei hi chuan a Pa nênzawmna pakhat mah an nei rih lo. Kan soal avânga Pathian rorêlna chu amahah inbelin, kan tawrh âi a lo tuar a. “Chutiang bawkin Krista pawh mi tam tak sualte la bo tûrin tum khat hlan a ni tawh a. Sualte la bo tûr ni tawh lovin, amah lo nghâktute chhandamnaa hruai lût tûrin a lo kal leh dâwn a ni,” tih ang khân (*Heb. 9:28, CL; 2 Kor. 5:21 pawh en la*).

Isua chuan mihringte tawn ang - soal avânga Pathian nêna inmih ranna chu a tawn ve vek avângin Sam 22:1-in tawngkam a hman hi kraws-ah khân a rawn tidik ve ta chiah a ni. “In bawhchhiatnate hian a ni in Pathian nênzawm che u. In sualte chuan a hmêl a hliah zo va, in âw a hre thei lo va ni” (*Isa. 59:2, CL*).

He thu hi puahchawp thil mai a ni lo. Isua khân soal laka Pathian thinurna chu a phur tak tak a; kan bawhchhiatnate avânga hremna chu a chungah a tla a, thil soal kan tihte avânga inthiamlohna kan neih zawng zawngte pawh chu ama’n a phurh

tâk vek bawk avângin a thinlung chu thlaphâna leh hlauhna-in a lo khat ta a ni. Pathian ngaiha soal runthlâk tûrza hi kan ngaihtuah ngai em? Ngaihdamna kan lo chan theih nân Pathiana minung pathum awmte zînga pakhat chuan soal avânga inthiamlohna leh hremna chu a tawrh a ngaih phah ta si a!

Nimahsela, dinhmun râpthlâk taka a din lai ngei pawh hian Isua chu “Ka Pathian, Ka Pathian” tiin a la au chhuak thei cheu va. A rinna a la chuai chuang rêng rêng lo. Khatiang taka hrehawm a tuar chung leh, a Pa ngei pawhin a kalsan chung khân a tâwp thlengin a rinawm tluan zak thei a ni.

Sual avânga Pathian nêna inmihrana chu engtiang taka khawharthlâk nge a nih ang? Eng vângin nge simna, soal puanna, leh soal kalsan duhna thinlung te’n a zui Krista felna rin chhanna chu Pathian lama kan leh lehna kawng awm chhun a nih le? _____

THAWHLEHNI

JUNE 21

Puanzâr thlêr leh thlân inhawng

Chanchin Ṭha bu ziaktute hian thlîrna tlâng hrang hrang aṭangin Isua chanchin hi an ziaik chu ni tho mah se an zavaia an ngaih pawimawh tlân êm êm mai chu a thihna kha a ni a. Chutih rual chuan, Matthaia chiah hian Pathian biak in puanzâr a thlêr thu leh thlânte a lo inhawn thu hi a ziaik a ni.

Matthaia 27:49-54 chhiar la. Hêng thil thlengte hi eng nge a awmzia ni a? Kan tâna beisei tûr awm thei eng nge an sawi hlawm le?

Isua kha mipui thinrim pungkhâwmin a thusawi awmzia tak man lova, amah chhanchhuak tûrin Elija a lo kal tûr thu sawi ni-a an puh hnu deuh lawkah a thi a. Khatianga an nuizhat ta mai kha amâ mite ngeiin Isua nihna dik tak an lo hriatthiam lohzia târlangtu a ni.

Matthaia hian Pathian biak in puanzâr chu a chung lam aţangin a hnuai lam thlenga a thlêr thlâk thu a sawi a. Chumiina a entîr chu a hai rual a ni lo: chhandamna chanchinah hian hun thar a inţan ta tihna a ni. Isua thihna lo entîr lâwktu halral thilthlante chu chhawnzawm zêl a ʔul tawh lo va. Lei biak bûka hlimthla rawngbawlna chu a âia ʔha zâwk daih thil dangin a rawn thlâk ta a ni.

Hebrai 8:1-6 chhiar la. Hêng chângte hian lei biak bûkah khân eng thil nge thleng a, chu thil chu engin nge rawn thlâk ta tih kan hriatthiam theihna tûr eng thu nge a sawi?

Matthaia hian Pathian biak in puanzâr a thlêr thu a sawi mai bâkah, lîrte a lo nghîng a, lungpuite a lo khi chat a, thlânte a lo inhawng a, mi thianghlim muhîl tawh tam tak chu kaihthawhin an awm thu a sawi baw a. Hêng thilte hi Isua'n kan Âiawh a nihna anga a thihna hmanga a hlenchhuah tâk avâng chauhva lo thleng a ni a. Chutiang chu a nih avângin, Matthaiaa ziaakah pawh hian hlimthla rawngbawlna ngau ngau chuan a thlentîr theih miah loh tûr thil eng eng emaw a thlen thu kan hmu a.

“Bâwngpate leh kêlte thisen chuan sualte tibo thei rual a ni si lo” (*Heb. 10:4*) tih ang khân. Kan sualte chu Isua chauhin a la bo thei a, chumi rah chhuah, kan tâna thutiam ropui tak – Isua'n kan sualte a lâk bo tak takna chu thihna aţanga thawh leh hunah a thleng dâwn a ni. Chu thuthiam chu nei lo ni ila chuan engmah beisei tûr kan nei lo vang (*1 Kor. 15:13, 14, 19*). Isua thih nî-a mi eng emaw zât kaihthawh an ni khân keini pawh ni kin nî-ah chuan kaihthawh kan ni ve ngei dâwn a ni tih beiseina leh thutiam min neihîr ta a ni.

Tholeh Krista chu

Kristian thurin hi kraws-ah chauh ni lovin, thlân ruakah pawh khân a infâwkkhâwm ve tho va. Thu diktak chu, khawvêl mihring zînga a tam zâwk fê hian (Kristian ni ve lote pawh tiamin) mi pakhat, a hming Isua chu kraws-ah a thî tih hi chu an ring vek a. A thih hnu deuhva piang leh sei lian mi tu tute'n emaw chuan an chanchin hi an sawi ve a, chûng zînga pakhat, Rom mithiam Tacitus-a ziak hi lo la chhuak ila: "Nero-a chuan mite huatzâwng tak thurin pawmtu pâwl pakhat, 'Kristian' tia an sawi mai thînte chungah chuan tawrhna râpthlâk ber mai chu a thlentîr a. An pâwl hming lo chhuahna chhan, 'Christus' pawh khân Tiberia hunlai khân kan sawrkâr âiawha rorêltu pakhat Pontia Pilata kutah hremna râpthlâk tak a lo tuar ve tawh bawk a ni." - Tacitus, A.D. 57-117 (www.causeofjesusdeath.com/jesus-in-secular-history).

Mi pakhat, a hming Isua chu thiamloh chantîr a nih hnu-ah khenbeh a ni ta tih thu hi chu sawi buai tâwk lo awm ve thînh bawk mah se, mi tam zâwkte hi chuan a dik ngei niin an pawm a. Amaherawhchu, Nazeret Isua, Zirtâwpni chawhnu-a thî chu Sunday zîngah a tho leh a nih tih hi chu pawm harsa ti fê fê an tam hle. Judai ram awptu Rom-hote khân Juda mi tu tute emaw chu an khêngbet fo thînh rêng a. *Nimahsela an khenbeh hnu lo tho leh erawh chu sawi tûr an la awm miah lo thung a ni.*

Mahse, Isua chu a tholeh a ni tih rinna tel lo hi chuan Kristian thurin a awm thei si lo. Paula chuan, "Krista kha kaihthawh a nih loh chuan, kan thu hril hi engmah lo mai a ni ang a, chutiangin in rin pawh hi engmah lo mai a ni ve bawk ang. . . . Kristaa beiseina kan neih hi he dam chhûng atân chauh a nih chuan mi azawnga khawngaihthlâk ber kan ni ngei ang" tiin a ziak a (*I Kor. 15:14, 19, NIV*). Isua thihna kha a thawhlehna-in a zui ve nghâl erawh a ngai a, a chhan pawh a thawhlehnaah khân kan tâna thawhlehna thutiam chu a awm vâng a ni.

Isua thawhleh thu-ah hian ngaihdân pahnih a awm thei a. A hmasa zâwk chu he thawnthu hi Isua zuitu mi tlêm tê, khawhar bawk site'n an a rilru-a an zêldin thilte an ziah chawp mai mai anga ngaihna a ni a. Chutianga ngaitute chuan tûnlaiah pawh mi hmingthang deuh tu emaw-te chu an thih hnu-ah pawh eng eng emaw la ti chhunzawm zêl anga an sawi thîn ang deuh hian zirtîrte pawh khân Isua chu la nung reng anga sâwi tâl an tum niin an ring. Ngaihdân pahnihna ve thung chuan thawhlehna chanchin hi a taka thleng ngei a ni a. He thil mak danglam tak thleng chanchin ziaktute hian anmahni hmuh leh hriat ngei an ziak a, chu thil thleng chu he leia mihring lo piang chhuak tawh phawt tân chuan a pawimawh vek niin an sawi bawk.

Matthaia 28:1-15 chhiar la. Eng vângin nge Isua khân (châng 9-na) a zirtîrte kha “hlim taka awm” tûrin a hrilh (NKJV)? An Zirtîrtu chu a lo thawhleh a, an hnênah a lo kîr leh tlat alâwm. Mahse Isua thawhlehna avânga an hlimna chhan tûr tak zâwk chu eng nge ni? _____

NINGANI

JUNE 23

Thupêk Ropui chu

Mi tam tak tâna Isua thiltih hriatthiam har êm êm mai pakhat chu vâna a lêt leh a, mihringte hnêna chanchin tha hril hna a kawltîr tlat mai hi a ni. Vawi eng emaw zât kan tibeidawng tawh thîn a, keini chang ni lovin amah zuitu hmasate pawh khân an tibeidawng ngun hle a ni tih Chanchin Tha bute hi kan chhiar chuan kan hre thei âwm e. Mahse, hetia rawngbawl hna min kawltîrna hmang hian Krista chuan min hmangaih a ni tih leh, amah chu kan mamawh hle a ni tih min hriattîr a lo ni zâwk reng a ni.

Matthaia 28:16-18 chhiar la. Isuan, “Lei leh vâna thuneihna zawng zawng kan hnênah pêk a ni tawh” (*châng 18-na*) tih thu a sawi hi *Daniela 7:13, 14* nêh khai khin ang che. Hêng Bible chângte hi engtiangin nge an inkungkaih le?

Chanchin Tha Matthaia ziak bung **28:19, 20** chhiar la. Eng thu nge Isuan a sawi a, chûng a thusawite chu kan tân eng nge a pawimawhna awm le?

Ellen G. White-i chuan vâna Isua lâk chhoh a nih lai hian Oliv Tlângah khân ringtu 500 vêl dawn lai an awm niin a sawi a (*1 Kor. 15:6 en la*). Chanchin tha hril tûra thu a pêkte chu a zirtîrte chauh ni lovin, ringtu zawng zawngte a ni zâwk.

Ti hian a ziak a: “Thlarau chhandam hna hi rawngbâwlto atâna nemnghehte (pastor-te) thawh tûr chauh ni-a kan ngai a nih chuan kan tusual duai tihna a ni ang. Vân lam thâwkkhumna dawngtu zawng zawngte chu chanchin tha hril hna thawk vek tûra beisei an ni a. Krista nunna dawngtu zawng zawngte chu an mihringpuite chhandam an nih ve theih nâna hna thawk tûrin nemngheh an ni. Hemi thawk tûr hian kohhran pawh hi din a ni rêng a, chುವângin kohhran thutiam thianghlim takte pawmtu zawng zawng chuan Krista hna thawhpui tûrin thu an tiam tawh tihna a ni.—Ellen G. White, *Chatuan Nghahfâk*, p. 802.

Krista hnathawhpuitu ni angin i lo inhre ve tawh thîn rêng rêng em? Engtiang kawngte-in nge i awmna hmun apiangah nasa zâwkin chanchin tha i theh darh zêl theih ang?

ZIRTÂWPNI

JUNE 24

Ngaihtuah zui tur: Chanchin Tha bu ziaaktu dangte ang bawkin Matthaia pawh hian Isua thawhle thu a ziak ve a. Chutih rual chuan, mi dangte ang bawkin ani pawh hian Isua thawhle hna

awmzia erawh a sawi leh mumal tak tak chuang bik lo va ni. Matthaia te, Marka te, Luka te, leh Johana-te hian Isua chu thlân aṭangin a tholeh ngei a ni tih chu an ziake vek na-in, Pathian thu lam aṭanga a hrilhfiahna erawh an ziake fumfe hlawm lo tlat mai a, Kristian thurina a laipui ber a nih tehlul vei nêh.

Kraws awmzia chipchiar taka sawifiahna chu Paula lehkhathawnahte hian kan hmu zâwk a. “Nimahsela Krista chu mitthi zîng ata kaihthawhin a awm tak zet a ni, muhîlte thawh hmahruaitu a lo ni ta. Mihring avânga thihna a lo awm angin, mihring avâng vêkin mitthi thawhleha a lo awm tak bawka. Adama-ah chuan mi zawng zawng an thi thîng an hian Krista-ah chuan mi zawng zawng tihnunin an awm bawka ang” tiin a lo ziake a (*1 Kor. 15:20–22*).

Paula vêk hian hmun dangah, “Baptisma-ah chuan a hnêna phûm in lo ni ve tawh si a, chumi vêkah chuan mitthi zîng ata amah kaithotu Pathian hnathawh rin avânga a hnêna kaihthawh in nih ve kha” tiin min hrilh leh bawka (*Kol. 2:12*). He thu pawimawh tak mai chungchâng hi Petera pawhin a lo sawi ve a: “Chumi anpui (baptisma) chuan Isua Krista thawhleha avângin tûnah a chhandam che u a ni, (tisa bawhhlawh tihfai mai ni lovin, chhia leh ṭha hriatna thianga Pathian lamna a ni zâwk e” tiin (*1 Pet. 3:21*). Chanchin Ṭha bu ziaktute hian eng vângin nge Isua thawhleha awmzia hi chipchiar taka an sawi loh chhan chu kan hre lo na-in, mi thiamte zînga ṭhenkhat chuan hei tak hi an thuziakte a âwihawm êm êmna chhan zâwk niin an sawi ve tlat mai.

Dik tak chuan, hêng thil thleng an ziahte hi a thlen hnu kum tam taka an ziahe a ni hlawm a, chu chu remchângah la-in thawhleha chungchâng mite’n ring se an tih angte chu a chipchiar thei ang bera lo ziahe hlauh awm tak a ni a; mahse chutin an tih miah loh mai hi eng nge a chhan ni ta ang? Thawhleha kha dâwt thu leh tlângbumna mai lo ni ta se, eng

vângin nge a awmzia ni âwma an duh ang chuan an lo ziah mai loh le? Chutiang chuan ti lovin, a thlen dân chu a nih ang angin, hrilhfiahna thu nêna cheimawi hran bawk chuang lovin an ziak tawp mai zâwk a ni.

Sawi ho tûrte:

- ❶ Isua a thih khân Thuthlung Hlui dânin a phût anga an zâr Pathian biak in puanzâr chu a chung lam aţanga a hnuai lam thlengin a lo thlêr chhuak vek a, tichuan Thuthlung Thar chu Puithiam Lal Ber thar Isua Krista kaihhruaina hnuai a lo inţan ve ta chiah a ni. “Chutichuan unaute u, Isua thisen avâng chuan Hmun Thianghlim Berah chuan kan lût ngam ta a, a taksa kaltlanga puanzâr inhawng chu kan tâna kawng min ruatsak, kawng thar leh nung chu a ni. Pathian chhûngkaw chung a Pathian Lal Ber kan neih avângin (*Heb. 10:19–21*, NKJV). Amah Krista ngei chuan tûnah hian kan Puithiam Lal Ber niin rawng a bâwl mêk a ni tih i hriat hian engtin nge i rilru a awm le?
- ❷ Chanchin Ƨha Matthaia ziakah hian thil chi hrang hrang leh thupui chi hrang hrang kan hmu a. Isua a târlan dân a eng thilte hian nge i rilru la zual deuh hlek bik le? He Chanchin Ƨha bu zima hian engtiangin nge Kristian nih awmzia leh Isua zirtîrnate zuitu nih awmzia hriathiam leh zual tûrin a ţanpui che?

